

NASJONALKONFERANSEN

mot medlemskap i Fellesmarkedet

for

**et uavhengig, et folkestyrt Norge
i samarbeid med hele verden.**

NASJONALKONFERANSEN

mot medlemskap i Fellesmarkedet
for et uavhengig, et folkestyrt Norge
i samarbeid med hele verden.

DET NORSKE TEATRET, Oslo, 26. og 27. januar 1963

REFERAT

Utgitt av Arbeidsutvalget
mot norsk medlemskap
i Fellesmarkedet.
Oslo 1963

Lie & Co.s Boktrykkeri · Oslo 1963

INNHOLDSFORTEGNELSE

Oppropet fra De 143	7
Innbydelse til Nasjonalkonferanse	12
De fagorganiserte sier fra	14
Nasjonalkonferansen	18
Dagsorden	18
Valgte delegater	19
Prolog	31
Hilsener til Nasjonalkonferansen	44
Åpningstale	35
Foredrag	49
Uttalelser fra Nasjonalkonferansen	131
Valg	134
Avslutning	136
Uttalelse fra Arbeidsutvalget	138

Innledning

Striden om Norges forhold til Fellesmarkedet er ikke slutt.

Bevegelsen mot fullt medlemskap i EEC nådde et foreløpig høydepunkt med avviklingen av Nasjonalkonferansen i Oslo 26. og 27. januar 1963.

I dette heftet er samlet det viktigste materiale i forbindelse med og fra konferansen.

Oslo, august 1963.

Arbeidsutvalget mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet.

OPPROP

*Den 16. desember 1961 vedtok
143 norske kvinner og menn føl-
gende opprop om Norges
forhold til Fellesmarkedet:*

Til norske kvinner og menn.

Dyp uro har bredt seg i vide kretser av det norske folk ved tanken på tilslutning til den nye vest-europeiske union som kalles Fellesmarkedet.

Sterke krefter i vårt land arbeider for dyptgripende forandringer i vår grunnlov, forandringer som vil føre til oppgivelse av Norges selvstendighet og suverenitet for et formål som er særdeles tvilsomt. Dette truer med å splitte det norske folk.

Ved de store avgjørelser i vårt lands historie i 1814, 1905 og 1940 sto et samlet folk bak beslutningene. Disse avgjørelser danner grunnlaget for landets sosiale, økonomiske og kulturelle fremgang i nyere tid, og det forplikter vår generasjon til å føre linjen videre. I dag er det bare ved å bevare vår politiske frihet at vi kan sikre de demokratiske idealer innenfor vårt eget område og samtidig virke for at disse idealer blir de rådende i verden. Bare på den måten kan vi gjøre en virkelig innsats for fredens sak.

Med sterke bånd er vi knyttet til europeisk kultur. Her har vi både gitt og hentet. Men Europa er to ting. Det finnes et Europa som har inspirert vårt frihetsverk, vårt demokrati og vår grunnlov. Men det finnes også et Europa som er ansvarlig for erobningskriger, kolonivelde og undertrykkelse, økonomisk og sosialt. Det er en stor fare for at det er den siste av disse strømningene vi vil bli trukket inn i hvis vi slutter oss til Fellesmarkedet. Norge må ikke la seg binde ved en uoppsigelig traktat til en blokkpolitikk som vedlikeholder den økonomiske og militære spenning i verden og setter et skille mellom Europa og utviklingslandene.

De små nasjoner har ikke utspilt sin rolle. Norge har et ansvar både overfor seg selv og overfor verden. Som selvstendig stat må vårt land forsterke det arbeid som gjennom de store verdensomspennende organisasjoner gjøres for å bringe alle folk nærmere hverandre til gjensidig forståelse og samarbeid. Den nye vest-europeiske union som Fellesmarkedet blir, har ikke slike mål.

En rekke av våre fremstående sosialøkonomer hevder at ikke engang på det økonomiske område har vi noen sikkerhet for at en tilslutning til Fellesmarkedet vil gi fordeler for Norge som helhet på lang sikt.

Meget av det vi har vunnet av mulighet for å kunne føre en økonomisk og sosial politikk etter folkets ønske og til folkets beste, vil gå tapt under Roma-avtalen. Utenlandsk storkapital får store muligheter til å slå under seg norske bedrifter, jord, skog, fiskefelter og andre naturherligheter. Vår eiendomsrett og råderett over eget land blir undergravd. Norge må sikre seg handlefrihet så vel i den indre økonomiske politikk som i den ytre. Dette holder veien åpen for handelsavtaler både med fellesmarkedlandene, utviklingslandene og andre land.

Enhver form for forhandling om medlemskap eller assosiering på grunnlag av Roma-traktaten vil bety noe meget mer enn det å «klarlegge betingelsene». Ved å innlede slike forhandlinger vil vi i realiteten binde oss i betydelig grad i de store spørsmålene som blir avgjørende på lang sikt. Forhandlinger om en ordening som ikke betyr noe mer enn en handelsavtale eller en avtale om justering av visse tollsatser, vil selvsagt ikke ha en slik virkning.

Det er foreslått å ta mer eller mindre avgjørende skritt i denne skjebnesvangre saken i løpet av våren 1962. Det må ikke skje. Saken ble av de store partiene holdt utenfor de spørsmålene velgerne skulle ta standpunkt til ved siste stortingsvalg. Det sittende storting har ikke folkets mandat til å oppgi Norges suverenitet og nasjonale selvstendighet for et formål som dette, eller til å føre forhandlinger på et slikt grunnlag.

Det er ikke nok å innhente uttalelser fra ledelsen i de store organisasjonene eller sende ut ensidig opplysningsstoff til en del grunnorganisasjoner. Det må samtidig sørges for at alle norske kvinner og menn får et tilstrekkelig allsidig grunnlag til å gjøre seg opp en selvstendig mening. Folkets vilje må bringes på det rene.

Vi oppfordrer alle, hver i sin krets — uansett parti eller politisk oppfatning — til å organisere seg med sikte på inngående drøftelse og til å gi uttrykk for sin oppfatning.

*Ingen forhandlinger om medlemskap i Fellesmarkedet.
Ingen form for forhandlinger som innebærer noen oppgivelse av vår
suverenitet.*

Oslo, den 16. desember 1961

AKSJON MOT MEDLEMSKAP I FELLESMARKEDET

Teatersjef Bjarne Andersen	Lege Gerda Evang
Lektor Just Andersen	Helsedirektør Karl Evang
Blikkenslagermester Reidar Andersen	Forfatteren Sigurd Evensmo
Dosent Vilhelm Aubert	Skuespiller Jack Fjeldstad
Maleren Reidar Aulie	Maleren Kai Fjell
Kommunekasserer Tor Bakke	Professor Ragnar Frisch
Lege Liss Bang-Hansen	Univ.lektor Ruth Frøyland Nielsen
Forfatteren Odd Bang-Hansen	Husmor Ingrid Galtung
Professor Christian Bay	Magister Johan Galtung
Professor Edvard Beyer	Forskningsstipendiat Harald Giæver
Sekretær Haakon Bingen	Professor Guttorm Gjessing
Forfatteren Trygve Bjørge	Overlærer Chr. C. Gleditsch
Verkstedformann Wilh. Borge	Professor Ellen Gleditsch
Magister Carl-Martin Borgen	Husmor Astrid Gran
Forfatteren Johan Borgen	Arkitekt Ø. H. Grimsgaard
Distribusjonsjef Botolf Breilid	Forfatterinnen Ingeborg Refling Hagen
Herredsagronom Jakob Brekken	Sceneinstruktør Barthold Halle
Forfatteren Jan-Magnus Bruheim	Husmor Kirsten Hansteen
Husmor Kjellhaug Bøtun	Skuespiller Olaf Havrevold
Revisor Magne Bøtun	Teatersjef Hans Heiberg
Forfatteren Finn Carling	Programredaktør Ivar Holm
Overlege Hans Gabriel Dedichen	Rektor Haakon Holmboe
Revisor Reidulf Dragesæt	Sokneprest Øystein Hovden
Professor Torstein Eckhoff	Lærer Arild Hvoslef
Professor Johan Einarsen	Forfatteren M. Høgåsen
Direktør dr. med. Reidar Eker	Dr. philos. Arild Haaland
Arkitekt Robert Esdaile	
Rektor Eivind Esp	

Høyesterettsadvokat Torleiv
Idsøe
Formann Odd W. Jacobsen
Dosent Leif Johansen
Arkitekt Gunnar Ø. Jørgen
Direktør Rolf Kirkvaag
Rektor Liv Kluge
Sendeleiar Arthur Klæbo
Arkitekt Harald Kristiansen
Oversetter Eli Krog
Forfatteren Helge Krog
Forfatteren Inge Krokann
Konsulent Kjell Grude Kviberg
Organisasjonssekretær Kjell
Landmark
Rektor August Lange
Stålverksarbeider Åsmund
Langeland
Direktør Johan H. Langaard
Gardbrukar Gudbrand Lien
Teatersjef Frits von der Lippe
Pastor Edwin Listor
Cand. psykol. Bente Lund
Overlærer Rolf Lunder
Sekretær Niels Mathiesen
Lege Karoline Mathisen
Sivilingeniør Erik B. Meyer
Forfatterinnen Aslaug Groven
Michaelsen
Bonde Halvor Mjøen
Adjunkt Marie Lous Mohr
Overlege Einar Murstad
Professor Knut Mykland
Jordbrukar Anders Nysveen
Professor Arne Næss
Dr. philos Per Oftedal
Fhv. rektor O. T. Olden
Lektor Jørgen Fredrik Ording
Lektor Otto Ottesen
Konsulent L. J. Porsholt

Kjøpmann, stortingsmann h. v.
K. J. Ramsvik
Professor Olav Reiersøl
Rektor Ingrid Evang Reinton
Magister Reidar Revold
Maleren Alf Rolfsen
Byplansjef Erik Rolfsen
Cand. psykol. Pelle Rolfsen
Professor Ivan Th. Rosenqvist
Cand. real Herman Ruge
Forretningsfører Ola Ruistuen
Veverken Hannah Ryggen
Redaktør Chr. Røhne
Sekretær Laila Røhne
Skattefut Georg Rønnestad
Bedriftsrevisor Aage Saltnes
Forfatteren Aksel Sandemose
Humor Birgit Schiøtz
Redaktør Helge Seip
Stud. ped. Torild Skard
Lærer Magne Skrindo
Poståpner Olav Smedhus
Professor Svale Solheim
Humor Mosse Storstein
Professor Aage Storstein
Skuespillerinne Liv Strømsted
Bonde Lars Sulheim
Fiskeridirektør Klaus Sunnanå
Komponisten Harald Sæverud
Overrettsakfører Haakon
Thallaug
Bilfører Torgeir Thun
Lektor Elling Tjønneland
Skulestyrar Oluf Turtumøygard
Gårdbruker Anders Tveit
Major, ing. Sverre Tysland
Lege Endre Ugelstad
Siselør Rolf Valbo
Lektor Olav Vedeld
Humor Louise Vedeld

Tidl. stortingsmann Olav Versto
Forfatteren Tarjei Vesaas
Cand. philol. Finn-Erik Vinje
Professor Hans Vogt
Kjeramikeren Jo Vogt
Professor Johan Vogt
Bibliotekar Kirsti Vogt
Maleren Sigurd Winge

Dr. philos Helge Ytrehus
Arkitekt Ole-Carl Øien
Forfatteren Tore Ørjasæter
Humor Johanne Åmlid
Lektor Asmund Åmlid
Journalist Allan Aarflot
Humor, forfatteren Kari
Ørbeck Åse

INNBYDELSE TIL NASJONALKONFERANSE

Etter initiativ fra arbeidsutvalget for De 143 (Thorbjørn Berntsen, Haakon Bingen, Reidar Eker, Karl Evang, Ragnar Frisch, Hans Heiberg, Ragnar Kalheim, Kjell Grude Kviberg og Erland Mikkelsen) ble i november 1962 denne innbydelse til nasjonalkonferanse mot fullt medlemskap i Fellesmarkedet sendt organisasjoner og enkeltpersoner over hele landet:

Norge står ved en skillevei i sin historie. Folket skal i nær framtid avgjøre Norges forhold til Fellesmarkedet. Denne avgjørelse griper like sterkt inn i vårt og etterslektens liv som folkets avgjørelse i 1905.

I januar 1962 offentliggjorde 143 norske kvinner og menn sitt opprop av 16/12-61 mot medlemskap i Fellesmarkedet. Hovedpunktene i oppropet kan sammenfattes slik: Vi ønsker frihet til handelsmessig og kulturell forbindelse med alle verdens land. Derfor må vår nasjonale selvstendighet bevares.

Medlemskap i Fellesmarkedet betyr:

- Norge vil bli trukket inn i en politisk union, behersket av vest-europeiske stormakter med en innen- og utenrikspolitisk tradisjon som er oss fremmed, spenningen i verden vil øke.
- Utenlandsk storkapital vil få frie hender til å slå under seg norske bedrifter, jord, skog, fiskefelter og andre naturherligheter.
- Vår næringspolitikk, sysselsetting og sosialpolitikk vil i stor utstrekning bli bestemt av organer utenfor Norge.
- Vi vil aldri kunne trekke oss ut av Fellesmarkedet, fordi Roma-traktaten er uoppsigelig.

Stortinget har vedtatt at det skal tas opp forhandlinger om medlemskap; den voksende motstanden i folket har tvunget frem løfte om at folkeavstemning skal finne sted før endelig beslutning blir tatt.

I denne situasjon er det nødvendig å samle alle som vil arbeide for å bevare et uavhengig Norge.

En slik bevegelse må samle alle motstandere av fullt medlemskap uansett partipolitisk syn og uansett den enkeltes mening om hvilken annen form som best kan brukes for å ordne vårt økonomiske forhold til Fellesmarkedet. Her er det flere muligheter.

Alle som er mot fullt norsk medlemskap må finne sammen for å drøfte oppgavene og velge ledelsen for den videre kampanjen fram til folkeavstemningen. Vi innbyr derfor til en nasjonalkonferanse til behandling av kampanjen mot medlemskap i Fellesmarkedet.

Konferansen vil finne sted lørdag 26. og søndag 27. januar 1963.

For at konferansen skal kunne gi et bredt og fullgyldig uttrykk for motstanden i det norske folk, vender vi oss direkte til alle bondelag og småbrukarlag, fiskarlag, fagforeninger og verkstedklubber, kvinneforeninger, ungdomslag, kooperative lag og andre ikke-partipolitiske foreninger og lag.

Vi oppfordrer dem som ikke har behandlet saken før, til å ta standpunkt til Norges medlemskap i Fellesmarkedet. *Alle organisasjoner som går mot medlemskap oppfordres til å la seg representere på konferansen.*

Foruten de representanter som er valgt på denne måte vil de 143 underskrivere av oppropet av 16. desember 1961 og representanter for arbeidende lokal- og fylkesutvalg av Aksjonen mot medlemskap i Fellesmarkedet delta. Innbydelse vil også bli sendt til en del innen- og utenlandske gjester.

Vi oppfordrer alle som forstår den fare som truer til å se bort fra det som skiller og å gå sammen om det som forener:

NORGE MÅ IKKE BLI MEDLEM AV FELLESMARKEDET

Arbeidsutvalget for Aksjonen mot medlemskap i Fellesmarkedet —

De 143

Østfold fylkesutvalg
Akershus fylkesutvalg
Hedmark fylkesutvalg
Oppland fylkesutvalg
Buskerud fylkesutvalg
Vestfold fylkesutvalg

Telemark fylkesutvalg
Rogaland fylkesutvalg
Bergensutvalget
Nord- og Sør-Trøndelag fylkesutv.
Troms fylkesutvalg
Nordland fylkesutvalg

DE FAGORGANISERTE SIER FRA

Den 24. november 1962 ble følgende opprop offentliggjort av 100 fagorganiserte tillitsmenn i Oslo-området:

«Undertegnede faglige tillitsmenn i Oslo og Akershus vil gi sin fulle støtte til «De 143»s innbydelse til en nasjonalkonferanse mot fullt medlemskap i Fellesmarkedet.

Vi er overbevist om at den videre utvikling av vårt lands sosiale, kulturelle, økonomiske og nasjonale interesser får best grobunn ved at Norge står i et fritt forhold til alle land og markeder.

Bare ved et verdensomspennende samarbeid kan det ytes konstruktive bidrag til de underutviklede land og verdensfredens sak.»

DISSE 100 FAGORGANISERTE TILLITSMENN VAR:

Osvold Amundsen, viseformann i Oslo komm. sykehusbetj.for.. Augmund Amundsen, klubbform. Brødrene Fjeller. Claus Andersen, klubbform. Barnengens fabr., Lysaker. Finn Andersen, viseform. avd. 1, Norsk Jern & Metall. Arne Andersgaard, sekr. Norsk Byg.ind.arb.forb. Sverre Andersen, klubbform. v/A. H. Andersen & Co. Torbjørn Andersen, klubbform. v/Gustav Thrane Steen. Johs. W. Andresen, viseform. Oslo Stein, Jord og Sementarb.forb. Gunnar Andreassen, klubbform. v/Jøtul.

Arne Bakke, klubbform. Homansbyens Sporveisverksted. Aasmund Beckholt, form. i Gassverksarb. Forening. Thorleif Becklund, klubbform. A/S DE-NO-FA og Lilleborg fabr. Ivar Bergersen, klubbform. Gullhaug Kjemiske fabr., avd. Lillestrøm. John Berg, klubbform. A/S Møglestue. Thorbjørn Berntsen, klubbform. Akers Verft. Hans Borgen, form. Bærum Stein, Jord og Sementarb.f. Reidar Braathen, form. i

Heisemontørenes fagforening. Bjørn Brun, klubbform. Atlantic Diesel. Alf Brønnum, form. Oslo Sporveisbetj. Forening. Gunnar Bråten, klubbform. Eide & Hauge.

Rolf Dahl, klubbform. v/Krogseth & Co. John Denné, form. i Oslo Sporveisarb. Forening.

Hans Fransrud, form. i Parkvesenets arb.forening.

Rolf Dahl er sluttet ved bedriften. Hans Fransrud er avgått ved døden. I stedet for disse er gått inn Bjørn Johansen, klubbform. Emil Moestue A/S og Jan Søvre, klubbform. Granfoss Bruk A/S.

Arne Engebretsen, form. i Oslo Skolefunksjonærers Forening. Harry T. Eriksen, klubbform. Aanonsens fabrikker.

Arne Fallet, klubbform. Fjellhamar Brug A/S. Jan Fladseth, klubbform. Siemens Norge A/S, Prod.avd.

Gunnar Gulbrandsen, form. i Eidsvoll Bygningsarb.for.

Sverre Hagen, klubbform. Sandvika Veveri. Helge Hagen, klubbform. Sunde & Co. (NNN). Leif Hammerstad, form. i Stedsstyre Bærum, Norsk Kommuneforbund. Bjørn Hansen, klubbform. Fortuna Mek. Heiseavd. Ernst Hansen, klubbform. Nylands Verksted. Marinius Hansen, klubbform. Rosings Bro og Gjerdefabr. Richwald Hansen, viseform. i Elektrisitetsverkets Arbeiderforening, Oslo. Odd B. Hansen, klubbform. Kværner Brug. Adelsten Haugen, form. i Murernes Union. Arne Hontvedt, form. i Oslo Bryggearbeideres Forening. Arne Høiland, klubbform. Thune mek. Verksted.

Åge Ingebretsen, form. i avd. 419 av NNN, Lillestrøm.

Charles Jensen, form. i Rørleggernes Fagforening. Trygve Jensen, forbundsstyremedlem i Norsk Bygn.ind.arb.forbund. Ragnar Kalheim, forbundsstyremedl. i Norsk Jern & Met.-arb.forbund. Leif Dalager Karlsen, klubbform. Oslo Kommunale Rørleggerverksted. Otto Karstensen, forbundsstyremedl. i Norsk Bygn.ind.arb.forb. Karl Kjønningsen, klubbform. Brødrene Lie. Werner Kinn, form. i Glassmestersvennernes Forening. Håkon Scott Kristiansen, form. i Oslo Havnevesens Kranbetj. Forening. Kjell Kristiansen, klubbform. C. M. Mathiesen & Co. Arvid Kokaas, klubbform. Standard Telefon & Kabelfabrik. Gunnar Kokaas, form. i Oslo Maskinsetterklubb. Finn Kollerud, form. i Oslo Kjemigrafforening.

Arne Larsen, klubbform. Brødrene Onsrud Blikkenslageri. Finn Aage Larsen, klubbform. EGA. Johan M. Larsen, form. i Strømmen Støperi-arb.for. Ragnar Larsen, klubbform. Thv. Moestue, Kampen. Eilert Lorentsen, medlem av forbundsstyret Norsk Bygn.ind.arb.forbund. Kåre Lehre, klubbform. v/Vålerengens Sporveisverksted. Rolf Lindh,

klubbform. Petlitz Boktrykkeri. Arve Liverud, formann Bærum Komm. Arbeiderforening.

Harry Marthinsen, klubbform. Kampens mek. Verksted. Harald Mikalsen, klubbform. Oslo Sporveisbusser. Birger Midtskogen, klubbform. Bærum Rørleggerbedrift. Erland Mikkelsen, klubbform. NEBB. Odd Moen, klubbform. Harald Møller, Skøyen. Anton Myhre, klubbform. Møller & Larsen.

Per Nesbakken, klubbform. Oslo Sporveier, Vålerengen Personalstasjon. Rolf Nettum, formann i Flyarbeidernes forening. Karl Nilsen, klubbform. Norsk Gjerde og Metalldukfabr. Jens Henry Nyhagen, klubbform. ved Per Platou.

Frank Olsen, varamann til forbundsstyret i Norsk Bygn.ind.arb.-forbund. Sigurd Olsen, klubbform. Olsen & Borge mek. Verksted.

Rolf Pedersen, form. i Fellesklubben Aktietrykkeriet. Wilhelm Pilles, klubbform. Mustad & Søn, Kampen.

Orla Rasmussen, viseform. Blikkenslagernes forening. Emil Reiersen, viseform. i Norsk Bygn.ind.arb.forbund.

Elling Sannerud, medl. av forbundsstyret i Norsk Typografforbund. Johan Sandvig, klubbform. p.gruppen Oslo Sporveier. Reidar Strand, viseform. Asker Bygn.arb.forening. John Schou, klubbform. NKL's Personalklubb. Bjarne Schou, klubbform. Foss Jernstøperi. Reidar Skjærven, klubbform. Emaljeverket. Kjell Skaaning, klubbform. Ing. Søhr. Ragnar Solli, klubbform. F. E. Dahl. Kåre Sortnes, klubbform. Strømmen Verksted. Per Stenseth, klubbform. Eureka Mek. Verksted. Gulbrand Svindahl, klubbform. v/Tannhjulfabrikken. Bjørn Sørum, klubbform. A/S Rørlegger. Halvor Sørum, form. i Malersvennens forening.

Per Thomassen, klubbform. Elektrisk Bureau. Arne Tollnes, form. i Strømmen Byg.arb.forening. Ivar Torkildsen, klubbform. Luma fabrikker. Bjarne Tollefsen, klubbform. Kristiansen & Støkket og form. Ungdomsgruppa i Rørleggernes fagforening.

Arne Volla, klubbform. S. H. Lund.

Per Wilhelmssen, klubbform. Dagbladets trykkeriklubb. Olav Westby, form. i Oslo Komm. Vognmannsforening. Borghild Wiig, form. i Oslo Byggrensjøringskvinnens forening. Sigurd Wien, klubbformann Majorstua stasjon.

Eugen Aaskou, form. i Nannestad Bygn.arb.forening. Olav Åmli, klubbform. v/Hallén Skofabrikk, Manglerud.

På møte i 100-gruppen av fagorganiserte tillitsmenn den 27. novem-

ber ble undertegnede faglige tillitsmenn valgt til — i samarbeid med De 143 — å føre dette arbeid videre:

Finn Andersen, viseformann avd. 1, Norsk Jern- og Metallarb.forb.
Johan W. Andresen, v.form. Oslo Sten-, Jord- og Sementarb.for.
Aasmund Beckholt, form. i Gassverksarbeidernes forening. Thorbjørn Berntsen, klubbform. Akers Verft. Ernst Hansen, klubbform. Nyland. Charles Jensen, form. i Rørleggenes fagforening. Ragnar Kalheim, forbundsstyremedl. i Norsk Jern- og Metallarb.f. Arvid Kokaas, klubbform. Standard Telefon- og Kabelfabrikk. Finn Kollerud, form. i Oslo Kjemigrafforening. Harry Martinsen, klubbform. Kampen mek Verksted. Erland Mikkelsen, klubbform. NEBB. Per Thomassen, klubbform. Elektrisk Bureau. Ivar Torkildsen, klubbform. LUMA fabrikk. Otto Karstensen, forbundsstyremedl. i NBIAF. Per Wilhelmsen, klubbform. i Dagbladets trykkeriklubb.

Nasjonalkonferansen

Dagsorden:

Lørdag 26. januar:

- Kl. 9.30: Fremmøte — registrering
- Kl. 10.00: Åpning v/Karl Evang
Prolog v/Aake Anker-Ording
Valg av møtedirigenter
Valg av redaksjonskomité
Valg av valgkomité
Hilsningstaler
Gunnar Bøe: Norges plass i verden omkring oss. En økonomisk og politisk utfordring
- Kl. 13.00: Middagspause
- Kl. 15.00: Leif Johansen: Økonomiske følger av norsk medlemskap i EEC
Hans Borgen: Landbruket og EEC
Klaus Sunnanå: Fisket og EEC
Karsten Berner: Industrien og EEC
Thorbjørn Berntsen: Fagbevegelsen og EEC
Marchje Kviberg: Kvinnen og EEC
Arthur Berg: Kirken og EEC
Helge Ytrehus: Vårt folkestyre og EEC
Finn Gustavsen: Verdensfreden og EEC
Ragnar Frisch: Økonomiske alternativer til fullt medlemskap
Lars Ramndal: Folkeavstemningen
- Kl. 17.30: Diskusjon
- Kl. 18.30: Slutt på forhandlingene første dag
- Kl. 20.00: Festforestilling — «Byen ved havet» med introduksjon av Hans Heiberg

Søndag 27. januar:

- Kl. 10.00: Haakon Bingen: Arbeidet fremover
- Kl. 10.30: Diskusjon
- Kl. 13.00: Middagspause
- Kl. 15.00: Behandling og vedtak av uttalelse(r)
Valg
- Kl. 17.00: Avslutning

VALGTE DELEGATER

1. «Nordens Klippe», avd. 53,
Norsk Arbeidsmannsforbund	Erling Greiner, Kirkenes
2. Tromsø Bygningsarbeiderforening,
Avd. 409	Maler Arvid Rognmo, Tromsø
3. Mo Arbeiderforening	Ole Jamtli, Mo Arbeiderforening
Mo i Rana
4. Mo Jern- og Metallarbeiderfor.
Avd. 143 av NJMF	Arvid Johansen, Eugen Sørensen,
John Selfors
5. Bygningsarbeidernes Industri-
gruppe, Trondheim	Reidar Moen og Bendiks Monsen,
Bygningsarbeidernes Industri-
gruppe, Trondheim
6. Lokomotivstallpersonalets
forening, Trondheim distrikt,
avd. 60	Victor Rein, Drillveita 8,
Trondheim
7. Odda Arbeiderforening, avd. 5	Karl A. Bruhn, Krenken 6, Odda
8. Odda Kjemiske Arbeiderforening,
avd. 61	Reidar Haugen, Eitrheim, Odda
9. Dale Tekstilarbeiderforening,
avd. 16	Ingvald Rønhovde, Dale i Br.
10. Stord Jern- og Metallarbeider-
forening, avd. 118	Lars Sætrevik, Stord
11. Malersvennenes forening,
Bergen	Lars Kuven, Henrik Mohsv. 7,
Bergen
12. Murarbeidernes forening,
Bergen	Hjalmar Pedersen, Murarbeider-
nes forening, Håkonsgt. 5,
Bergen
13. Stavanger kommune Arbeider-
forening	Wiktor Gundersen, Skeie, Hund-
våg, Stavanger
14. «Faglig aksjon», Stavanger	Arnt Bækholt, Hjalmar Johan-
sensgt. 28, Stavanger

15. Falconbridge Nikkelverk
Arbeiderforening, avd. 40,
Kristiansand	Einar Nilsen, Falconbridge Nik-
kelverk Arbeiderforening,
Kristiansand
16. Kristiansand havn og transport
arbeiderforening, avd. 13	Egil Fronth, Gravene,
Kristiansand
17. Kristiansands Jern- og Metall-
arbeiderforening	Osvald Olsen og Martin Tønne-
sen, Fiskå Oddernes pr.
Kristiansand
18. Langesunds Jern- og Metall-
arbeiderforening, avd. 101	Jack Solheim, Langesunds Jern-
og Metall, avd. 10, Langesund
19. Porsgrunn Jern- og Metall-
arbeiderforening, avd. 39	Knut Bølgen og Einar Bergby,
Porsgrunn Jern- og Metall,
Porsgrunn
20. Porsgrunn og Omegn Stuer-
forening	Trond Johannesen, Porsgrunn og
Omegn Stuerforening, Pors-
grunn
21. Avd. nr. 10, Klosterfossen,
Skien	Ronald Espedal, avd. 10,
Klosterfossen, Skien
22. Skien Bygningsarb.for.,
avd. 242	Jan Rugstad, Gråtenmoen, Skien
23. UNION, avd. 17, Skien	Bjarne Lunde, Lille Klostergt.
18 b, Skien
24. Larvik og Omlands Bygnings-
arbeiderforening, avd. 219
Larvik	Odd Kristensen, Ulåsveien 2,
Larvik
25. N. J. & M. F., avd. 68, Larvik	Reidar Skaugtvedt, Farriseidet,
Larvik
26. Rockwool Arbeiderforening,
Larvik	Arne Gundersen, Rockwool Ar-
beiderforening, Larvik
27. Norsk Jern- og Metallarbei-
derforbund, avd 34,
Sandefjord	Einar Hagen og Egil Andersen,
Norsk Jern- og Metallarbei-
derforbund, Sandefjord
28. Tønsberg Støperiarbeider-
forening	John Øvland, N. Nes Slagen pr.
Tønsberg og Kjell Jensen,
Villaveien, Ø. Råel, Tønsberg
29. Esso arbeidernes Fagforening,
avd. 112	Arne Wennerød, Gab. Christen-
sensgt. 13, Tønsberg
30. Hønefoss og Omegns Byg-
ningsarbeiderforening	Erling Jensrud, Veienmoen,
Gustav Kleven, Vinterrovn.
17, Hønefoss

31. Drammens Bygningsarbeiderforening, avd. 191	Rolf L. Hansen, Sverre Echolt, Drammens Bygn.arb.for.
32. Drammen Distrikt Teknikerforening	John Arnold Madsen, Vestfossen
33. Drammens Glassarbeiderforening, avd. 30	Rolf Brauer, Langløkka 3, Drammen
34. Drammen Treindustriarbeiderfor., avd. 8	Arne Pedersen, Rosenkrantzgt. 209, Drammen
35. Skotøifabrikarbeidernes forening, avd. 10, Drammen	Kåre Kittelsen, Skofabrikarbeidernes forening, Drammen
36. Vestbanenes Verkstedarbeiderforening, Drammen	Lars Skeie, Ingolf Hansen og Edwin Wang, Vestbanenes Verkstedarbeiderforening, Drammen
37. Cellulose arbeidernes forening, Halden, avd. 58, av NPF	Johan Hagard, Cellulosearbeidernes forening, Halden
38. Håndverksarbeidernes forening, avd. 88 av NPF, Halden	Halvard Lømo, Håndverksarbeidernes forening, Halden
39. Murer og murarbeidernes forening, Halden	Edvin Næss, Lorangløkka, Brødløs, Halden
40. Fredrikstad kom. Arbeiderforening	Åge Thoresen, Volportgt. 72, Fredrikstad
41. Fredrikstad og Omegn arb.-forening	John Moe, Bydalsveien 50, Fredrikstad
42. Platearbeidernes forening, avd. 13, Fredrikstad	Gunnar Bertelsen, Fredrikstad Mek. Verksted, Johan Nilsen, Glommens Mek. Verksted, Sigurd E. Hansen, Berggt. 18, Fredrikstad
43. Fagforeningen «Samhold», avd. 77 av NPF, Sarpsborg	Olaf Amundsen, Storgt. 57, Sarpsborg
44. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, avd. 31, Sarpsborg	Tor Ulriksen, Furuveien 4, Årum Borge pr. Sarpsborg
45. Sarpsborg avd. av Norsk Murerforbund	Per Wiberg, Sarpsborg avd. av Norsk Murerforbund, Sarpsborg
46. Moss Jern- og Metallarbeiderforening, avd. 33	Værner Anderson, Moss Jern- og Metallarbeiderforening, Moss

47. Askim Kjemiske Arbeiderforening, avd. 49	Magnus Plassen, Erling Steinbru, Arne Nilsen, Johan Eggen, Askim
48. Strømmen Bygningsarb.foren.	Vidar Anderson
49. Krogstad Fagforening, avd. 22 av NPF	Leif Skjønnegård, Krogstadelva
50. Eidsvoll Bygningsarbeiderforening, avd. 50	Arne Dalbo, Eidsvoll
51. Rena Kartonarbeiderforening avd. 5 av NPF	Ola Tørgersen, Rena
52. Brummundal Bygningsarbeiderforening, adv. 118	Ole Engeli, Brummundal
53. Brummundal Trearbeiderforening, avd. 131	Kristian Skogen, Nordåsveien 41, Brummundal
54. Nybygda Skog- og Landarbeiderforening, avd. 298	Ole H. Jevne, Furnes pr. Brummundal
55. Hadeland Glassarbeiderforen.	Svenn Holmstrøm, Jevnaker
56. Jevnaker Bygningsarbeiderforening, avd. 159	Egil Rygseter, Klekken p.å. Hønefoss
57. Jevnaker Faglige Samorganisasjon	Ole Bråthen og Kåre Wien, Jevnaker
58. Granfoss, avd. 29 av NPF	Ole Jørgensen, Almelien 7, Jar
59. Bærum Sten-, Jord og Sementarbeiderforening	Ragnar Pettersen, Martin Linges vei blokk 11 b Bøler, Hans Borgen, Eikstien 1, Røa
60. Nesodden Fagforening	Thor Karlson, A. Opsahl, Ernst Sætervang, Nesodden
61. Sandvika Veverigruppe av Oslo Tekstilarbeiderforening, Nesveien, Haslum	Sverre Hagen
62. Fjeldhammer Arbeiderforening	Peter Stam
63. Blikkenslagernes forening, avd. 11, Oslo	O. Rasmussen, Vibesgt. 17, Oslo
64. Drosjegruppa, Oslo	Thorbjørn Moen, Rugvn. 40
	Knut Gustavsen, Langbølgen 1, Lambertseter, Oddvar Eliassen, Thorbjørnsvei 7, Solheimkrysset, Lørenskog
65. Flyarbeidernes Forening	Finn Svendsen
66. Gassverkarbeidernes forening, Oslo	Arne Bakke, Søndre Dal, Klemmetsrud

67. Glassmestersvennenes forening, Oslo
 68. Heismontrøenes Fagforening, avd. 12, Oslo
 69. Lilleborggruppa, avd. 6, Oslo
 70. Malersvennenes forening, Oslo
 71. Murernes Union, avd. I, Oslo
 72. N. J. & M. F.s avd. I, Oslo
 73. Oslo Bryggearbeideres Forening
 74. Oslo distrikt Lokomotivpersonales forening
 75. Oslo Kjemigrafforening
 76. Oslo kommunale skorsteinsfeieres forening
 77. Oslo Sporveisarbeideres forening
 78. Oslo Sporveisbetjenings forening
- Werner Kinn, Feltspatvn. 1, Lambertseter
 Oddmund Snarud, N. Prinsdalsvei 91, Hauketo, Per Høberg, Åkebergvn. 26, Oslo og Lars Madsen, Kurlandsvei 36, Oslo
 Birger Johansen, Helgesensgt. 78
 Olaf Minothi, Valhallvn. 53, Magnus Berge, Trondheimsvn. 109 og Finn Kristiansen, Lindhusvn. 22, Røa
 Adelsten Haugen, Karsten Nilssen og Per Rummelhoff Hansen
 Kåre Myhre og Arne Høyland, Thunes mek. verk., Sverre Andersen og Finn Fridholm, Akers Verft, Finn Andersen og Birger Petterson, Eureka mek. verk., Tage Bunes, Elektrisk Sveising A/S, Jarl Pettersen, Nylands Verft, Åke Finstad, Oslo Sveisebedrift og Ragnar Høglund, Joh. Olsens Penge- skapfabr. A/S
 Karl Franzen og Kjell Host
 Guttorm Edland, Gangstuvn. 2, Grorud og Gunnar Tønder, Skåreveien 22, Lørenskog
 Finn Kollerud og Geir Dahl
 Reidar Nygård
 Kåre Bredeesen, Schleppegrellsgt. 22, Oslo
 Alf Brønnum, Refstad alle 24, Oslo, John Stenquist, St. Jørgensvei 2, Oslo og Oddvar Stenbolt, Maridalsveien 183 B, oppg. A, Oslo

79. Oslo Stein-, Jord- og Sementarbeideres forening	Frank Hille, Fylkesvn. 29, Kolbotn, Johan Andresen, Trøndergt. 2, Oslo, Torgny Ruud, Bernt Ankersgt. 17, Oslo og Ø. Blankvandsbråten, Krokli-vn. 52, Oslo
80. Prisnemndas Tjenestemannsforening, avd. 405 av NKF	Sverre Tidemann-Larsen
81. Rørleggernes Fagforening	Edgar Pedersen, Per Håkonsen og Asbjørn Kristensen, Rørleggernes Fagforening, Henrik Ibsensgt. 7, Oslo
82. Statsbanenes Sjøførerforening, Oslo	Ragnar Karlsen
83. Tømrernes Fagforening, Oslo	Fredrik Karlsen, Nøysomhet, Svartskog, Anders Korsbrekke, Stamhusvn. 35, Magne Øfstås, Selvbyggervn. 133 og Eilert Lorentzen, Kristiansandgt 10

BONDE- OG SMÅBRUKARLAG:

1. Austbygda Bonde- og Småbrukarlag	Jon O. Lurås, Tinn, Austbygd
2. Gjerpen Bonde- og Småbrukarlag	Statskonsulent Kr. Grepstad
3. Hedmark Bonde- og Småbrukarlag	Oscar Lindberget
4. Hordaland Bonde- og Småbrukarlag	Magnus Daae, Risnes
5. Hovin Bonde- og Småbrukarlag	Herbjørn Sauro, Hovin i Telemark
6. Høyland Bondelag	Harald Asheim
7. Mesna Småbrukarlag	Sigurd Lie, Nordre Ål, Lillehammer
8. Nesodden Bondelag	Th. Solberg, Rute 15, Nesodd-tangen
9. Nittedal Bonde- og Småbrukarlag	Einar Østlie, Slattum

10. Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag	Bonde og likningssjef O. E. Noem, Føling, Nord-Trøndelag
11. Nyhagen Bonde- og Småbrukarlag	Bjarne Rostad, Eina
12. Oppland Bonde- og Småbrukarlag	Leif Røsåsberget, Reinsvold, Oppland
13. Rauland Bonde- og Småbrukarlag	Ottar Graasvoll, Rauland
14. Ringnes Småbrukarlag	Per Evensen
15. Rollag Bonde- og Småbrukarl.	Ketil Berg
16. Sjernarøy Bondelag	Magnus Aartum, Ausbøsund
17. Småbrukarlaga i Furnes	Aksel Skarpnord, Brummundal
18. Ytterøy Bonde- og Småbrukarlag	Bernt Brustad, Hokstad
19. Østfold Bonde- og Småbrukarlag	Harald Strømnes m/frue og Hans Granum m/frue, Råde, Rygge p.å.
20. Troms Bonde- og Småbrukarlag	Ingvald Nilsen, Sandstrand
21. Telemark Bonde- og Småbrukarlag	Paul Røland, Mæla pr. Skien

BEDRIFTSKLUBBER:

1. Akers Verfts Bedriftsklubb	Bernt Aasen, Boks 114, Spikkestad, Knut Søgård, Markvn. 53, Oslo, Kåre Johansen, Bølerskrenten 9, Oslo og Karl O. Rikardsen, Sagbråten, Slattum p.å. Nittedal
2. Arbeiderne ved A/S Ungdomsbygg	Svein Wiik, Olav Nygardsv. 49, Bøler
3. A/S Jøtul	Trygve Johansen og Rolf Amundsen
4. Bedriftsklubben Radionette	Odd H. Gravdal
5. Bedriftsklubben ved Standard Telefon og Kabelfabrikk	Klara Barstad Olsen, Sverre Schønning, Sven Ballo og Arvid Kokaas
6. Elektrisk Bureau Verkstedklubb.	Roar Bråten og Arild Storøy

7. Emaljeverkets Bedriftsklubb,
Lørenvn. 51, Boks 73, Økern	Erling Holm
8. Eureka, Hoffsvn. 1, Skøyen	Arve Brannhaug
9. Framnæs Verkstedklubb,
Sandefjord	Arne Granerød og Leif Samuel-
sen, Framnæs Verkst.klubb,
Sandefjord
10. Klubben ved Kampen mek.
verksted	Erling Smith, Langerudveien 10,
Oslo
11. Norsk Jungner Akkumulator-
fabr., Halden	Sverre Olaussen
12. Nyland Mek. Verkstedklubb	Olaf Åstorp og Otto Carstensen
13. Oslo kommunale Rørlegger-
verksted	Arne Sandby
14. Tangen Elektriske Verksted	Tormod Hilden og Arne
Jacobsen
15. Verkstedklubben hos Jac.
Jacobsen	Gunnar Lundquist, Leirskallen
11, Abildsø
16. Verkstedklubben ved Kristian-
sen & Støkket, Fjellhamar	Bjarne Tollefsen, Ragnhildsvei
11, Lørenskog

FISKARLAG:

1. Finnmark Fiskarlag	Trygve Olsen, Hans Eriksen og
Valter Gabrielsen, Postboks
42, Honningsvåg
2. Hammerfest Fiskarlag	Hans A. Dahl
3. Hovden Fiskarlag	Oddvar Hansen, Hovden
4. Norges Levendefisklag AL,
Trondheim	Olav Fillingsnes
5. Sommarøy Fiskarlag, Myre i
Vesterålen	Torleif Eide
6. Sunnmøre Fiskarlag	Bjarne Saunes

ORGANISASJONER:

1. Bø Handelsgymnas, elevsamf.	Nils Åge Søgaard
2. Drammen og Omegn Arbeid-
derhusmorlag	Gerd Bolstad
3. Fagforeningenes Fredsforbund,
Bergen	Harald Malvin Ellingsen

4. Fjaler Funksjonærlag	Henrik Kleiven, Dale i Sunnfjord
5. Folkereising mot Krig, Kr. Augustsgt. 19, Oslo	Diderich H. Lund, Finn B. Bjar, Per Werner, Ingrid Lindal og PAX-Redaksjonsmedlem
6. Fredrikstad dem. Kvinnelag	Marie Jacobsen, Berggt. 12, Fredrikstad
7. Grorud lag av Norsk Kvinneforbund	Ingrid Vedeler, Hagelundsvn. 15, Grorud
8. Kristent Fredslag, Oslo gruppe	Per Møller, Stenborgvn 32, Bryn
9. Lambertseter dem. Kvinnelag	Else Amundsen, Gråsteinvn. 3, Oslo
10. Lærernes Fredsnemnd	Tordis Håkedal, Vidarsgt. 16, Oslo
11. Mo og Omegn Pensjonistforening	Lars Mo, Mo i Rana
12. Nedre Telemark lag av Norsk Kvinneforbund	O.r.sakfører Rønnaug Eliassen, Brevik
13. Nord-Rana Grunneierlag	Jens J. Elvebakk, Skonseng, Mo i Rana
14. Norsk Kvinneforbund, «Kvin-ner», Kirkeveien 64, Oslo	
15. Norsk Kvinneforbund, Stavanger	Elsa Andersen, Almevn. 6, Stavanger
16. Oslo Demokratiske Kvinnelag	Marchje Kviberg
17. Oslo sosialistiske Ungdomslag	Gudleiv Sørensen, Drammensveien 307
18. Republikansk Ungdomsklubb	Tore L. Eriksen, Th. Hansensveg 13, Kolbotn
19. Sosialistisk Studentforbund	Hilde Bojer, Ingiersveg 21, Ljan
20. Sosialistisk Studentlag, Bergen	Jan Tystad
21. Sosialistisk studentlag, Trondheim	Edvard Hansteen
22. Studentutvalget mot medlemskap i Fellesmarkedet, Oslo	Terje Halvorsen
23. Trondheim dem. Kvinnelag	Aud Gustad, Jonsvannsvn. 23, Trondheim
24. Uavhengig Norsk Gruppe	Tom Rønnow, Ullevålsveien 37, Oslo
25. Vestfold Unge Venstre	Ingemar Nordstrand, Horten

FYLKES- OG LOKALUTVALG:

<i>1. Akershus:</i>	<i>3. Bergen:</i>	G. Gehrken
Sigmund Borgan	Arild Haaland	A. Nøkleberg
Helge Sollie	Ronald Stensnes	Kurt Jørgensen
Liv Tjåland		Alvilda Lind
Elfrid Bue	<i>4. Buskerud:</i>	Sigurd Løkkeberg
Harald Baann	Asbjørn Hansen, Fekle	Fetveit
Johan Tjåland	Helge Helmer Schøne	Kjell Aksum
Laila Røhne	Hans Johansen	Turid Noack
Håvard Langseth		Rolf Halvorsen
Karl Rickhardsen	<i>5. Hedmark:</i>	Kirsten Thornes
Paul Bjørloe	Lars Oftedal	Hans Fetlund
Kåre Karlsen	Olav Stensby	Krogseter
Astri Vargseth	Anders Vik	H. Borelti
Arne Kristiansen	Per G. Werner	Kjell Holstein
Trygve Brynhildsen	Tore P. Eng-Øvermo	Rolf Søder
Erling K. Hansen	K. Hole	Einar Melingen
Thorbjørn Mork	Egil Gustafsen	R. Hove
Helge Furnes	Marius Sværverhaugen	Audun Birkeland
Ludvig Kristoffersen	P. M. Kjelland	Solveig Kulstad
Arne Finnstad		Kristian Kulstad
Berit Pettersen	<i>6. Nordland:</i>	
Hans Dahl	Kristian Ellingsen	<i>9. Rogaland:</i>
Fritz Holte	Sverre Roll	Reidar Berge
H. Thingelstad	Hans Møllersen	Anders Ø. Bærheim
Ragnar Bøckmann		Knut Joner
Knut Engelschiøn	<i>7. Oppland:</i>	Erling B. Pedersen
Arne Østengen	Kristian Moe	Ragnvald Eriksen
Solveig Jacobsen	Egil Gustavsen	Gustav Hidle
Ruth Furuholt		
Arne Engebretsen	<i>8. Oslo:</i>	<i>10. Sogn og Fjordane:</i>
Sverre Rotnes	Henry Nyquist	Kjellaug Bøtun
Åsmund Stokke	Rolf Galgerud	Magne Bøtun
Arne Østengen	A. Stokland	
	Berglioth Røysing	<i>11. Telemark:</i>
<i>2. Aust-Agder:</i>	Tor Rogne	J. A. Nesgaard
Fred H. Meyer	Ole Kopreitan	Kjell Bohlin
Aanon Midtstue	Ernst Risan	Kristian Løfgren
	A. Hvoslef	Torolv Solheim

Aslak Berdal
Halvard Benum
Sten Nenseth
Marie Mørkholt
John Oland
Roald Amundsen
Tordis Olsnes

12. Troms:
Harald Ryel,
Kjell G. Jacobsen

13. Trøndelag:
Harald Rusten
Brita Merton

14. Vestfold:
Johnny Stensnes
Arne Olsen
T. O. Lindahl

15. Østfold:
Lorang Thoresen
Jens O. Hersund
Per Wiberg

UTENLANDSKE GJESTER:

Ellen Grau Ravn, Danmark
Anna Tvermoes Thuesen, Danmark
Poul Overgaard Nielsen, Danmark
Jørn Jensen m/frue, Danmark
Knud Pedersen, Danmark
Jens Kirk m/frue, Danmark

INNENLANDSKE GJESTER:

Jens M. Alm
Knut Astrup
Nicolay Astrup
Inge Auestad
Odd Aukrust
Hallvard Bergwitz
Carl Bonnevie
Sverre Botheim
Arne Bruusgaard
Ole Bue
Bugge-Paulsen
Tea Claussen
Kr. Døhlie
Ørnulf Egge
Ingrid Fagerheim
O. Gutu
Knut Halvorsen

Petter Bj. Haram
Gunvor Havrevold
Finn Havrevold
Odd Hilt
I. K. Hognestad
Ragnvald Hove
Erik Ivarson
Sigrid Larsen
Sam Liset
Einar Myklebust
Asbjørn Nesheim
Erik Nord
Anne M. Norum
Svein Erik Odde
Fru Oftedahl
Aake Anker Ording
m/frue

Aleksander Pihl
E. Prytz
Kirsten Rolfsen
Per Saugstad
Jens A. Seip
A. J. Smedsvik
Kirsten Smith
Borghild og Leif Solly
Hans Sørensen m/frue
Ivar Tryti
Asta Vold
Einar Østgaard
Arne O. Bruntland
Thomas Chr. Wyller

STORTINGSREPRESENTANTER:

Johs. Olsen
Erling Engan

Einar Stavang
Jon Leirfall

Asbjørn Holm

DE 143:

Kjellaug Bøtun
Magne Bøtun
Hans G. Dedichen
Robert Esdaile
Gerda Evang
Gutorm Gjessing
Ø. H. Grimsgaard
Kirsten Hansteen
Arild Hvoslef
Arild Haaland
Odd W. Jacobsen
Arkitekt G. Ø. Jørgen

Liv Kluge
Frits von der Lippe
Marie Lous Mohr
Einar Murstad
Per Oftedal
Konsulent L. Porsholt
Prof. Olav Reiersøl
Alf Rolfsen
Pelle Rolfsen
Laila Røhne
Birgit Schiøtz
Torild Skard
Magne Skrindo

Prof. Svale Solheim
Lars Sulheim
Elling Tjønneland
Sverre Tysland
Olav Versto
Prof. Johan Vogt
Bibliotekar Kirsti Vogt
Helge Ytrehus
Ole Carl Øien
Johanne Åmlid
Allan Aarflot
Kari Ørbech Åse

DE 100:

Claus Andersen
Finn Andersen
Sverre Andersen
Aasmund Beckholt
Thorleif Becklund
Arne Fallet
Jan Fladseth
Ernst Hansen
Odd B. Hansen
Adelsten Haugen

Arne Hontvedt
Charles Jensen
Trygve Jensen
Leif Dalager Karlsen
Finn Kollerud
Arne Larsen
Rolf Lindh
Harry Marthinsen
Rolf Nettum
Orla Rasmussen

Emil Reiersen
Elling Sannerud
Kåre Sortnes
Per Stenseth
Per Thomassen
Arne Tollnes
Bjarne Tollefsen
Per Wilhelmsen

Under den åpne del av konferansen var presse og kringkasting (radio og fjernsyn) representert, og publikum hadde adgang til galleri.

PROLOG

ved åpningen av Nasjonalkonferansen mot medlemskap i Fellesmarkedet
Av Aake Anker-Ording

Vel møtt!
Fra arbeidsplass, fra jord og hjem!
Vi reiste langt.
Vi har en sak å bære frem.

Norges plass i verden?
Vi, alle, skal treffe vårt valg.
Det er ikke et av de dagligdagse
om kjøp og salg.
Valget idag har en større vekt.
Det gjelder veien til livet
for hele vår slekt.

Den gamle verden er ikke mer.
Det er noe nytt som skjer.
Fra slagmark og sult og savn
åpner den stridende menneskehet sin favn
mot en drøm:
Drømmen om én verden.

En verden. Men hvilken?
Hva er den eslet til?
Nettopp dette er det valget idag gjelder.
Hva slags verden er det vi egentlig vil?

Frihet, likhet og brorskap
sto prentet i revolusjonenes fane.
Men den tyske ørn ble et hakekors.
Hva venter den galliske hane?
Demokratiet, så misbrukt et ord.
Og allikevel, det er jo på det vi tror.

Stridens Europa skal bli til fredens.
Ja, det må skje.
Spørsmålet er:
Hvor kan vi best fremme den veksten?
Innenfor eller utenfor Roma-teksten?
Kampen for menneskerett, Europarådet,
der er vi med.
Og vi vil lenger,
vi vil ha demokratiet også på arbeidsplassen.
Vi tror på folkestyret
med rot i hver bygd og hver syssel.
Men hva blir dets plass
under det nye byråkratiet i Bryssel?

Også der har vi venner.
De ønsker en hjelpende hånd.
Men hva kan vi gjøre for dem
hvis vi legger vår egen i bånd?
Er det ved å låse oss fast der inne i blokken
at fremskrittets gjerning kan gjøres?
Eller er det ved fritt å løfte vår egen røst
så den kan høres?

Velferdsstaten?
Visst må vi sikre maten.
Men hittil gikk det jo ganske bra
utenfor Roma-traktaten.
Visst vil vi handle,
og helst med flere enn før.
Hvorfor skal så Europa
stenge sin dør?

Se på Findus! Monopolkapitalen?
Helst vil den nok ha
både fisken i sjøen og hytten i dalen.
Så blir det vel dobbelt viktig
at det er vi her hjemme
som får bestemme.

Skremmer vi? Agitasjon?
Nei, det er bare det sikre instinkt
hos en sunn nasjon.

Ja vi skal kjøpe og selge.
Men livet består ikke bare i det vi kan svelge.
Tross dyktige regnekunster i kroner og ører,
på grytefettet alene vokste det ingen helt.
La de som styrer landet få høre det vi hører:
Vi vil ikke se vår skjebne forsegle
bak lukkede dører!

Idag angir gigantene tonen.
Teknikkens underer! Masseproduksjonen!
Der sitter de, magnaten, potentaten,
byråkraten, teknokraten
og — på toppen — Atomgranaten.
Men er det vårt mål å bli en provins
i denne superstaten?

Vi et et lite folk.
Men vi har en arv å verne.
Vi har vår egen art å gi.
Vi gir den gjerne.

Og vårt valg betyr ikke at vi fryktaktig
skal holde vårt på det tørre.
Vi vil spørre:
Er det Europas fred som står mest på spill?
Eller er det ikke en større verden som trenger vår iid?

Fellesskap. Så dyrebar en ting.
Vårt Nordens broderring
hvor ble den av?
Og alle de andre venner
som venter langs verdens hav,
men som blokken vil stenge ute.
Nettopp nå skulle vi komme dem mere nær.
Skal vi rolig se på at vennenes skute
rennes i senk på blokk-Europas skjær?

Nei, la oss få den fri.
Her under nordlys-flammen
la oss påny stå sammen.
Enda eier vi sjansen:
Et samlet Norden for fred,
som ikke reiser murer
men som river dem ned.

Det går ingen vei tilbake.
Veien fra natt til lys er denne:
De sterke skal gi til de svake.
Skal virkelig grensene falle
så må vi tre frem med åpen hånd
i brorskap til alle.

Fellesskap, det er nettopp hva vi søker.
Fra dypt i vår fortids jord
ble det hamret i sten, smeltet i ild,
formet i bøker.

Verden forenet, ja,
men ikke med Hiroshimas forkrøblede merke.
Ikke i blokker, med gass og med snikende sott
under lenkene fra de våpensterke.
Den verden vi vil er et fellesskap
som er rikt og fritt,
hvor alle har fått og alle har gitt.

Bygget av ånd og av hånd, til felles ære.
Slik skal vår verden være.

Vi er mange alt, — vi skal bli fler.
For det er sant, det er noe nytt som skjer.
Mot overmakt hos myndighet og presseflom
reiser den seg — folkets dom.

Åpningstale

Av Karl Evang.

Norske kvinner og menn!

Jeg har den glede å ønske dere alle hjertelig velkommen på vegne av arbeidsutvalget for Aksjonen mot medlemskap i Fellesmarkedet — De 143 og på vegne av våre fylkesutvalg i Østfold, Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Rogaland, Bergen, Nord- og Sør-Trøndelag, Troms og Nordland.

Denne konferansen har et dobbelt formål. For det første skal legges frem til orientering og drøftelse i en så enkel og klar form som mulig det grunnlag vår bevegelse står på. Dette vil bli gjort gjennom de innlegg som kommer senere i dag, i samsvar med den fremlagte dagsorden. For det annet tar konferansen sikte på å drøfte situasjonen nå og arbeidsoppgavene i fremtiden og velge den nye ledelse for den videre kampanjen.

Det er mitt oppdrag i dag ganske kort innledningsvis å si noen ord om bakgrunnen for denne konferansen og gi et lite riss av den utvikling som er skjedd sett fra bevegelsens synspunkt fra den tid den ble startet for ca. ett år siden. Så utrolig det lyder for dem som har fulgt den voldsomme vekst i bevegelsen for mest mulig å bevare norsk politisk og handelsmessig handlefrihet, er det nemlig i disse dager bare ett år siden 143 norske kvinner og menn fra alle samfunnslag og med vekslende oppfatninger om andre spørsmål rettet sitt opprop av 16. januar 1962 til det norske folk. Formålet var i første omgang å søke å få i stand en tilstrekkelig bred og dyptgående diskusjon om de helt avgjørende skritt for vårt folk og land som var varslet, men som folket ikke hadde fått saklig opplysning om og ikke tid til å reagere på. Spørsmålene var jo av de fleste ledende politiske partier i det vesentlige holdt utenfor debatten før stortingsvalget i 1961, i september. Etter at det ikke var lyktes Fellesmarkedstilhengerne i stillhet å forsere frem en definitiv avgjørelse fra norsk side sent på høsten 1961, forelå for ca. ett år siden — da denne aksjonen startet — den situasjon at mer eller mindre avgjørende skritt var varslet utover våren 1962. Sett i forhold til sakens omfang og betydning hadde det inntil da funnet sted en uforsvarlig sparsom opplysningsvirksomhet, og den hadde vært ensidig. Fra ledende politisk hold hadde man bevisst søkt å skape den feiloppfatning at det her vesentlig dreide seg om et

økonomisk anliggende, et slags praktisk spørsmål, et hensiktsmessighetsspørsmål. Videre var det understreket som en selvfølge at England og visse andre vesteuropeiske land ville komme med, og at Norge derfor i grunnen ikke hadde noe valg. *Det var bare én naturlig vei for oss: inn i Fellesmarkedet.*

De 143 så det derfor som sin første og selvfølgeligste oppgave å legge frem visse andre sider av dette bildet, slik at det norske folk ikke skulle våkne opp innenfor det vesteuropeiske fellesskapet og finne at det var kommet i tvangstrøye uten engang å være klar over hvordan og hvorfor det skjedde. Vi trakk derfor særlig frem de mere vidtrekkende konsekvenser for vår selvstendighet, for vår nasjonale suverenitet, for våre demokratiske rettigheter, for våre naturrikdommer. De enkelte talere vil for øvrig i dag gå inn hver for seg i de enkelte leddene i vår argumentasjon, og jeg skal ikke foregripe det her. La meg bare minne om at vi helt fra begynnelsen av, sterkt understreket at det ikke, ja, ikke engang i første rekke, dreide seg om et rent økonomisk anliggende. Uten på noen måte å redusere den økonomiske betydning fremhevet vi at dette i første rekke var et *politisk* spørsmål. Vi pekte i det hele på at det også, sett fra vårt synspunkt som et lite land, dreide seg om et reelt spill om makten mellom stormakter og blokker av stormakter, hvor forholdene er ytterst labile i våre dager, hvor alliansene skifter — se bare hva som skjer i disse dager, — og at derfor et lite land som Norge med sine ressurser og sine tradisjoner burde holde seg uavhengig så lenge dette i vårt verdensklimate overhodet var mulig. Vi understreket også at de fattige land i verden neppe ville se på denne økonomiske og politiske konsolidering og isolering av Vest-Europa med noen glede.

Vi kan i dag, ett år etter, konstatere at *utviklingen på alle hovedpunkter har gitt oss rett*. Det er ingen av våre hovedpåstander som er blitt svekket eller tilbakevist. Tvert imot kan vi trygt si det har vist seg at vi på flere punkter har pekt nøyaktig på den utvikling som har funnet sted.

Dette initiativet fra «De 143» hadde en nærmest eventyrlig effekt, slik at det kanskje mest av alt overrasket det etablerte arbeidsutvalg. Det var jo ifølge sakens natur uhyre beskjedne krefter vi kunne sette inn, en håndfull foredragsholdere, som i sin fritid kunne ta et foredrag hist og her, noen brosjyrer, noen enkle opplysningsskrift. Vi hadde med et par hederlige unntagelser hele den norske dagspresse mot oss; kringkasting og fjernsyn ble temmelig sterkt stengt for våre synsmåter etter en fra vårt synspunkt meget positiv episode, som de innflytelsesrike

tilhengere av Fellesmarkedet var dypt rystet over. Til tross for dette utløste «De 143»s opptak en bølge av samfunnsinteresse og politisk interesse i vårt land dypt ned i alle lag av folket, som man, etter mitt skjønn, må gå helt tilbake til de politiske bevegede år mellom den første og annen verdenskrig for å finne maken til. Ja, sannsynligvis må man gå enda lenger tilbake, til den store striden om vår selvstendighet før 1905.

Forklaringen på dette ligger først og fremst deri at «De 143» på ingen måte sto alene i dette opplegget. Tvertimot, det var innenfor flere politiske partier, f.eks. Senterpartiet og Sosialistisk Folkeparti, stor aktivitet omkring dette spørsmål. Og også i de andre partiene — uten noe unntak — var det enkeltpersoner og større eller mindre grupper som positivt bidro til denne opplysningskampanjen.

Det åpenbarte seg et vitebegjær, et behov for saklig kunnskap og opplysning, en virkelig appetitt på selv å være med i avgjørelsen, og en evne til å sette seg inn i disse spørsmål, som virkelig måtte glede enhver som bygger og tror på folkestyret og ikke bare bruker uttrykket som en frase.

Folks reaksjon var heller ikke til å ta feil av utover våren 1962. Der hvor man på et og samme sted og til samme tid gjennom noenlunde likeverdige representanter for de to syn, fikk anledning til saklig å legge frem begge syn for en norsk forsamling og diskutere det ut, *viste det seg praktisk talt i alle tilfelle å være et solid flertall mot at Norge skulle innlate seg på dette eventyret.* Våre motstandere valgte derfor temmelig hurtig av bitter erfaring den linje ikke å ville innlate seg i en saklig diskusjon med to innledere, en linje som de senere har fulgt, stort sett. De foretrakk vitnemøter, med halvsannheter.

Denne voldsomme bølgen av interesse, de mange utvetydige meningsytringene for å bevare vår uavhengighet og selvstendighet, de store demonstrasjonene på forskjellige steder i landet, resultatet av gallupundersøkelsene, uroen innenfor partiene, førte sammenlagt til bevegelses første store seier, innrømmelsen av at saken var av en slik dyptgående betydning for hele vårt folk at en rådgivende folkeavstemning var nødvendig.

Det er mange ledende politikere i dag som sikkert nødig vil minnes om hvor kort tid det er siden de hevdet at dette vesentlig var et økonomisk spørsmål og dessuten så innviklet at den alminnelige mann ikke kunne sette seg inn i det.

Uavhengighetsbevegelsens sterke fremgang avspeilte seg også i den uventet sterke splittelse med en stor minoritet i Stortinget ved av-

stemningen om grunnlovsendringen og vedtaket av 28. april 1962 om at vi som det heter bør, «søke forhandlinger om de særvilkår Norge kan oppnå på grunnlag av fullt medlemskap».

Den største betydning av disse to stortingsvedtakene, sett fra vårt synspunkt, lå kanskje deri at de for hele det norske folk uomtvistelig hadde demonstrert at dette er en sak av slik viktighet at den går på tvers av partigrensene. Den er i sannhet en «*tverrpolitisk*» sak, for å bruke et uttrykk som våre motstandere synes å ha fått i halsen, slik at det har lett for å oppstå en ulyd hver gang de nevner det.

I og med grunnlovsendringen og Stortingets vedtak om å oppta forhandlinger sto da veien i prinsippet åpen for full norsk innlemmelse i det vesteuropeiske fellesmarked. Dermed var første fase av kampen brakt til ende. Det var også fullt på det rene at den rådgivende folkeavstemning ville bli av helt avgjørende betydning med mindre rent uforutsette ting skulle inntreffe.

Arbeidsutvalget for «De 143» tok på dette grunnlag allerede sommeren 1962 situasjonen opp til samlet vurdering og fant at arbeidet gjennom den neste fase — hvor forberedelsen til folkeavstemningen etter alt å dømme kom til å stå i sentrum — måtte styrkes og organiseres på et bredere grunnlag enn det som arbeidsutvalget representerte.

En slik politisk styrkelse og utvidelse er etter vårt skjønn først og fremst nødvendig av organisatoriske grunner, særlig er det en forutsetning for at de fylkesutvalg og mindre lokale utvalg som utfører arbeid rundt om i landet, kan få arbeidsvilkår og få den nødvendige kontakt med sentrum. Men en omlegging og styrkelse av den sentrale ledelsen anser vi også nødvendig av økonomiske grunner. Det trengs ganske betydelige beløp om et opplysningsarbeid skal kunne drives effektivt. Hittil har vi klart vår økonomi bra ved tilfældige bidrag fra interesserte enkeltpersoner, salg av brosjyrer, merker osv., men det fører ikke frem når det gjelder en så svær oppgave som opplysningsvirksomhet foran folkeavstemning. Endelig regnet vi det som av avgjørende betydning å få i stand en utvidelse og styrkelse av den sentrale ledelse for å få arbeidet stimulert på tilstrekkelig bredt grunnlag. Hvis den sentrale ledelse for en slik aksjon er for fåtallig, ligger også den mulighet snublende nær at motstanderne faller for fristelsen til å drive jakt på noen få enkeltpersoner, henge dem ut, forvrengte deres uttalelser, trekke inn utenforliggende ting for å svekke dem personlig. Det ville neppe være riktig å si at slikt ikke har forekommet i denne saken. Samtidig har det vært gledelig å konstatere at denne personjakt hos folk flest åpenbart virker mot sin hensikt.

Utover sommeren arbeidet utvalget med disse planene for en utvidelse og styrkelse av den sentrale ledelsen. Det ble snart klart at man for å få dette ordentlig belyst, måtte sammenkalle en konferanse som denne, en landskonferanse av tilhengere av vår bevegelse fra alle leire, slik at man kunne få den tilstrekkelige bredde over det videre arbeid. På grunn av tidsnøden den gang «De 143» sendte ut sitt opprop hadde man bare kunnet henvende seg til et tilfeldig og meget begrenset antall personer i utvalgte deler av landet. Det var kommet svært mange interesserte folk til, de hadde et rimelig krav på å være med.

Det så til å begynne med ut som om det ville være rimelig å sammenkalle denne konferansen høsten 1962, altså i fjor høst. Imidlertid ble det utover sommeren helt klart at Englands forhandlinger gikk tregere og tregere, og det oppsto derved et slags politisk vakuum, et dødt tidsrom, som ga lite hensiktsmessig grunnlag for konferansen. Vi hadde også håpet at den lenge annonserte mot-organisasjon, som aktivt går inn for norsk tilslutning, ville komme tidlig på høsten, skape ny interesse og derved danne et naturlig grunnlag for vår landskonferanse, men som kjent ble denne organisasjons fødsel noe forsinket og fant først sted i slutten av oktober. Da en konferanse som denne trenger forberedelse, hadde vi da måttet ta vårt standpunkt, og disse dagene var blitt valgt.

I mellomtiden er det skjedd mange ting, la meg nevne et par av stor betydning for oss. Det er dannet en søsterorganisasjon for det samme formål som vårt med navnet «Norge og Fellesmarkedet — Opplysningsutvalget av 1962», for korthets skyld ofte kalt «Rostadutvalget». Vi ønsker dette utvalget hjertelig velkommen på arenaen og likeså de representanter for dets arbeidsutvalg som er innbudt, og som er her i dag.

Vi føler oss forvisset om at vi i den tid som kommer, vil kunne forene våre krefter i kampen for den felles sak.

Også i andre deler av landet, nå sist på Vestlandet, er det tegn på organisatorisk aktivitet, og man kan kanskje anta at det i tiden som kommer vil være flere grupperinger som kommer til å slutte seg til kampanjen på sitt grunnlag.

Meget betydningsfullt er det også at de stadig sterkere strømninger innenfor den fagorganiserte arbeiderklassen som står på vårt standpunkt utover sommeren og høsten 1962 fant sammen og konsoliderte seg i en samarbeidsgruppe. Den 24. november 1962 offentliggjorde 100 fagorganiserte tillitsmenn i Oslo og Akershus sitt opprop, hvor de

støttet «De 143»s innbydelse til denne konferansen og dermed faktisk står som medinnbydere her i dag.

Jeg ser at våre motstandere søker å gjøre et nummer av at det antall fagforeninger som har valgt representanter til denne konferansen, sammenliknet med det samlede antall fagforeninger i landet, etter deres mening viser et urimelig forhold. Hva de imidlertid fortier, er at fagforeningene stort sett hittil har fulgt parolen om å vente med å ta realitetsstandpunkt inntil såkalt forhandlingsresultat foreligger. De fagforeninger som ikke har funnet å ville sende representanter til denne landskonferansen, kan derfor på ingen måte innkasseres som tilhengere av norsk tilslutning til Fellesmarkedet.

Skulle vi med noen få ord søke å oppsummere hva vi kunne kalle hovedresultatet av dette års meningsutveksling og hendelser omkring Fellesmarkedssaken i vårt land, tror jeg for min del vi må innrømme at det norske folk er kommet ut i en *alvorlig tillitskrise*. Flere mennesker enn på lang tid er kommet i sterk indre bevegelse, både som enkeltmennesker, som nordmenn og som verdensborgere. De er blitt tvunget til å overveie spørsmål av inngripende betydning for seg selv, for sine barn og for slektleddene fremover. Og for det land som de har kjærlighet til og som de har sine røtter i. Det er mitt ganske bestemte inntrykk at vårt folk ikke vil kunne bli det samme etter den erfaring som det nå har høstet.

Hva ligger så til grunn fundamentalt for denne tillitskrisen? At det er en dypt alvorlig sak tror jeg mange av dere vil være enige med meg i. Det er etter mitt skjønn meget enkelt. Hvis et folk kommer i den ytterst ugunstige situasjon at en stor del av de som politisk er satt til å lede det, demonstrerer at de *ikke verdsetter folkets egen mening* høyt nok, er det et alvorlig slag for tillitsforholdet.

Hvis de i tillegg til det også demonstrerer *manglende tiltro til landets egen evne*, til våre muligheter for fortsatt å klare oss i denne vanskelige verden på vårt grunnlag, da må tilliten nødvendigvis få et ennå verre støt. Det er for så vidt likegyldig om denne mangelen på tiltro til land og folk skyldes selvpoppgivelse, frykt, ønske om å komme inn under andre og sterkere, om det skyldes ønske om større økonomisk vinning, eller om det likefrem delvis kan skyldes et behov for å løses fra ansvaret for den videre utvikling av vårt land og overlate det i sterkere hender.

Vi opplevet forleden i kringkastingen en meget nedstemmende og bedrøvelig forestilling, hvor også en del av de ledende industrifolk i våre eksportnæringer ga til kjenne sin sorg, sin fantasiløshet og sin

mangel på alternativer. Det var en ensidig forestilling — det er ikke *det* som var det oppsiktsvekkende ved den, det er vi blitt vant til — det oppsiktsvekkende var at ledende folk — mens Norge sitter i forhandlinger — står frem og gir utvetydig inntrykk av at det allerede er lagt positive planer som i tilfelle må oppgis, hvis Norge ikke går inn i Fellesmarkedet. Dette betyr jo intet annet enn å svekke den forhandlingsposisjon våre forhandlere i dag har, på et meget kritisk punkt. Det er ut fra disse synspunkter ganske uforståelig at slikt kan oppleves. Jeg håper det må få et etterspill.

Denne landskonferansen kommer på et eiendommelig tidspunkt. Den kommer på sett og vis i et intervall, idet store avgjørelser skal treffes i meget nær fremtid. Men den kommer i sannhet ikke i noen død-periode. *De Gaulles* klare veto mot opptagelse av England på det grunnlag som nå foreligger, danner slutten på en utvikling som vi har sett foregå for våre øyne gjennom lang tid. Selv en så frittalende mann som *de Gaulle*, som vel er gått lenger i dette «å kalle en spade for en spade», som han selv sier, enn noen annen statsmann under dette magnifikke spillet om landenes skjebne, måtte nødvendigvis unnlate å komme inn på mange av de begivenheter som har utspilt seg bak kulissene og som til slutt førte til at han bestemte seg for et så direkte og brutalt utspill.

Det er helt tydelig for oss alle at dette store spillet føres på tre forskjellige sjakkbrett: et økonomisk sjakkbrett, et politisk sjakkbrett og et militær-strategisk sjakkbrett. Og så har vi en del andre små sjakkbrett ved siden av som det ikke er verdt å nevne. I den norske selvstendighetsbevegelsen som er representert her, fins det folk som legger hovedvekten på det ene eller på det annet eller på forskjellige kombinasjoner av disse plan eller sjakkbrett. Og våre motstandere har da selvsagt søkt å splitte oss på det grunnlaget. Det er hittil ikke lykkes dem. Det som binder oss sammen, er så meget sterkere, og det står til oss at splittelsen heller ikke skal lykkes i fremtiden. Når det gjelder akkurat den situasjon som i dag er til stede, krisen med Englandsforhandlingene, er det klart at dette har årsaker på alle tre plan, både det økonomiske, det politiske og det militære. Det har igjen utspilt seg et pussig skuespill i vårt land i forbindelse med denne utvikling. Etter som det ble klarere og klarere at Englands forhandlinger kom i vanskeligheter, ble overbevisningsbassen dypere og dypere her i landet fra alle dem som hevdet at det gikk så utmerket. Mens vi i utenlandsk presse — vi behøver ikke å gå lenger enn til Sverige — kunne lese hvordan forhandlingene ble strammet til og stadig vanskeligere for England,

kunne vi i norsk presse lese om hvorledes «man gjorde betydelige fremskritt», hvordan «vanskelighetene etter hvert ble ryddet unna», hvordan det «etter hvert ble oppnådd større og større gjensidig forståelse». Man sto hele tiden like og umiddelbart foran det avgjørende skritt hvor England skulle tre inn som fullt medlem. Den overveiende del av avisene fremstilte det helt til siste øyeblikk som om det var en opplagt sak at England kom inn. I det øyeblikk *de Gaulle* gjorde sitt utspill kom dette derfor på almenheten som en overraskelse, og det naturlige valg — for å fortsette å vildele opinionen — var da nå å gjøre de Gaulle alene til skyteskive for det som har hendt. Nå var han alene blitt syndebukken. Han ble av noen sammenlignet med *Tsjombe*, så jeg, andre syntes mer han lignet *Hitler* — likheten mellom de to kan jo være noe usikker —, og i det hele fikk man igjen et nifst inntrykk av den manglende vilje og evne til saklig orientering som våre alminnelige informasjonsorganer representerer.

Når jeg nevner dette, er det bl.a. fordi det er mange av våre motstandere som forsøker å sette likhetstegn mellom vår bevegelse og de Gaulle, i karikaturtegninger fremstiller man oss hånd i hånd. Man kunne selvfølgelig bare le av det, og vi har jo for så vidt også ledd. Men hvis man tenker over det, er dette igjen et uhyggelig eksempel på nivået i den politiske debatten, idet de som setter dette likhetstegn, jo inderlig godt vet at enten man tar Rostad-utvalget eller arbeidsutvalget for «De 143» eller de andre demokratiske kreftene som her arbeider for norsk selvstendighet og for bevaring av vår suverenitet, står de alle sammen politisk diametralt motsatt til de Gaulle. Hele hans opplegg, hans utgangspunkt som en av de stormakter som nå forsøker å spille seg til størst mulig makt innenfor Fellesskapet, er jo også totalt forskjellig fra den stilling som et lite land har som det er under overveielse å lokke inn blant disse ulvene.

Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette, men nevner det også av den grunn at det har vært litt bekymring for denne identifisering. Jeg kan ikke skjønne at det skulle være noe vanskelig å tilbakevise den.

Vanskeligheten med å holde konferansen på dette tidspunkt ligger i at vi ikke med sikkerhet kan si hva som vil komme til å skje. Stort sett kan vi si det er tre muligheter: enten et klart brudd, eller en utsettelse på ubestemt tid i påvente av at man kan «myke opp» situasjonen, presse de Gaulle. Han er jo gammel, og man har vært taktfull nok til også å antyde at naturen kanskje kan ta sitt naturlige forløp. Endelig foreligger den mulighet at de voldsomme kreftene som er i sving tross alt vil presse England inn. Det er jo først og fremst de

store industrikapitalinteressene i Mellom-Europa som driver dette spillet hardest på Europas grunn, mens tyske revansjepolitikere trekker i trådene så godt de kan. Hva USA angår kan man vel si at de politiske og militærstrategiske argumenter for at England skal gå inn i Fellesmarkedet fremdeles er meget sterke der, mens det har begynt å gjøre seg tvil gjeldende på den økonomiske sektor i Amerika. Dog er den opposisjon som der er kommet til uttrykk av frykt for et proteksjonistisk Europa så vidt svak at den ikke kan gjøre seg særlig sterkt gjeldende. Jeg skal ikke gå nærmere inn på det, vi kan kanskje komme inn på det i diskusjonen. Det er ikke lett å vurdere situasjonen mellom disse pokerspillerne.

Utviklingen er sett fra vårt synspunkt skremmende. Særlig de siste ukene har fullt ut bekreftet våre påstander om at her foregår en brutal politisk maktkamp. Dette er ikke noen sammenslutning ledet av demokratiske eller ideelle prinsipper. Selv en så fundamental ting som et lands vetorett settes det nå spørsmålstegn ved, idet vi i avisene i dag ser at både Belgia og Nederland er kommet ut med det overraskende synspunkt at de fem land bør forhandle med England uten å ha Frankrike med. Og da må man selvfølgelig trekke den konklusjon som vi har trukket hele tiden når det gjelder et lite land som Norge: Det er jo bare et nytt eksempel på den gamle gode regel — den sterkere sier til den svakere: «Selvfølgelig er dette demokrati. Selvfølgelig har du veto — men bare så lenge du er enig med oss.»

Uansett hvilket alternativ som kommer må vi regne med at kampen for å få Norge inn i Fellesmarkedet vil fortsette. Og derfor blir det ikke tale om å nedlegge virksomheten, det blir bare tale om å tilpasse den i tid — hvilket er en vanskelig oppgave — legge formen for den og utføre arbeidet i praksis.

Jeg takker dere alle for at dere er kommet hit. Jeg ber dere alle i denne konferansen uttale dere åpent, uten hemninger, slik at vi kan få frem alle de forskjellige synsmåter. Det er mulig at vi — slik som forholdene ligger an — må få en ny landskonferanse forholdsvis snart igjen. Det får i tilfelle de nye organer som vil utgå av denne konferanse ta standpunkt til. Det er sjelden i et lands historie å ha en forsamling som denne samlet. Det burde hende oftere. Og hvis dette kunne utløse at også folk som har andre meninger enn oss om dette, kunne få en tilsvarende åpen og saklig diskusjon, er dette bare en fordel, sett fra vårt synspunkt.

(Ordet ble så gitt til aksjonens sekretær, Kjell Landmark, som ga noen praktiske opplysninger om konferansen.)

Hilsener til Nasjonalkonferansen

HILSEN FRA DANMARK

Det er en stor glæde for os, at den norske «Aksjonen mot medlemskap i Fellesmarkedet — De 143» har ønsket at se repræsentanter for den danske modstand her i Oslo.

På disse repræsentanters vegne takker jeg for den ære, der vises os, men jeg vil gerne sige, at vi samtidig opfatter denne nationalkonferences gæstfrihed som et tilsagn om samarbejde for et fælles mål, og at vi fra dansk side vil stræbe efter at leve op til dette norske initiativ.

Når jeg i dag bringer den norske nationalkonference en hilsen fra Danmark, er de ord, jeg bruger, *helt* mine egne — men det er min overbevisning, at den følelse af samhørighed med Norden, som *bærer* disse ord, deler jeg med størstedelen af den danske befolkning, på tværs af partilinjer, på tværs af alt, hvad der ellers skiller.

Det er ikke første gang i Danmarks historie, at landets *ledere* har stirret ængsteligt mod syd og talt om den nødvendighed, vi måtte bøje os for.

Men i historien er det også hændt, at det danske *folk* har spejdet forhåbningsfuldt imod nord — og *nægtet* at bøje sig for denne nødvendighed.

Ellers var Danmark aldrig blevet 1000 år!

Også denne gang må *folket* nægte at bøje sig, hvis Danmark skal blive ældre!

Under den anden verdenskrig eksisterede der i Danmark et begreb, der kaldtes «norske tilstande».

Det var dengang noget, man søgte at skræmme os med for at holde os i ro.

Men når jeg i dag ønsker «norske tilstande» i Danmark, tænker jeg ikke alene på det, denne nationalkonference er udtryk for, jeg tænker også på, hvor fast og sikkert modstanden mod indlemmelse i Romunionen for hver dag vokser i dette land — og først og fremmest tænker jeg på, at Norges regering og norske politikere har lovet nordmændene en folkeafstemning og erklæret at ville rette sig efter dens resultat.

Der skal i disse år træffes afgørelser så vidtrækkende, at det *må* være *folkene selv*, der bestemmer deres skæbne!

Og jeg tvivler ikke på, at folkene i Norden forstår, at trods historiens krige, trods misforståelser, misfornøjelse, irritation og direkte fornærmelser, hører Nordens lande sammen.

Man siger os, at Nordens tid er forbi.

Jeg svarer, at Nordens tid nu er inde!

Et Norden samlet, politisk, økonomisk og kulturelt, vil være stærkt nok til at åbne sig ud mod *hele* verden, stærkt nok til gennem Forenede Nationer og overalt, hvor det er muligt, at yde et bidrag til en åben verden, til samarbejde over *alle* grænser for afspænding og varig fred.

Og med dette mål er drømmen om Det forenede Europa lille og betydningsløs.

Jeg tror ikke, det er fortidens krige eller nutidens irritation, der har bremset det nordiske samarbejde.

Jeg tror, det er festtaler og floskler!

For ikke med denne tale at lægge endnu en lille sten i vejen, vil jeg ganske konkret pege på et forslag til praktisk samarbejde!

Forenede Nationers pagt gør det muligt, at de nordiske lande samlet eller hver for sig opretter en «nordisk militær-institution», at de stiller denne institution med midler, mandskab og materiel under FN's overhøjhed, og at de erklærer Norden for atomvåbenfri zone.

Og for et *samlet* Norden skulle det derefter være muligt, gennem FN's sikkerhedsråd, med garantier fra Øst og Vest, at få disse fem lande erklært for FN-område.

Det ville fjerne et af de vanskeligste problem-komplekser fra verdenspolitikken, det ville sikre NATO's nordflanke bedre end noget militærberedskab, og det ville fjerne den frygt, som hverken Sovjetunionen eller Warszawapagtens lande ved en nok så voldsom oprustning kunne befri sig for.

Og det samlede Norden ville få mulighed for at bidrage vægtigt til afspænding og varig fred.

Dette er naivt, vil nogle svare.

Det er urealistisk, vil politikerne sige.

Men det vil ikke længer være urealistisk, hvis man går i gang med at gennemføre det!

Lad der ikke herske tvivl om, at for år tilbage var det Sverige og Norge, der lagde hindringer i vejen for det nordiske samarbejde.

Lad der heller ikke herske tvivl om, at sidste gang var det Danmark,

der forskertsele mulighederne og skabte bitterhed ved sin hastige an-
søgning til Rom-unionen uden at tale med Norden først.

Lad det da så være Danmark, der nu rækker hånden ud og siger:

— Lad os så gå i gang!

Lad os gå i gang med vort bidrag til en åben verden, også åben mod
Rom-unionen!

Hvis de nordiske folk selv få lov at bestemme, tror jeg på, at det
lykkes!

Poul Overgaard Nielsen.

HILSEN FRA FÆRØYENE

Vi sender Nationalkonferencen mod medlemskab i EEC vor hjerte-
ligste hilsen med haabet om godt resultat. Vær forvisset om at en stor
del af det færøske folk slutter op i kampen mod medlemskab i EEC
med dets nuværende struktur. En tilslutning til denne organisation med
det misvisende navn Det Europæiske Fællesskab vil efter vor op-
fattelse ikke tjene til virkeliggørelse af det ønskelige maal nemlig
samarbejde mellem alle europæiske nationer paa frihedens og demo-
kратиets grundleggende principper udtrykt blandt andet i den historiske
Eidsvollforfatning samt med det videre perspektiv at styrke samarbej-
det og samfølelsen mellem alle verdens nationer og folk uanset
størrelse, race eller andre forskelle. EEC i dens nuværende skikkelse
vil tværtimod true disse for os saa dyrebare, ja umistelige principper.
Da et virkeligt paa frihedens og demokratiets principper hvilende
europæisk fællesskab i øjeblikket synes udenfor rækkevidde, gaar vi
ind for et snævert og maalbevist politisk, økonomisk og kulturelt nor-
disk samarbejde paa lige fod for alle nordens syv folk.

Torshavn, 24. januar 1963.

Erlendur Patursson,
Finans- og fiskeriminister

Jakup I. Jakupstovu,
Generalsekretær i
Færøernes Fiskarlag

HILSEN FRA STORBRIANNIA

Vi hilser Deres konferanse.

Vi har satt oss imot at Storbriannia skal gå inn i EEC fordi de
eneste opptagelsesvilkår som står åpne for oss er at vi frasier oss vår
politiske og økonomiske selvstendighet. Norsk medlemskab i EEC kan
bare komme i stand på liknende vilkår. Våre folk har for stor selv-

tillit til å finne seg i et slikt diktat. Vi behøver heller ikke finne oss i det. Våre folks velferd og interesser kan fremmes innenfor rammen av en videre verdenshandel.

Demokratiske nasjoner hører ikke hjemme i EEC, i «monopolenes forbund». Vi fører en kamp i Storbritannia —

- 1) for å holde Storbritannia utenfor!
- 2) for å styrke båndene mellom EFTA-landene
- 3) for å knytte dette sammen med samveldehandelen
- 4) for å knytte et slikt samfunn sammen med arbeidet for å befri verdenshandelen for restriksjoner.

Med de beste ønsker for en vellykket konferanse.

Hilsen
Richard Briginshaw,
President, FBM (Forward Britain Movement)

HILSEN FRA SVERIGE

Skjønt jeg ikke har kunnet være til stede, vil jeg gjerne sende mine varme hilsener til den norske Nasjonalkonferansen mot fullt medlemskap i Fellesmarkedet. Jeg håper inderlig at det aldri blir noe av den norske tilslutningen til Fellesskapet. Jeg har aldri trodd at Sverige kommer til å bli hverken tilsluttet eller assosiert. Når det klarlegges hvilke vilkår vi skulle bli nødt til å finne oss i, måtte en svensk regjering gi avkall og nøye seg med de overenskomster om handel og meget annet, som vi naturligvis skal ha med seks-maktene som med alle andre land. En norsk tilslutning vil da bety et alvorlig brudd på videre utvikling av det nordiske fellesskap, som jeg alltid har håpet på og som er så meget naturligere og riktigere. I en tid da vi har grunn til å håpe på en gradvis utviklet internasjonal avspenning, er jeg også som internasjonalist imot vår tilslutning til dette lille Europa med en politisk målsetting med front mot både landene i øst og de underutviklede landene, og til og med mot Amerika.

Det er ikke politisk blokkdannelse vi trenger, men avspenning og utjevning i verden.

Stockholm, 16. januar 1963
Gunnar Myrdal

HILSEN FRA ISLAND

På vegne av de islandske motstandere av deltakelse i Fellesmarkedet sender vi våre varmeste hilsner til våre norske meningsfellers landsmøte. Det er en stor glede for oss å kunne meddele at motstanden mot Islands deltakelse i Fellesmarkedet ser ut til å øke her i landet, og derfor har de som mest har kjempet for Islands deltakelse, dempet sin virkelyst synlig. Grunnen til den voksende motstand er selvfølgelig den at her i landet har folk fått bedre greie på Romatraktatens natur og mening. Ett av de største skrittene en har tatt i den retning her i landet er professor doktor Ragnar Frisch's forelesninger. Vår takknemlighetsgjeld for professor Frisch's besøk er stor. Vi ønsker dere lykke til i kampen mot Norges deltakelse i Fellesmarkedet.

Reykjavik, 25. januar 1963

Thorsteinn Sigurdsson,
Sjef for Islands Landbruksforening

Hannibal Valdimarsson,
Sjef for Landsorganisationen

Jon Arnason,
Førhenv. bankdirektør

Helgi Gudmundsson,
Førhenv. bankdirektør

Bergur Sigurbjörnsson
Økonom

Arnor Sigurdsson,
Redaktør

Haukar Helgason,
Bankdisponent

Norges plass i verden omkring oss

En økonomisk og politisk utfordring.

Av Gunnar Bøe.

Når vi i dagens situasjon skal forsøke å gjøre oss opp en mening om Norges plass i verden omkring oss, er det naturlige utgangspunktet den enkle kjensgjerningen at vi — med vårt lands beliggenhet — er en del av Vest-Europa. Vårt lands historiske utvikling er en del av utviklingen til de folk og land som hører til her i den vestlige delen av det asiatiske-europeiske kontinentet. Vi ville forstå lite av vårt eget lands stilling i dag og av utviklingen fram dit vi nå står, om vi ikke så problemene og oppgavene foran oss i denne sammenheng.

Vårt lands økonomi er på mange vis særlig nær knyttet til den økonomiske utvikling i andre vesteuropeiske land i et samarbeid der vi både gir og får (om enn vi sant nok kjøper mer enn vi selger). Det kulturelle samkvem med verden omkring oss har naturlig nok hentet noen av sine største impulser fra den vesteuropeiske kulturen. I arbeidet med å bygge opp de demokratiske, politiske institusjonene i vårt folkestyre, i alle dets vidtfaavnende forgreninger, har vi hentet impulser fra mange kanter, men ikke minst fra vesteuropeiske land. Vårt folkestyre, som vi med rette er stolte av, slik det fremtrer i dag, og som er det fundamentale grunnlaget for all vår politiske tenkning, er i pakt med det beste i vesteuropeisk politisk tradisjon og utvikling.

Jeg tror alle i vårt land vil være enig i den ting at Norge ikke kan være seg selv nok. En slik holdning har ingen klangbunn i vårt folk, som har et åpent sinn for verden omkring seg.

Jeg tror heller ikke at noen for alvor ville gå inn for en nordisk isolasjon fra omverdenen — politisk og økonomisk. Norden er heller ikke seg selv nok. Vi vil ikke leve i «splendid isolation» her oppe i det høye nord.

Men Vest-Europa er heller ikke seg selv nok og vil ikke bli det. Ikke et atlantisk samfunn heller. Vi lever i *en* verden. *Alle* jordens folk, *alle* verdens kontinenter er et hele. Hva *du* gjør, hva *jeg* gjør, hva *vi* gjør som et lite folk i det store verdenssamfunnet, har sin virkning og sin betydning — liten eller stor, direkte eller indirekte — for andre folk og land. Vi skal som enkeltmennesker og som folk leve med hverandre, til godt og ondt. La oss stille oss slik i vårt eget virke at

vi etter beste evne kan yte *vårt* til at vårt eget land og verden omkring oss blir en stadig bedre verden å leve i for alle jordens folk i *vår* tid, men også i de tider som skal komme etter oss.

Vi lever i *en* verden. Men ikke bare *det*. Med stor rett må vi kunne si at vi lever i *en ny* verden etter at den andre verdenskrigen tok slutt. Ny viten er vunnet. Ny teknikk er skapt. I sin stadige higen mot det nye og ukjente, har mennesket i ufattelig grad gjort seg til naturens herre, men har samtidig løst ut de krefter som med *ett* slag kan sette sluttstreken — menneskehetens tilintetgjørelse.

Tiden etter den siste verdenskrigen har sett nye folk vinne fram til nasjonal uavhengighet, i en målestokk som aldri før. De fattige folk i verden søker fram mot sine livs mål — som også er vårt mål: Fremgang og velstand som grunnlaget for en ny og menneskeverdig tilværelse.

De forente nasjoner som ved starten teller om lag 50 nasjoner, har i dag over hundre medlemmer. Og ennå er vi langt fra veis ende i denne utviklingen.

Dette er den store utfordringen til oss alle — i vårt land, i Vest-Europa, i Vesten som helhet — ja i verden som helhet.

Vi er nådd så langt i vår viten og vår teknikk at hele verdens nåværende befolkning på om lag 3000 millioner mennesker, kunne leve godt og trivelig om vi alle bare kunne enes om å nytte det naturen har å gi og det vi selv kan skape, til felles beste. Samtidig lever store deler av verdens befolkning *i nød*.

Vi kan med litt tid på oss skaffe det dobbelte av jordens befolkning et rimelig liv. Samtidig er vi opptatt av hvordan vi skal bedre våre egne kår — til fortrenghet for andre. Enten vi vet det, vil vite det, eller ikke.

Utviklingen har forandret mange ting. Nye tekniske oppfinnelser gjør oss mindre avhengige av naturens luner. Energinøden er i dag en myte som bare kan holdes liv i av dem som har andre formål med sitt virke enn det å være med på å løse verdenshusholdningens problemer. Kunststoffene trer i øket grad istedenfor naturstoffene inn i den menneskelige samfunnshusholdning. Skrapet — avfallet — blir snart en viktigere råstoffkilde enn råstoffene selv. Allikevel er behovet for naturens gaver så stort at spørsmålet om energi, råstoffer og plass ennå i generasjoner vil være sentrale problemer i verdensøkonomien.

De tekniske og politiske omveltninger og nyskapninger under og etter siste verdenskrig har snudd opp ned på mye av det som var vane, tradisjon og økonomisk-politiske selvfølgeligheter.

Vi i Vest-Europa har levd høyt på det gamle system. For å si det

grovt og tilspisset har vi kjøpt billig og solgt dyrt. For å si det i en litt penere form har vi levd og levd godt på den ting at vi var foran i den tekniske, økonomiske og samfunnsorganisatoriske utvikling. Den tekniske og industrielle revolusjon er skapt og utviklet i vår midte og den gamle sannhet at den som meget har skal mere gives har holdt for oss. Var ikke vettet nok, har vi hatt makt — brutal, fysisk, militær makt — og hva verre er: Vi har brukt makten til å skaffe oss det vi ville.

Fra naturens side har vi i Vest-Europa neppe særlig mere å hjelpe oss med enn folk i andre deler av verden. Snarere har vi mindre. Vi er et lite område på verdenskartet og vi er vel mindre enn en tiendepart av verdens samlede befolkning. For så vidt har vi gjort rett i å yte det som har vært ytet fra vår del av verden. Vi har brukt vår viten og vår evne til å skape ny viten til å gi oss øket herredømme over naturkreftene.

Men stilt overfor en ny verden er spørsmålet om vi har evnen og viljen til å ta opp utfordringen slik den er stilt oss. Skal vi bruke vår evne til å være med på å skape en verden der *alle* har rimelig håp om å nå dit vi alt er kommet og hvor vi selv har gjort nye landevinninger — eller skal vi forsikne oss til forsvar av *våre* rettigheter *mot* dem som krever *sin* rett?

Det vi må se klart i øynene, er at den første virkningen av vekst og fremgang vil være en befolkningseksplasjon i den østlige del av Asia, i Afrika og i Sør-Amerika. Men skal vi støtte oss til erfaringene, er det like sikkert at befolkningsspillet vil avta med velstandsøkningen. Vi må også være klar over at det gamle ordet gjelder ennå: Utakk er verdens lønn. Vi har sikkert mange skuffelser å hente i vårt arbeid for den positive løsningen.

Lytter vi til fornuftens røst og følger dens bud er det mange sterke interesser som vil bli trådt på tærne. De interessene som lever, og lever godt, på at ufornuften trives og er i høysetet. All forandring gir uro, gnisinger og plager. Men skal vi slå oss til ro med at det gamle er best? Kan vi det? Er ikke forandringene i verdensbildet et faktum? Er det ikke et spørsmål om å se det og være med på den *positive løsningen*?

Er det ikke alt et faktum at de tekniske, økonomiske og politiske forskyvningene i verden som helhet under og etter siste verdenskrig har gitt Vest-Europa andre muligheter og andre oppgaver enn dem vi var vant til? Og det ikke til tap for oss selv. Velger vi den rette vei, har Vest-Europa, og Norge som en del av det, sin oppgave å gjøre i

positivt arbeid til gagn for helheten — verdenssamfunnet — og til gagn for seg selv.

Hva er svaret vi har å gi?

Noen ser det slik at svaret på utfordringene ligger i et Vest-Europas forente stater eller i det atlantiske fellesskapet og de ser det slik at tiden er moden for det nu i dag, i former som gjør slutt på den gamle folkestyrtede nasjonalstaten. Ut fra en blanding av maktpolitiske og snevre økonomiske interessesynspunkter i en antikvert forestilling om hva verdens problemer egentlig er, ser de løsningen i dette at det betyr økt styrke for oss *mot noe og mot noen*.

I en 17. mai-lyrisk betont patos forsøker de å innbille oss at gullalderen står for døren, og at mørke og ulykke vil ramme den som ikke er enig — som ikke ser lyset.

Hva er det så de har å by oss, disse Europatankens talsmenn? Det er Roma-traktatens tre hellige bud om fri kapitalbevegelse, fri etableringsrett og fri bevegelse av arbeidskraft. Kort sagt: kreftenes frie spill. Dette er et system som har vært prøvd og prøvd til ugagns. For så vidt er den tankegang de representerer, disse mennesker, dypt og grundig reaksjonær. De vil tilbake til et system som var herskende i verdensøkonomien frem til første verdenskrig. Et system som i den grad har spilt fallitt at det er et stort under at noen kan gå inn for det i ramme alvor den dag i dag. Og hva mer har de å by oss? Jo, en tollmur mot utenverdenen. Ja det må ha sin rot i tanken om at det er bedre vi lever dyrt, hvis det at vi skal leve billig betyr at andre får det godt samtidig.

Selvsagt er det noen som vil få det godt i et slikt system. Og det er ikke vanskelig å skjønne hvem *det* er, når man hører koret: Den dype bass hos kapitalen selv og personlig. Den bærende tone i bakgrunnen som trenger igjennom og de mange andre nokså forunderlige låter vi hører.

Men hvordan vil vi få det? Du og jeg. Vi her i Norge som utgjør tyngden av befolkningen. Hvordan vil de få det som skal holdes utenfor?

Skal en tro propagandaen som rettes mot oss, så er det vekst, fremgang og velstand for oss — de andre, de utenfor, forbigås i diskret taushet. Men taushet er det ikke når det er tale om de syv landeplager som skal ramme oss om vi ikke går med.

Nei, la oss holde oss på jorden og til realitetene. Er det så at et kulturens jernteppe vil bli skapt mellom oss og resten av Europa når vi ikke går med?

Jeg tror at på det området vil verden bestå og de bånd som binder oss sammen vil fortsatt være der. De ting som skiller, som vi vel med den nyere tids begivenheter i friskt minne ville betrakte som ukultur, de vil også bestå.

Er det så at vi må regne med at de gamle arvefiender, Frankrike og Tyskland, vil fly i strupen på hverandre hvis ikke vesle Norge kan holde dem adskilt?

Jeg tror bedre om dem. Jeg tror at det vidsyn som er vist og som i disse dager er beseglet i en ny avtale om samarbeid istedenfor kamp har mer vekt enn vår røst i dette spørsmål.

Men hva så med den store politikken? Vinner vi snarere frem til en fredelig verden ved å danne eller styrke en politisk og militær blokk? Et nytt kraftsentrum? En ny skjerpning av frontlinjen?

Jeg tror svaret er nei.

Jeg tror at det store problemet vår verden står overfor er å løse de elementære oppgaver som nesten $\frac{3}{4}$ av verdens befolkning har foran seg i dag: Det å ha nok å spise, det å ha hus å bo i, klær på kroppen, det å ha helsestell, utdanning og kulturelle muligheter og sist, men ikke minst: Det å få evnen til å styre seg selv.

Disse problemene løser vi ikke ved å lage en rikfolkenes klubb med strenge vedtekter om medlemskap og forete vegger for ikke å høre skriket fra dem som sulter.

Er det så at norske eksportnæringer vil gå under hvis de møter noe som i høyden kan sammenlignes med et prisfall på 5—10 %? For det er vel det vi har å regne med på kort sikt, dvs. i løpet av de neste 3—5 årene?

Det er så mange ting å svare til det at en nesten fristes til å gå forbi det i taushet. Men la meg allikevel gi enkelte svar. Det første er den tingen at så pass prisbevegelse møter våre eksportnæringer stadig og de som ikke har evnen til å tåle det, får gå tapt. Hva så med dem som samtidig møter et prisfall av samme omfang fordi tollbeskyttelsen faller bort, vil jeg spørre? De klarer seg så utmerket, får vi høre. Tillit til norsk næringsliv og alt det der. Bevares, jeg har tillit til norsk næringsliv jeg med. Derfor tror jeg det siste er sant og det er i tråd med hva som gir fremgang og trivsel. Men hvorfor da denne mistillit til eksportnæringene som fellesmarkedstilhengerne utviser? La gå med at dette kan ramme næringene på et ugunstig tidspunkt, da de på forhånd har måttet tåle betydelige prisfall. La det også være klart at det vil ramme høyst ulikt, slik at enkelte bedrifter og enkelte distrikter vil få merke det sterkt, mens andre vil merke det lite. Men kan vi av-

gjøre skjebnesaker for vårt folk og land ut fra en øyeblikksvurdering? Det er ikke *det* saken står om. Enten har vi med naturens gaver og våre egne evner muligheten for å skape noe, og da skaper vi det på tross av alle hindringer, i det lange løp. Eller så har det ikke livets rett i noe fall. Og vi skaper, etter min tro, noe mer og noe bedre når vi får styre oss selv, enn når vi skal dikteres utenfra.

Men veksten da, sies det. Den vil stoppe opp eller den vil sinkes. Ja det står det igjen å bevise. Før jeg tar for meg dette argument, er det et par ting jeg gjerne vil ha sagt, som knytter seg nær til denne og den forutgående problemstillingen.

Den første tingen kan gjerne ha som utgangspunkt en enkel erindring fra barneårenes lesning av Elliots og Coopers indianerbøker. Det er dette med å tale med dobbelt tunge. Når en hører argumentasjonen for fellesmarkedet føler en seg hensatt til den rene tungetaleridyll. Det med dobbelt tunge blir for enkelt. Noen foregir at det er den rene hestehandel det dreier seg om og er indignerte fordi vi kan kritisere handelen før kjøpskålen er drukket. Vi må jo først få besiktige både tanngard og høver som skikkelige folk gjør, før vi kan gjøre oss opp en mening, heter det. Men når noen bringer frem en gammel krybbe-biter av en vallak og gir det ut for traverhingst eller kandidat til hesteavlsseteren må det være oss tilgitt om vi alt etter situasjonen trekker på smilebåndet eller blir sinte.

Så får vi høre at vi ikke er i pakt med tiden. Utviklingen går den veien og dessuten er det ikke så farlig. Nei, nei, så er det ikke det da. Det er bare det at vi er så forgitt med dette argumentet at det ikke er så farlig, for etterpå å få høre at når vi sa A, så må vi si B. Den systematiske tillit til folks hukommelsestap, når det gjelder utenrikspolitikk, som later til å være noe av en ledetråd for enkelte menneskers argumentasjon i disse spørsmål, er vi lei av. Vi husker ikke *så* dårlig. Noen av oss husker til og med godt.

Den andre tingen er dette:

Vekst, heter det, tenk på veksten i vår økonomi. Tenk om den stopper opp et år i omstillingsvansker. Tenk om den ble 4 % istedenfor 6 %? Til det vil jeg spørre: Er veksten noe mål i seg selv? Er det ikke *det* vi skal bruke veksten til som teller? Sto valget mellom en vekst på 4 % med en rettferdig fordeling og forsvarlig nytting av vekstens resultater og 6 % eller 8 % med noe jeg ville betrakte som urettferdig og fordervelig utnytting av resultatene, for ikke å snakke om et poker-spill med sjanse til 10 % gevinst og tap på like mye, mot en sikker og solid vekst på 7–8 %, så velger jeg det som er rettferdig,

det som er sikkert og det som gir en forsvarlig nytting av produksjonsresultatene. Leif Johansen og Ragnar Frisch vil senere i dag komme inn på vekstspørsmålet — på alternativene — og på tapsmulighetene. Men her våger jeg den påstand at det er ikke spørsmål om å tape. Det det er spørsmål om er å velge mellom to systemer som begge i det lange løp gir vekst, men hvor jeg er overbevist om at vårt eget økonomiske system gir en større og sikrere vekst med bedre nytting av resultatene enn det Fellesmarkedet kan gi oss, hvis vi bare kan enes om å løfte i flokk, til felles beste.

En ting til. Det later til at mange har glemt det gamle ord at mennesket lever ikke av brød alene. Hva er vekst verd, hva er materiell velstand verd, hvis vi taper vår sjel? Hvis vi taper våre uerstattelige verdier på de områder som ikke kan måles i kroner og ører. Andre skal tale mer om det. Men jeg vil si at vi i våre demokratiske tradisjoner og i hele vårt virke, i hele vår legning som folk, har søkt utover det materielle, mot større og uforgjengelige verdier. Lykken er noe større enn tre biler og fem bad. Lykken er noe større enn flotte klær og fjas. Lykken er noe større og samtidig noe nærmere enn du tror. Det er å finne fred med seg selv og andre. Det er å føle at en gir det en har å gi. Lykken er å føle hverdagens høytid og ro over sitt liv og virke.

Så tilbake til argumentet om veksten. For her er vi ved et av de grunnleggende problemer vi strides om.

I diskusjonen om dette spørsmålet er det vel ingen som vil holde fast ved en påstand om at den økonomiske veksten i årevis skulle stoppe opp, enn si at vi skulle få en varig nedgang i vår nasjonalinntekt om vi ikke sluttet oss til Fellesmarkedet som medlem. Det uholdbare i en slik påstand, kan enkelt belyses ved den kjensgjerning at selv i de krise- og deflasjonspregete 1920-årene hadde vi en gjennomsnittlig vekst på 2—3 % i vår økonomi. Da var det ikke bare vansker av en ganske annen størrelse utenfra vi hadde å stri med, men også med virkningene av en ufornuftig økonomisk politikk hos oss selv.

Men la oss så ta for oss den ting at veksten for et enkelt år var uvanlig liten, eller stoppet helt opp på grunn av omstillings- og tilpasingvansker ved en ny utenriksøkonomisk situasjon. Hva ville det så si i praksis? Hvordan ville det føles for hver og en av oss med hensyn til arbeidsplasser og inntektsmuligheter? Ville det være som om dommedag rammet oss? Det er det lett å svare på, for vi har for kort tid siden vært igjennom et slikt år. I 1958 var det liten eller ingen vekst i vår økonomi, målt ved nasjonalproduktet. Og det er riktig at

noe godt år var det ikke. Vi hadde en vinterledighet på om lag 50 000 og en gjennomsnittsledighet for året på over 20 000. Noen hver fikk føle at alt ikke var som det skulle være. Men vi har lært av erfaringene. Jeg tror at om vi møtte en ny situasjon som lignet 1958, kunne vi finne god anvendelse for den ledige arbeidskraften. Vi kunne nytte de verdier som ellers gikk tapt ved ledigheten i utbyggingen av næringsgrunnlaget i distriktene med veier, kraftanlegg, industribygg og ved rasjonaliseringstiltak, så vel for produksjon som for omsetning i jordbruk, skogbruk og fiske. Tiltak som på lengre sikt la grunnlaget for ny og økt vekst.

La oss i lys av dette være enige om den ting at det det står om på dette hovedpunkt er hvilket økonomisk system som gir oss de beste muligheter for økonomisk fremgang og trivsel.

Argumentene fra dem som går inn for medlemskapet synes å kunne sammenfattes i tre forenklede hovedpunkter. Det første av disse har jeg alt sagt noe om og de to første henger nær sammen. Det er:

1. Tollhindringene som ville falle bort fra et marked som dekker noe slikt som $\frac{2}{3}$ av vår eksport.
2. De mange fordelene ved et stort «hjemmemarked» (ca. 200 millioner mennesker).
3. Mulighetene for å oppnå nye lån i utlandet og økte muligheter for direkte utenlandske kapitalinvesteringer i Norge.

Om tollargumentet har jeg som nevnt alt sagt noe. Men la meg føye til denne tingen. Følger det ikke av Kennedy's nye handels- og tollpolitikk at vi kan vente oss en gradvis senkning av tollgrensene? Ser vi det hele under ett — virkningene av tollfrihet for utlendinger inn til oss, gradvis avtrapping av tollene utad for Fellesmarkedet og holder klart for oss at nye tollhindringer spiller liten rolle i vår totale økonomi på lang sikt, sammenlignet med den alminnelige prisutvikling — tror jeg de vansker man har beskrevet er enormt overdrevet. Tenk på all frykten vi hadde for vansker med tilpasningen i EFTA-systemet. Hvor er det blitt av dem? Min konklusjon er at enten vi går med i fellesskapet eller blir utenfor vil denne tingen — toll — være av underordnet betydning. Jeg går ellers ut fra at andre vil gjøre nærmere rede for dette spørsmålet i sine foredrag.

Når det gjelder betydningen av et stort «hjemmemarked» går jeg ut fra at det er to ting som spiller en rolle. Det ene er den trygghet det gir uansett hva som skjer ute i verden. Det andre er troen på de store serier, på stapelvarerproduksjonen.

Om det første har jeg denne tingen å si: Fellesmarkedet betyr kref-

tenes frie spill, men ikke de enkelte bedrifters frie spill. Det vern Fellesmarkedets lovgivning setter opp mot monopoler, truster og karteller er så svakt i praksis at det blir monopolenes og kartellenes frie spill vi får oppleve. Tidens løsen er forresten ikke bare karteller og truster, men i langt større grad bedriftssammenslutninger til gigantkonserner — og mot det har Fellesmarkedet lite eller intet vern.

Tror noen at egeninteressen og de nasjonale interessene vil avgå ved en stille død i Fellesmarkedet? Jeg tror ikke det. Jeg tror at vi vil få se at de gamle vansker med egeninteressene først, vil fremtre på ny, men i nye former som er tilpasset den lovgivning Fellesmarkedet har.

Om dette med de store markeder og store produksjonsserier vil jeg si:

Jernhård effektivitet, sparing av omkostninger på lange serier, stort salgsapparat, det kan alle skape. Der har vi ikke noe fortrinn. Det vi har å bygge på, er troen på vår egen evne til å skape kvalitet. Det er noe som skjærer gjennom all slags avtaler og andre interesser. Har vi troen på vårt eget folks skaperevne og soliditet i faglig arbeid, har vi intet å frykte.

Og så kapitalinvesteringene da. Ja, der vil jeg spørre: Er vi så svake og udyktige at vi ikke kan klare oss selv? Er det den tilliten vi har til norsk dyktighet, til norsk soliditet?

Hovedtyngden av det som er bygget opp her i landet er vårt eget verk. Vi kunne klare oss og klare oss godt uten å få denne hjelpen utenfra. Et gammelt ord fra Troja sier: Frykt danaidene, også når de kommer med gaver. (*Timeo danaidos, et dona ferentes.*) Vi har bruk for utenlandsk kapital og vi har rett til den i kraft av våre muligheter. Men hele vår tradisjon slik den kommer til uttrykk i vår konsesjonslovgivning har sin rot i vårt ønske om å være herrer i eget hus, å ha rett til å sette vilkår. Det er det vi nå blir bedt om å gi fra oss.

Hva blir det med råfiskloven i Fellesmarkedet? Skal en ta sitt holdpunkt i det som er fremlagt, må vi si at den blir ikke verd det papir den er skrevet på. Klaus Sunnanå vil formodentlig gå nærmere inn på det spørsmålet. Hva blir det med vårt jordbruk? Hva blir det til med det omhyggelig utarbeidede reguleringssystemet vi har laget der? Er det så at vi ved en kortsiktig overgangsklausul skal ha rett til å drive «et visst jordbruk» her i landet? Jeg går ut fra at Hans Borgen har noe å si om det. Hva blir det til med vår skog, våre malmer og våre kraftkilder? Skal det alt ødsles bort i en heseblesende kamp om noen kroner? Hva med de verdier vi har skapt på alle andre områder? Fjellviddene, naturfredningen, arbeidslivets forhold og den sosiale lovgivning. Skal det «harmoniseres» bort alt sammen?

Norge, landet vårt. Det er på mange måter fattig og hardt. Furet, veirbitt, heter det i sangen. Men i dette landet har vi, norske kvinner og menn, skapt vårt eget livsgrunnlag, vårt eget liv, slik vi vil ha det. Vi tror ikke at alle liker det vi liker. Vi tror ikke at vi er, eller må være de fremste i verden. Men det vi ser, er den ting at i internasjonal sammenligning holder vi godt mål slik vi har stelt oss — med det system vi har. Vi har en større nasjonalinntekt regnet i faste priser pr. innbygger enn de fleste land. Med de goder og de vansker naturen har gitt oss har vårt folk skapt et velferdssamfunn som er vårt, som vi liker og er stolte av — som vi er glad i.

Vi er ikke enige om alt — langt ifra. Det skulle bare mangle. Men vi har i landet vårt klart å skape et system for å bygge ut produksjonen og ta hånd om den og et system for å ta vare på vekstens resultater som vi tross all uenighet om enkeltheter liker og har tro på i dets grunndrag og idé.

Vi har ikke bare ulempene ved å være et lite land. Vi har også fordelene ved det. Vi har ingen makt eller fortid å forsvare. Ingen kolonier, intet verdensherredømme. Nettopp som et lite, demokratisk, fredselskende folk blir vi hørt. Som en randstat i en stor blokk tror jeg det blir smått med det.

Som et lite land kan vi ha vansker med mangel på hjemmemarkedets fordeler. Men det er også en fordel og en utfordring å være liten. De store har sine problemer de og. Det at vi er små gir oss oversikt og større mulighet for å dra sammen. Det at vi har utfordringen foran oss i god tid gir oss muligheten til å satse på kvalitet og pålitelighet.

Vi som er samlet her i dag tror ikke det er til gagn for landet og for verden omkring oss at vi slutter oss til Fellesmarkedet som medlem. Vi har ulike grunner for den oppfatningen. Men én ting som samler oss er dette at vi tror at vi skal klare oss bra, ja mange tror bedre, utenfor — i en ren økonomisk avtale — enn som medlem av Fellesmarkedet.

Vi tror at det vi kan nå frem til i siste omgang er opp til oss selv. Vår tillit til den linje vi har valgt er rotfestet i troen på landets muligheter, på folkets evne og vilje og trangen til å være oss selv — uten å være oss selv nok.

Med blikket rettet utad og fremover sier vi ja til utfordringen fra verden omkring oss. Vi sier ja med vilje og evne til å gjøre vår innsats for en ny og bedre verden, for et nytt og enda bedre Norge som en del av denne verden. En verden der livsgrunnlaget er trygget for alle jordens folk, en verden der folk har muligheten til å realisere de høye mål

et trygt livsgrunnlag gir dem rett til å se frem mot. I kamp mot reaksjon og blokkpolitikk svarer vi ja til utfordringen fra verden omkring oss og går inn for en ny og bedre verden for alle jordens folk og for Norge som et fritt og selvstyrt land i denne nye verden.

Økonomiske følger av norsk medlemskap i EEC

Av Leif Johansen.

Medlemskap i Fellesmarkedet vil få virkninger for alle vesentlige sider ved samfunnslivet i Norge. Som de fleste i salen her betrakter jeg virkningene for Norges selvstendighet, for demokratiets utvikling i Norge og for Norges rolle i verden som de viktigste.

Men med et kvarters tid til disposisjon er det nødvendig å gå rett på sak, og det er for mitt vedkommende de *økonomiske* følger av medlemskap i EEC.

Vi kjenner alle det forløp debatten om Fellesmarkedet har hatt i Norge. I de første faser ble all tale om de alvorlige *politiske* sider forsøkt avfeid som usaklig og demagogisk. Men dette forsøk på å innsnevre debatten ble overvunnet, og de politiske sider fikk sin plass i bildet.

Kommisjonen i Fellesmarkedet har gitt oss rett i dette. I det forslag til «aksjonsprogram for annen etappe» i gjennomføringen av Roma-traktaten som ble lagt fram i oktober 1962, sier Kommisjonen: «*En slik sondring som skiller de økonomiske kjensgjerninger fra de politiske og som skriver seg fra en tidsepoke da forholdet mellom økonomi og politikk var et helt annet, kan bare tjene til å skape forvirring.*» En skulle tro det var skrevet som en direkte reprimande til medlemskaps-tilhengerne i Norge!

Allikevel er vel fortsatt de mer økonomiske sider ved saken de som er mest behandlet her i landet. Disse få ord er et forsøk på å destillere ut et rent konsentrat. Jeg vil holde meg til de mer generelle sider, da de spesielle problemer for industrien, jordbruket og fiskeriene vil bli behandlet av andre.

Vi kjenner Roma-traktatens hovedbestemmelser:

Ingen toll og ingen direkte reguleringer av importen innenfor unionen.

Felles tollsatser utad.

Felles handelspolitikk overfor andre land.

Felles opptreden i internasjonale organisasjoner av økonomisk karakter.

Etableringsrett for borgere og bedrifter fra hele unionen innenfor

det enkelte medlemsland på like linje med landets egne borgere og bedrifter.

Frie kapitalbevegelser innenfor unionen.

Felles arbeidsmarked.

Felles landbruks- og fiskeripolitikk.

Dessuten «harmonisering» av politikken på en lang rekke områder: transportpolitikk, konkurranseregulering, sosialpolitikk m.m.

Det nevnte aksjonsprogram sammenfatter Roma-traktatens bestemmelser ved å si at de «tar sikte på en sammensmelting av de seks medlemslands nasjonale økonomier i en fullstendig økonomisk union» — en karakteristikkk som er åpenbart berettiget. Et annet sted sier det samme program at en tar sikte på «åpningen av de nasjonale markeder og opprettelsen innen Fellesmarkedet av forhold som er analoge med de på et internt marked,» — det vil si at det økonomisk sett skal bli som om alle i unionen tilhører ett og samme land.

I sin erklæring overfor Fellesmarkedets ministerråd den 4. juli i fjor, uttrykte utenriksminister Lange uforbeholden tilslutning til Roma-traktatens målsetting, og han ba ikke uttrykkelig om noen varige unntak fra Roma-traktatens bestemmelser. Også andre forhold har gjort det klart at eventuelle særarrangementer for Norge blir av midlertidig karakter — under ingen omstendighet utover 1970. Selv de eventuelle midlertidige særordninger kan en vente vil bli av et bare beskjedent omfang. Når det gjelder en uoppsigelig avtale for et ubegrenset tidsrom, er det derfor berettiget å vurdere virkningen av medlemskap for Norge ut fra den forutsetning at alle Roma-traktatens bestemmelser blir gjort gjeldende for Norge og dermed at Norge på lengre sikt går opp i en økonomisk union med felles politikk på flere og flere felter.

Denne felles politikk på vesentlige områder, vil selvfølgelig bli preget av de økonomiske og politiske maktforhold i unionen som helhet, og de er som vi alle vet, forskjellige fra de forhold vi har i Norge.

Den felles politikk vil utformes innenfor de rammer som Roma-traktaten setter, dvs. den vil bygge på et markedssystem uten nasjonale reguleringer.

I forbindelse med diskusjonen om hvilken vei Fellesmarkedets økonomiske politikk vil ta, er det verdt å stoppe opp litt ved spørsmålet om planøkonomi i Fellesmarkedet — selv om det ikke spiller den samme rolle for oss alle. Det har vært pekt på det nevnte «aksjonsprogram» som et tegn på at Fellesmarkedet vil gjennomføre en planøkonomi. Hva slags planlegging er det tale om der? Det er tale om *forsøk på forutsigelser og visse generelle rammer og retningslinjer for*

politikken. Men det sies tydelig fra at det ikke er tale om planer som «på noe vis vil gripe inn i den frie markedsmekanisme og som vil bli påtvunget de enkelte bedrifter.» Videre sies det at en vesentlig del av denne «programmering» vil «bestå i å finne fram til egnede midler for å gjenskape en aktiv konkurranse mellom bedriftene.»

Slik må det også være, fordi en mer vidtgående samfunnsøkonomisk planlegging vil stride mot alle Roma-traktatens regler som tilsier at det er de frie markedskrefter som skal råde, og at ingen ting må gjøres som forrykker konkurransen.

For en nærmere vurdering av virkningene for Norge av medlemskap, er det naturlig å ta utgangspunkt i det som er blitt den tradisjonelle formulering av målsettingene for den økonomiske politikk: Full sysselsetting, rask og jevn økonomisk vekst, og en sosialt forsvarlig inntektsfordeling.

Først sysselsettingen. Roma-traktaten stiller som kjent i sin artikkel 104 opp en forpliktelse til å betrakte balanse i utenriksøkonomien og tillit til landets valuta som de sentrale mål for den økonomiske politikk i de enkelte medlemsland, og nevner dernest *høy* — ikke full — sysselsetting ved siden av stabilt prisnivå.

Med de skranker som Roma-traktaten setter for bruken av de forskjellige virkemidler i den økonomiske politikk, vil det bli vanskelig å oppfylle disse målene samtidig. En må regne med at det enkelte land ofte vil komme i situasjoner hvor stimulerende tiltak — f.eks. kredittutvidelser og skattelettelser — kan være nødvendig for å sikre høy nok etterspørsel til å oppnå full sysselsetting.

Når en ikke kan regulere importen, vil slike tiltak kunne komme i konflikt med hensynet til betalingsbalansen. Videre vil slike tiltak kunne gi tilløp til noe sterkere prisstigning i det land som setter i verk de stimulerende tiltak enn i andre land. Dette vil svekke tilliten til landets valuta, og med frie kapitalbevegelser vil det kunne gi støtet til en kapitalflukt som ytterligere øker valutaproblemene.

Under slike forhold vil det enkelte land bare kunne manøvrere ved å slå av på målsettingene. Dette har Roma-traktatens forfattere og tolkere innsett og tatt konsekvensene av. Det fremgår særlig av den tyske kommentarutgaven, som sier klart fra at Roma-traktaten utelukker «en politikk som tar sikte på full sysselsetting for enhver pris.»

Hittil har ikke noe norsk politisk parti etter krigen åpent gitt avkall på den fulle sysselsetting som en *absolutt målsetting*. Å undertegne Roma-traktaten er å gjøre det.

Med den økende usikkerhet i konjunkturutviklingen som vi har sett

i den senere tid, er dette ikke hypotetiske spekulasjoner. Jeg tror at vi skal få erfare at tida framover krever en *styrking* av statens register av virkemidler, og ikke en slik svekkelse som underordning under Roma-traktaten vil innebære, om vi skal opprettholde full eller noe nær full sysselsetting.

La meg så si litt om *den økonomiske vekst*. Det er her for det første klart at en politikk som periodevis må oppgi den fulle sysselsetting, heller ikke kan ha noen jevn økonomisk vekst. Perioder med stagnasjon eller fall i produksjonen vil veksele med oppgangsperiodene. Dette kommer tydelig fram i U.S.A., som har et økonomisk system og en markedsstørrelse som i hovedtrekkene svarer til det en oppretter i EEC. I U.S.A. har produksjonen vist betydelig fall flere ganger etter krigen, og gjennomsnittlig bare en langsom vekst.

Veksten i Fellesmarkedet har til nå vært betydelig raskere. Men det skyldes ikke dannelsen av Fellesmarkedet. Flere økonomer fra England og Fellesmarkedsland som har studert forholdene nøye har kommet til at det er riktigere å si at det er høykonjunktura som har muliggjort dannelsen av Fellesmarkedet, enn å si at Fellesmarkedet har forårsaket den raske vekst.

Disse særlige faktorer som forklarer den raske vekst i Fellesmarkedslandene — som har vært meget forskjellige fra land til land innenfor Fellesmarkedet, og som var vel så rask i oppgangsperioden *før* dannelsen av Fellesmarkedet som etter — har jeg gått nærmere inn på en nylig utkommet brosjyre, og jeg skal ikke gjenta det her.

For øvrig er påstandene om den raske vekst i Fellesmarkedet noe vi her i landet ikke skal la oss imponere for sterkt av. Den har imponert engelskmennene, men det er fordi England har hatt en særlig langsom vekst.

Ser vi på en produksjonsindeks for industrien med basis 100 i EEC's første år, 1958, så var den i 1961 nådd opp i 125. For Norge var en tilsvarende indeks 123 i 1961, altså praktisk talt det samme. For 1962 foreligger enda ikke endelige og fullstendige oppgaver, men de vil neppe komme til å forandre bildet på noen vesentlig måte.

For norsk eksport vil det markedsmessig selvfølgelig være en fordel å komme innenfor Fellesmarkedets tollmur, og det vil ha sin betydning for den økonomiske vekst. Tiden rekker ikke her til å gjennomgå argumentasjonen omkring dette punkt. Jeg vil bare slå fast at de offisielle utredninger sterkt har overdrevet betydningene av dette punkt.

For det første må en kunne vente at tollsatsene for en rekke norske

eksportprodukter blir lavere om England går inn. Faktisk har det nå vært slik at *Norges forhandlinger* er blant de ting som bidrar til å hindre vedtak i overenskommelse med Englands forslag om null-tollsatter for aluminium og andre viktige norske produkter — en underlig situasjon etter at Fellesmarkedets tollsatter nettopp har vært hovedargumentet for at Norge skulle søke medlemskap! (I forbindelse med aluminiumen vil jeg også nevne det moment at hvis vi går inn, må Norge innføre toll på råvaren aluminiumsoksyd som vi importerer fra områder utenfor EEC. Den konkurransemessige nettofordel for norsk aluminiumsindustri blir derfor ikke så stor som det har vært gitt uttrykk for i de offisielle utredninger hvor en bare har sett på tollene på den ferdige aluminium.)

For det andre må en på lengre sikt vente resultater av tollforhandlingene mellom EEC, U.S.A. og andre land med utgangspunkt i U.S.A.s nye handelslov. Disse forhandlinger vil antakelig komme i gang i 1964. Fellesmarkedsrepresentanter har flere ganger erklært sin positive holdning til slike forhandlinger, og gjentar den også i det tidligere nevnte aksjonsprogram hvor det i denne forbindelse bl.a. heter: «Kommissjonen vil gjøre alt som står i dens makt for å sette Fellesskapet i stand til med størst mulig dynamikk og politisk fantasi å bidra til et heldig utfall av denne store oppgave.»

Endelig er det mange ting som tyder på at tollspørsmålene ikke lenger spiller en så stor rolle som man tidligere har antatt. Jeg viser her bl.a. til Gunnar Myrdals, Ekstrøms og Pålssons bok hvor de behandler de svenske erfaringer overfor Kull- og Stålundionen, som allerede i lang tid har praktisert tollmessig diskriminering overfor land utenfor unionen.

La meg så til slutt si litt om den tredje pilaren i målsettingen for den økonomiske politikken, nemlig inntektsfordelingen.

Her er det i Roma-traktaten flere ting som direkte kan komme til å gripe inn. Det gjelder bl.a. harmoniseringen av sosialpolitikken og en mulig harmonisering av skattepolitikken. I aksjonsprogrammet antydes også muligheten av felles lønnspolitikk. Det heter bl.a. i programmet: «Kommissjonen ønsker likeledes å oppmuntre arbeids- og arbeidstakerorganisasjonene til å inngå kollektivavtaler i form av rammeavtaler, gyldige for hele Fellesskapsområdet.» Et annet sted tales det om «en tilpasset lønnspolitikk, enten på nasjonal — eller Fellesskapsbasis.»

Hvor langt slike tiltak som griper direkte inn i inntektsfordelingen i de enkelte land vil gå, vet vi enda ikke. Men uansett dette, er det klart at medlemskap i Fellesmarkedet på mange mer indirekte måter

vil ha virkninger for vår inntektsfordeling. Her spiller reglene om fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser en stor rolle.

Under den frie etableringsrett vil vi få et langt sterkere innslag av utenlandsk dominerte bedrifter. Disse vil inngå i store konserner med bedrifter i mange land. Strategisk vil de stå sterkt overfor norske myndigheter og lønnstakernes organisasjoner fordi de alltid vil ha muligheten åpen for å henlegge produksjonen til andre avdelinger enn de norske hvis de ikke får det som de vil ha det her. Særlig når en går inn i en periode med overskuddskapasitet på mange områder — som vi nå gjør — vil dette moment få stor betydning.

Også for forholdet mellom norsk kapital, og myndighetene og lønnstakerne får en liknende virkninger. En vil måtte sørge for at det ikke blir for fristende å trekke norsk kapital til utlandet, da det både vil bremse utviklingen i Norge og skape valutavanskeligheter.

Alt i alt vil derfor Roma-traktatens regler om fri etableringsrett og frie kapitalbevegelser føre til en klar tendens i retning av at forholdet mellom de forskjellige inntektsarter, beskatningsforholdene, renteforholdene osv. i Norge må nærme seg forholdene i de andre medlemslandene. Det er ingen tvil om at dette vil bety en utvikling i retning av *skjeve* inntektsfordeling i Norge.

Vi har ikke alle sammen alltid lagt det samme innhold i målsettingen: full sysselsetting, rask økonomisk vekst og sosialt forsvarlig inntektsfordeling, og vi har ikke alle vært enige om hvor godt disse målene er blitt oppfylt i praksis i Norge. Men jeg er ikke i tvil om at medlemskap i Fellesmarkedet vil bety et alvorlig tilbakeskritt uansett hvilken åpent erklært *norsk* tolkning av denne målsetting en legger til grunn for vurderingen, og et alvorlig tilbakeskritt sammenliknet med de resultater som faktisk er nådd i Norge etter krigen med hensyn til sysselsetting, vekst og inntektsfordeling — og dermed med hensyn til økonomisk og sosial trygghet.

Landbruket og EEC

Av Hans Borgen.

Det har hendt under fellesmarkedsdebatt at jeg er avfeid med at det selvfølgelig er av hensyn til jordbruket jeg er så sterkt mot norsk medlemskap i EEC, — rene særinteresser på en enkelt nærings vegne. Før jeg tar fatt på emnet mitt i dag, ber jeg derfor om å få presisere at selv om jordbrukshensynet nok er viktig også, er helt andre ting for meg *ubetinget viktigst*: at jeg av konstitusjonelle og politiske grunner mener det er en ulykke for vårt land om vi binder oss til et samarbeid på grunnlag av *Romatraktaten*, om vi går med på en uoppsigelig avtale som i den grad berøver oss nasjonal selvbestemmelsesrett, som gir Fellesskapets myndigheter rett til å ugyldiggjøre norske lover og sette norske domstoler til side for Fellesskapets på det vide felt traktaten omfatter. På samme måte ser jeg det som en nasjonal ulykke om traktatens fri etableringsrett og fri kapitaloverføringer skulle bli gjeldende for vårt land, der jeg anser det for en livsbetingelse for befolkningen at naturgitte ressurser kan utnyttes etter våre langsiktige interesser.

På norsk betyr landbruk: jordbruk og skogbruk; i Romatraktatens terminologi er det jordbruk og fiske. Fisket behandles som egen sak under konferansen, så jeg holder meg borte fra det og snakker om jordbruket. Skogbruket går i Romatraktaten inn under de generelle bestemmelser, ikke under jordbrukskapitelet.

Ifølge Romatraktatens art. 3 skal Fellesskapet blant sine virkemidler for å nå sin målsetting også gjennomføre en *felles landbrukspolitikk*. Dens hovedtrekk er gitt i artiklene 38–47, der det foruten den spesielle målsetting for landbrukspolitikken, er formulert bestemmelser for struktur-, produksjons-, pris- og avsetningspolitikken og regler angående overgangstiden. I den grad de særskilte landbruksbestemmelser ikke rekker til, gjelder traktatens generelle bestemmelser også for jordbruket, slik de gjør det for skogsprodukter. Foruten plante- og husdyrprodukter (og fiskeprodukter) regnes varer som har gjennomgått første bearbeidelsestrinn, som landbruksprodukter, og en særskilt

liste er satt opp over dem. En rekke utfyllende bestemmelser ble vedtatt av Ministerrådet i januar i fjor etter meget langvarige og vanskelige forhandlinger. Ennå mangler endelige vedtak på enkelte felt, som f.eks. for melkesektoren.

Jeg kan ikke nå gå nevneverdig inn på de enkelte bestemmelser eller de utfyllende regler, men vil peke på noen få springende punkter og spesielle forhold.

Hele landbrukskapitelet bærer preg av *kompromiss* og således av de store vanskeligheter de 6 har hatt nettopp på dette felt. Dette gjelder f.eks. utpreget den viktige art. 39, som angir den *prinsipielle målsetting* for landbrukspolitikken. Den slites mellom motstridende interesser, nemlig at det *samtidig* skal sikres landbruksbefolkningen en *rettferdig* levestandard og forbrukerne lave priser.* Dette er en meget vanskelig oppgave, så mye mer som et av hovedpoengene ellers er den nye felles ytre beskyttelse av EEC's samlede jordbruk mot matvareimport fra land utenom området.** Det skal etableres et grensevern dels i form av toll, dels ved importavgifter m.v. Bak dette vern skal det så suksessivt innen overgangstidens utløp etableres et i prinsippet *fritt marked* der den fri prismekanismen skal få virke, men med basis i et felles prisnivå som antas å bli søkt holdt noenlunde på gjennomsnittet av prisene i de 6 deltakerland. For å prøve å klare dette, etableres et meget komplisert system med avgifter, visse slusepriser, intervensjons-

* Slike kontroversielle bestemmelser går for øvrig igjen på en rekke steder i traktaten:

1. Forts. i art. 39: Det skal a) tas hensyn til landbrukets *særlige karakter* p.g.a. sosial struktur og naturgitte forskjelligheter, men også til b) nødvendigheten av den *ønskelige tilpassing* og c) til at landbruket har «vært benyttet til *økonomien som helhet*».
2. Ifølge art. 40 skal «fellesorganisasjonen» for landbruksvaremarkedene bl.a. søke å nå målene satt i art. 39 (bl.a. om rimelig levestandard for jordbruksutøvere), men skal samtidig utelukke enhver forskjellsbehandling mellom produsenter eller mellom forbrukere innen Fellesskapet.
3. Ifølge art. 43 kan fellesorganisasjonen *tre istedenfor nasjonale* organisasjoner for å sikre at samhandelen innen Fellesskapet foregår som i et nasjonalt marked.

** En viss rasjonaliseringsgevinst må det europeiske jordbruk kunne oppvise, men denne vil neppe kunne regnes på lang tid å bli større enn at den blir oppveiet ved at tilførselen av verdensmarkedets billige matvarer stenges mer eller mindre ute. Og får rasjonaliseringen virkelig fart, vil tidspunktet for selvforsyningsdekning komme desto hurtigere. Får det franske jordbruk armslag, vil dette sannsynligvis ikke ta lang tid.

priser og terskelpriser, støttekjøpsordninger, og det kan etableres fullt importforbud for en vare. At systemet blir meget komplisert og byråkratisk må anses som et faktum.

Det er ellers grunn til å merke seg at det i vår hjemlige diskusjon om EEC's landbrukspolitikk meget lenge ble argumentert på helt misvisende grunnlag for traktatens utsagn om at jordbruksbefolkningen skal sikres en rettferdig levestandard ved økte inntekter, idet traktaten her var direkte galt oversatt, slik at forannevnte utsagn sto som en *egen og betingelsesløs* forutsetning. Korrekt oversatt er forutsetningen *knyttet sammen med* kravet om at inntektsøkningen skal skaffes til veie ved *rasjonalisering* av næringen. Når en så vet at vilkår nr. 1 for rasjonalisering av europeisk jordbruk er å redusere radikalt antall bruk og yrkesutøvere, gir traktatens korrekte ordlyd på dette punkt ingen garanti for økonomisk forbedring for de som er i yrket i dag, og vil i beste fall få gyldighet i en noe fjern fremtid for det sterkt reduserte antall bønder som da fortsatt måtte ha klart å forbli i jordbruket.

Det er ikke noe å si på at EEC målsetter en *reduksjon* av antall bruk og av folk sysselsatt i jordbruket. I store områder der er det plass for rasjonalisering. Og en slik reduksjon i form av sammenslåing av bruk er jo også en målsetting i dagens norske jordbrukspolitikk. Men det er grunn til å kritisere at man søker å kamuflere virkningene av at tiltakene for å nå denne målsetting er knyttet sammen med gjennomføringen av *fri handel* med landbruksvarer i hele fellesmarkedsområdet og at det stort sett er den *fri prismekanisme* som skal være virkemidlet. Dette vil nemlig naturnødvendig måtte føre til at reduksjonen av bruk og sysselsatte skjer gjennom sterk *økonomisk tvang* i alle strøk med driftsforhold *under* det gjennomsnittlige for hele fellesmarkedsområdet. I det hele tatt vil utkantproblemene bli sterkt forstørret innen fellesområdet. Derfor blir den formulerte forutsetning om at jordbruksbefolkningen skal sikres rettferdig levestandard misvisende. — Legg også merke til at det ikke noe sted i traktaten, eller så langt jeg har kunnet se i dens utfyllende bestemmelser, er nevnt hva det skal sammenliknes med for å avgjøre om levestandarden er «rettferdig» eller ei. Skal levestandarden for *gjennomsnittsbonden* i Europa legges til grunn? De dårligste jordbruksområders, eller de mer fremskrednes? Eller er det industriarbeidernes eller andre større gruppers levestandard? Spørsmålet står åpent, — behagelig for de fellesskapsmyndigheter som skal overvåke landbrukspolitikken, men høyst utilfredsstillende for jordbrukere i alle de områder som fra naturens side er blant de

svakere i et slikt fellesskapsområde — og da selvsagt også for de norske jordbrukere.

Når slike og liknende argumenter anføres av oss som frykter skadevirkningene av EEC's felles landbrukspolitikk og «frie» matvaremarked, blir vi regelmessig møtt med henvisning til artikkel 42, som jeg også vil knytte noen bemerkninger til.

Artikkel 42 formulerer riktignok visse muligheter for unntak fra hovedregelen om *forbud mot støtte eller subsidier*, nemlig for *jordbruksvirksomheter* som har spesielle naturgitte eller strukturelle vanskeligheter, eller for støtte innen spesielle utbyggingsplaner. — Våre fellesmarkedstilhengere forutsetter at disse unntaksregler kommer til å gjelde for norsk jordbruk, eller iallfall for deler av det. Den blotte eksistens av artikkel 42 er for jordbrukssektoren selve grunnlaget for den søknad om norsk medlemskap som har ligget i Brussel fra mai i fjor, spekket som den er med mer eller mindre tydelig uttalte forutsetninger om særordninger for vårt land, og for at så alt for mange ellers nøkterne nordmenn har godtatt ordklišeen at «vi søker for å få vite betingelsene».

Alle som har gått på denne limpinnen må imidlertid ha *oversett* at det er *Fellesskapets organer* som skal vurdere i hvilken grad og for hvilken *varighet* spesiell støtte for noen virksomhet eller noe område skal kunne gis, i tilfelle gi tillatelse — og eventuelt oppheve den igjen, og at det er uttrykkelig fastslått at eventuelle støtteordninger ikke skal forrykke konkurranseforholdet eller hindre gjennomføring av det felles fri landbruksvaremarked. Rene forbrukersubsidier er vanligvis ikke tillatt, og om unntak skulle bli gitt for det, må slike subsidier i så fall nyttes likt både for egne varer og for importvarer av samme slag fra fellesmarkedslandene.

Alt i alt bør vi holde oss strengt for øyet at jordbrukspolitikken er et av EEC's virkelige hovedproblemer, at det de er kommet fram til, holder de krampaktig fast på. Og den siste tids anskuelighetsundervisning overfor Storbritannia viser hvor umåtelig vanskelig det er å oppnå innrømmelser i form av særvilkår på dette område.

Det er ellers grunn til å presisere den sterkt *proteksjonistiske* karakter EEC's landbruksordning har. Det har vært snakket så lite om det. Ordningen er i strid med prinsippene bak GATT og andre internasjonale tiltak for å myke opp og øke verdenshandelen med matvarer, vareavtaler som hveteavtalen m.fl. for å stabilisere verdenshandelen på et rimelig nivå både for produsenter og forbrukere. Først i det aller

siste er det kommet konkrete klager på dette fra U.S.A. og enkelte andre som nå ser sine eksportinteresser og omfanget av verdenshandelen truet.

Det er selvsagt et ytterst uheldig trekk ved verdenshandelen med mat i dag at så store deler av eksporten foregår til priser som ikke svarer til produksjonsomkostningene, og at vi således på den ene side ser dumpingsalg foregå i stor skala og som en ordinær foreteelse fra de mer fremskredne land, mens $\frac{1}{3}$ av verdens befolkning sulter. Dette burde være en enorm utfordring til all verdens statsmenn.

Når «de 6» først skal opptre som om de var ett land, er det likevel forståelig at de via den felles ytre beskyttelse søker å etablere et høyere prisnivå for sine landbruksvarer enn verdensmarkedets.

Spørsmålet blir så hvordan norsk jordbruk vil stå i bildet om vi kommer under den felles landbrukspolitik?

Jo, vi må i så fall avfinne oss med alle fellesordningene og det felles prisnivå, — kanskje kan vi berge litt via fraktmarginer på enkelte varer. Og vi må være forberedt på å greie oss med i beste fall meget små innrømmelser i form av særvilkår. Det nokså spesielle, men stort sett godt fungerende system vi har fått utviklet i norsk landbrukspolitik gjennom avtaler mellom staten og jordbruksorganisasjonene, vår kraftfôrordning, og omsetningsavgiftsordningen iallfall så langt den gjelder eksport, vil måtte falle bort. Fri kraftfôrimport vil begunstige fabrikkmessig produksjon av egg og flesk. I det hele tatt vil det vi har gjort til støtte særlig for de mindre bruk, være noe av det første som ryker. Kornprisene vil bli særlig lave, til skade først for de større bruk, deretter for de mindre ved at flere igjen vil prøve å gå tilbake til husdyrproduksjon. Sau, sier enkelte. Produser mer sauekjøtt, det greier seg best i konkurransen! Ja, ære være sauen! Vi burde antakelig ha mer av den i ethvert tilfelle. Men selv sauen må hos oss føres med høstet, dyrt fôr, 3—4 måneder lenger hos oss enn i de land vi skulle konkurrere med.

Alt i alt vil selvsagt konkurransen fra de gunstigere jordbruksland i EEC bli meget tung. For selv om det felles EEC-prisnivå for jordbruksvarer blir en del høyere enn verdensmarkedets, må det være helt på det rene at det blir en god del lavere enn det som trenges for at norsk jordbruk skal kunne konkurrere. (Det vil forøvrig være i strid med Fellesmarkedets hovedidé å opprettholde noe særlig jordbruk i Norge, vår plass i arbeidsdelingsbildet er et utpreget industri- og råvareleverende område.) På basis av det sannsynlige prisnivå i EEC er det med utgangspunkt i materiale fra Budsjettnemnda for jordbruket

kalkulert at det norske jordbruk ville få en inntektsreduksjon på 600—700 mill. kr. pr. år. Å erstatte dette måtte i tilfelle skje overveiende i form av kontant-tilskudd, og noe slikt vil neppe kunne praktiseres over et tidsrom av noen betydning.

Det anføres ofte, og dels også fra hold innen jordbruket, at Fellesmarkedet kan ikke være så farlig for norsk jordbruk fordi norske jordbruksvarepriser ikke ligger særlig mye over fellesmarkedslandenes, og at også mye av Mellom-Europas jordbruk består av små enheter med lite rasjonell drift. Det er riktig at bortsett fra korn, er ikke prisforskjellene avskrekkende når det hele område ses under ett, at det er mange små bruk i EEC-landene, mye dårlig arrondering i Tyskland, svak mekanisering i Italia og dårlig jordbruksvareomsetning i Frankrike f.eks. Men det er ikke fra de svake områder og de urasjonelle enheter vi får konkurransen. Nei, deres egne svake områder og bruk vil selv bli squeezed i konkurransen fra de samme områder som vil forsøke å utnytte vårt marked, de flate og fruktbare områder langs Nordsjø-kysten og i Frankrike — noen av verdens beste jordbruksområder. En behøver ikke å være jordbruksfagmann for å innse at det forsprang disse har fra naturens side ikke kan innhentes av oss uansett hvor faglig og teknisk dyktige våre jordbrukere måtte være og uansett hvor rasjonelt vi måtte kunne ordne vår omsetning. — Alene forskjellen i veksttid og arbeidstid på jordene og på inneføringstida for buskapen, setter oss klart tilbake for de på sørsiden av Nordsjøen.

Så kan en da spørre: Er det ikke like godt snarest å ta konsekvensene av at vårt jordbruk arbeider under ugunstigere omstendigheter, bør vi ikke i det samlede samfunns interesse gi oss med på gjennomføring av den bedre arbeidsdeling Fellesmarkedet er ute etter? Ja, var det nå slik at dette kunne gjennomføres uten skadevirkninger for det norske samfunn for øvrig, fikk vel vi i jordbruket finne oss i det selv om det ville redusere vår næring til det ugjenkjennelige. Men slik er det ikke, en slik reduksjon i løpet av en overskuelig tid ville etter min oppfatning nettopp skade *oss alle* kraftig. Det pågår f.t. en kraftig rasjonaliseringsprosess og omstilling i det norske jordbruk og de norske bygder. Hver dag forsvinner 4—5 bruk. I 10-året 1949—59 gikk det ut 15 000. Og farten øker stadig. Fra alle hold i vårt land er det erkjent som en stor samfunnsoppgave å bremse avfolkningen av bygdeområder og tendensen til sammenhoping i byer og industristeder fordi dagens utvikling volder så store problemer begge steder. For et land med en så spesiell geografi som vårt, må en akselerasjon av de tendenser vi alt har, være i høy grad betenkelig. Skal vi inn under Felles-

markedets system, blir det ikke bare en akselerasjon, men en regulær omveltning i denne retning.

Beredskapshensynet kommer selvsagt også sterkt inn i bildet. Tross framskrittene og produksjonsøkingen i vårt jordbruk, og til tross for at vi har partielle og temporære avsetningsproblemer for enkelte varer, er vår behovsdekning ved egen produksjon dårligere i dag enn før krigen. I perioden 1934—38 hadde vi en kaloridekning fra eget jordbruk på 42 %, Budsjettnemnda for jordbruket kalkulerte den for 1960—61 til 38 %.

I dagliglivet synes selvsagt det matvarekjøpende publikum at pengene rekker for kort og at mange matvarer også burde være billigere, og de ser selvsagt ut fra sin egen økonomi gjerne billigere importvarer. Men jeg har likevel den tro at forståelsen for det å bevare en viss bosetting i *hele* vårt land og da også i de karrigere strøk, er såpass stor at den forholdsvis moderate premie vi må betale for å være våre egne herrer i landet også i jordbrukspolitikken, vil bli forstått av det store flertall i folket vårt. Og dette så mye mer som det i dette også er innbefattet en minste matvaresikring i tilfelle krig, noe som kan komme til å være avgjørende for om vår befolkning kan unngå ren katastrofe under en avsperring av noen varighet.

La meg til slutt si at det selvsagt ikke blir noen problemfri situasjon for norsk jordbruk om vi blir stående utenfor EEC. Om det medfører et økonomisk tilbakeslag for andre næringer og dermed redusert kjøpekraft, er det til skade også for jordbruket. Våre vanskeligheter for eksport av overskudd vil øke, og særlig sterkt om vi mister det engelske marked ved at England også kommer med i EEC. Vi blir nødt til å gjøre mer for å tilpasse vår produksjon til avsetningsmulighetene. Men jeg anser for min del disse ting som langt mindre vanskeligheter enn det vi vil få som fullt medlem i EEC.

Jeg har for min del argumentert for at Norge skulle søke et løst samarbeid med EEC, en assosieringsordning som lot oss beholde vår suverenitet bortsett fra i rene tollspørsmål, og der vi bl.a. kunne føre en helt ut nasjonal landbrukspolitikk. Dette for å kunne beholde et godt samarbeid med Vest-Europa uten å umyndiggjøre oss. — En assosieringsordning av det innhold ville også være en bra utvei både fra jordbrukssynspunkt — og for skogbruket — som da ville få treforedlingsindustriens ønskemål oppfylt — under forutsetning av at vi da også ble fri den gjensidige etableringsrett og de fri kapitalbevegelser. Også på disse to sistnevnte områder foreligger nemlig betydelige faremomenter for de norske bygder, ikke fordi jeg tror utlendinger ville

føle seg tiltrukket av å drive jordbruk her, men fordi de ville prøve å få tak i skog, og kanskje jord i spekulasjonsøyemed, og utmarksområder, fjellvidder og friluftsområder ellers fordi slikt blir mangelvare ellers i Europa. Hva et slikt fremmedelement ville bety for bygdenes samlede næringsgrunnlag er overmåte vanskelig å forutsi bortsett fra at all generell erfaring sier oss at det i hvert fall ikke blir noe særlig godt ut av det. Men blir England som det nå synes utenfor, bør vi også fra et jordbrukssynspunkt avvise tanken om en assosieringsordning også.

Fisket og EEC

Av Klaus Sunnanå.

Spørsmålet om medlemskap i Det Europeiske Fellesskapet kan ikkje avgjerast berre på grunnlag av økonomisk tap eller vinning ved å stå utanfor eller ved å vere medlem. Det er ikkje salgsmuligheter eller prisar på papir, aluminium eller frossen fiskefilet som skal vere avgjerande. Spørsmålet kan ikkje avgjerast berre på grunnlag av temporære handelspolitiske tilhøve eller markedskonjunkturar.

Også når det gjeld næringsliv og økonomiske spørsmål, finns det ting som veg meir enn prisar og salgsmengder.

Norsk fiske har utvikla seg frå gamalt av på grunnlag av spesielle naturrikdomar som finns langs kysten vår og i havet omkring oss. Norsk fiske er difor først og fremst blitt eit kystfiske. Noko av det viktigaste i denne samanhengen er at fisket skaper grunnlag for busetnad på kysten. Mange stader i landet vårt er fisket det einaste — eller omtrent det einaste — grunnlag for busetnad. Vi har rett til å hevde at desse fiskerikdomane først og fremst er våre, jamvel om vi må dele dei med andre.

Det norske fiske har alltid tatt i bruk den teknikk som har vore tilgjengelig til kvar tid, og næringa har gått gjennom ein sterk utvikling i samsvar med samfunnsframvoksteren.

Gjennom alt dette omskifte har næringa halde fast ved ein spesiell sosial struktur. Det sosiale grunnlaget er fiskaren som driv fiske sjølv og som sjølv eig sin båt og sine reidskaper. Kapitalistisk stordrift har vi lite av i norsk fiskerinæring samanlikna med andre land — t. d. land i Det Europeiske Fellesskapet.

På denne bakgrunnen må ein vurdere mange av dei spesielle tilhøve og rådgerder som vi finn i norsk fiskerinæring — både i lovgivinga og i den organisatoriske og kommersielle oppbygging.

Kystfisket — og fisket lenger tilhavs — med den tilvirkning av fisk og handel som fylgjer med, har skapt bygder, grender og byar der det elles ikkje kunne leve folk på den norske kysten.

Alt dette fører til at norsk fiskerinæring er sett saman av mange og små einingar — økonomisk sett.

Dette systemet har sine veike sider. Den enkelte fiskar maktar lite åleine. For å rå bot på dette har fiskarane skapt sine store organisa-

sjonar — faglege og økonomiske. Og det har vore og er statsmaktene sin politikk å støtte fiskarane i å byggje opp dette. Støtten er gitt på ulik vis — gjennom lovgivinga og på annan måte.

I norsk fiske i dag har vi ein lovgiving og eit system av organisasjonar som er ein nødvendig og naturleg overbygning over dei grunnleggjande naturlege, tekniske, sosiale og økonomiske tilhøve i norsk fiske.

Av slike lover og bestemmelser, vil eg nevne:

Råfisklova som er grunnlaget for salgsorganisasjonane. Denne lova er blitt kalla fiskarane si grunnlov.

Vi har lova om eigedomsrett til fiskefarty som tar sikte på å sikre fiske som næring for den vanlege fiskar som bur langs kysten. For fiskarane er den noko liknande som odelslova for bøndene.

I denne samanhengen vil eg også nevne lova om fiske med trål — som går noko vidare enn lova om eigedomsrett til fiskefarty når det gjeld trålarar.

Vi har ei lov som forbyr utlendingar å drive fiske og tilhørande arbeid i norske farvatn og hamner.

Vi har bestemmelsene om den norske fiskerigrensa, som nå fastset grensa til 12 nautiske mil utanfor fast optrekte grunnlinjer.

Eg vil også nevne lova om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer, som tar sikte på å styrke samarbeidet mellom dei mange firma som driv eksport av fiskevarer.

Alt dette er bore fram av fiskarane sjølv gjennom deira organisasjonar — og myndighetene har akseptert dette som sin politikk.

Når det gjeld spørsmålet om å kunne vurdere Fellesskapet og fisket, har vi ein stor vanske — og den er ålvorleg. Vi kjenner lite eller inkje til kva som blir Fellesskapet sin fiskeripolitikk. Den finns ikkje i det heile tatt. Vi veit ikkje meir om den i dag enn då Roma-traktaten blei underskriven. Det er kalla inn til ein konferanse om spørsmålet i april d.å., men på den konferansen kan ein sikkert ikkje koma fram til noko endeleg resultat.

Denne mangel på ein fastlagd politikk er svært ålvorleg for oss, fordi problema vil bli heilt andre i eit Fellesskap der også Storbritannia, Norge og Danmark er med, enn det er berre med dei 6 i Fellesskapet. Dersom Storbritannia, Norge og Danmark kjem med i Fellesskapet, vil også Island koma med. Dermed vil Fellesskapet stå framfor heile det vest-europeiske fiskeriproblem. Dei 6 representerar berre ein mindre del av dette problemet, og ein politikk som dei legg opp og som høver for dei, vil sikkert ikkje vere brukande dersom dei andre land som eg

nemnde kjem med. Dette gjeld ikkje minst dei spørsmål som har med handelen og omsetnaden av fiskevarer å gjere, bl.a. av den grunn at eit utvida Fellesskap vil få eit overskot av fisk og som økonomisk område bli eksporterande, medan dei 6 i dag har eit underskot og har ein nettoimport.

Det er difor etter mi mening bortkasta tid å spekulere på eller prøve å drøfte korleis det blir med eksporten dersom vi blir stående utanfor. Alternativa er enten å stå utanfor — enten vi vil eller ikkje — eller å gå inn i eit utvida Fellesskap. Korleis dei handelspolitiske tilhøve blir der, veit vi ingen ting om når det gjeld fisken, og truleg vil dei bli andre enn dei i dag er med dei 6 også når det gjeld andre vareslag. Det er dette som nå etter kvart er blitt det sentrale i tingingane mellom dei 6 og Storbritannia.

På dette punkt vil eg difor trekkje ein konklusjon som i og for seg skulle vere avgjerande for heile saka.

Den lyder slik:

Norge kan ikkje gå inn i eit utvida Fellesskap før heile den fiskeripolitikk som skal førast i eit slikt utvida Fellesskap er fastlagt i sine prinsipper og mest mulig også i detaljer. Når ein slik politikk blir utforma, må ein også ta omsyn til at Island vil vere med i Fellesskapet. Vi kan etter mi meining heller ikkje ha folkeavrøysting før dette spørsmålet er heilt klårlagt.

Eit av dei tiltak som er gjort i den seinare tid og som tydeleg viser kor stor vekt statsmaktane våre legg på å halde oppe vilkåra for busetnad langs kysten — serleg i Nord-Norge — er utvidinga av fiskerigrensa til 12 nautiske mil. I ein overgangsperiode fram til 1970 kjem vi til å praktisere ei grense på 6 mil for dei land som vi har avtale med om dette. Frå 1970 skal 12 mils-grensa gjelde heilt ut. Nå fell dette tidspunktet tilfeldigvis saman med den siste tidsfristen for alle overgangsordningar under Roma-traktaten.

Spørsmålet her er kort og konsist. Kan norsk medlemskap i Fellesskapet gjere det vanskeleg eller umulig å gjennomføre 12-mils fiskerigrensa frå 1970?

Det er ei kjend sak at visse land meiner at det folkerettslege grunnlaget for ei 12-mils fiskerigrensa er veik og kan diskuteras. Ein nasjon som finn sine interessar krenkte ved denne grensa, kan bringe saka inn for den internasjonale domstolen i Haag. Vi meiner at vi har folkerettsleg grunnlag for utvidinga av fiskerigrensa til 12 mil, men vi må sjølvsagt bøye oss for ein eventuell dom i Haag, men det er også den einaste instans vi i tilfelle bør bøye oss for i denne saka.

Ved at vi nå skal forhandle med dei 6 om norsk medlemskap i Fellesskapet, kan spørsmålet om vår 12-mils fiskerigrense fra 1970 bli eit sentralt spørsmål. Vi må ikkje sjå bort ifrå at dei 6 kan finne eit grunnlag for å prøve å hindre gjennomføringa av 12-mils grensa frå 1970 utan å gå veien om domstolen i Haag. I denne saka kan vi heller ikkje lite på Storbritannia — tvert om. Det skulle vere uturvande å segje at vi i Norge på ingen måte kan finne oss i dette. Vi må vere på vakt, og krevje at våre statsmakter er det.

Det er eit grunnleggjande prinsipp i Roma-traktaten at borgarane i alle medlemsland skal ha same rettar i alle medlemsland utan omsyn til statsborgarskap. I samsvar med dette prinsippet er det sannsynleg at ei fiskerigrense — enten ho er 6 mil eller 12 mil, ikkje skal gjelde i det heile tatt for fiskefarty som høyrer heime i medlemslanda. Det er rett nok noko uklårt korleis dette skal tolkast. Den eine tolkinga går ut på å forstå bestemmelsen slik at alle medlemsland sine fiskefarty har same retten i alle medlemsland — utan vidare. Den andre tolkinga går ut på at det trengs ei eller anna slags form for etablering i land for å kunne få slik rett.

Etter mi meining er begge tolkingar uakseptable for Norge. Vi kan ikkje godta nokon av dei. Eg vil her gjerne få legge til at etter mi meining kan Norge ikkje godta den frie etableringsretten slik som den er forma i Roma-traktaten. Vi kan ikkje godta den for nokon del av norsk næringsliv.

Det finns ikkje noko enkelt tiltak som har hatt større innverknad på levevilkåra for fiskarane i Norge enn råfisklova og dei salgsorganisasjonar som er bygde opp på grunnlag av den. Ved hjelp av sine salgsorganisasjonar har fiskarane heile prisspørsmålet på første hand under kontroll. Og i framtida vil det bli ennå viktigare for fiskarane å ha denne kontrollen enn til denne tid, for vi vil nok koma til å oppleve visse store konsern som har hand om både produksjon og distribusjon, og som vil prøve å dominere prisane på første hand også. Om slike konsern vil vere norske eller utanlandske, vil ikkje alltid vere så lett å avgjere.

Heile det prinsipielle opplegget i Roma-traktaten — som er bygd på konkurranseøkonomien i sin ytterste konsekvens — er i strid med det prinsipp som ligg til grunn for råfisklova og dei norske salgsorganisasjonane for fisk sameleis som det er i strid med retningslinjene for norsk politikk i det heile tatt. Dette hindrar i og for seg ikkje at eit slikt system som råfisklova kan bli akseptert — i alle fall for ei tid som ein overgang — men ein må rekne med at det kan bli vanskeleg å

halde oppe på lenger sikt dersom vi blir med i Fellesskapet. Eit slikt medlemskap kan difor føre til at dei norske fiskarane misser råfisklova og dermed den innverknad som dei nå har på fiskeprisane.

Også dei norske statsmaktene må gi ifrå seg ein god del myndighet dersom vi blir med i Fellesskapet. Endå til reine reguleringstiltak i norsk kystfiske som t.d. notforbudet i Lofoten eller reguleringar av trålfisket innanfor den norske fiskerigrensa, må truleg godkjennast i Brussel av kommisjonen der for å sikre at vi ikkje driv med noko slags underfundig kamuflert diskriminering av hederlege borgarar i det store europeiske fellesskapet.

Vi må dele havet og naturrikdomane der med andre, men vi må krevje at alle samarbeider om å verne om naturrikdomane i havet og er med på å utnytte dei rasjonelt og rettferdig. Vi samarbeider i dag med land både i aust og vest om dette og med godt resultat. Eg held det ikkje for utenkeleg at Fellesskapet med sin ekspansjonspolitikkk kan kom til å øydeleggje dette samarbeidet.

Fiskerinæringa slik ho er i dag er også ein del av det Norge som generasjonar har bygd opp slik det høver for oss. Vi må vedgå — og eg er den første til å gjere det — at utviklinga på mange måter har ført til at vi i dag står framfor store problem i norsk fiskerinæring. Det må nok omlegging og omstilling til på mange vis. Dei lovene og offentlege rådgjerdene som eg har nevnt tidlegare er på ingen måte evige og uforanderlege. Som alle andre lover og offentlege tiltak blir dei frå tid til annan vurdert på nytt og brigda eller skifta ut med andre og meir tidhøvelege tiltak.

Men dette vil vi i så fall gjere sjølv i samsvar med vår demokratiske praksis. Vi vil gjere det i samråd med fiskarane og heile næringa. Alle interesser vil få høve til å segje si meining, og Stortinget vil fatte dei endelege vedtak på grunnlag av grundige forarbeid og etter å ha fått alle opplysningar lagde fram. Mange spørsmål kan vi berre løyse gjennom internasjonalt samarbeid og i forhandlingar med andre land. Det er vi viljuge til i framtida som til denne tid. Men vi må møtast som representantar for frie og suverene stater som har tillit til kvarandre og der alle har den same retten.

Vi er ikkje interesserte i å drøfte internasjonale spørsmål ved å møte for ein overstatleg, overbyråkratisk og superkapitalistisk kommisjon som har gitt seg sjølv ei uhorveleg makt og som har stengt seg inne bak økonomiske, politiske og andre skrankar i kraft av Roma-traktaten.

Industrien og EEC

Av Karsten Berner.

Det er mange som mener at målet her i livet er å oppnå den høyest mulige materielle levestandard. Muligheten for å kunne skaffe seg materielle goder som for eksempel fjernsyn og biler er for enkelte den viktigste ledetråd ved alle avgjørelser i livet — både private og politiske. Det nytter ikke å appellere til slike mennesker med argumenter som nasjonal frihet, demokrati eller vår førstefødselsrett i et av verdens vakreste land. Jeg skal derfor i dette korte innlegg om Norges industri og Fellesmarkedet holde meg til de nøkterne, usentimentale argumenter som vi kan bruke overfor slike mennesker. Og jeg skal forsøke å fremlegge en del av de forhold som viser at norsk medlemskap i Fellesmarkedet vil være til skade for Norges industri og således vil svekke en vesentlig del av grunnlaget for vår levestandard.

Romtraktatens kapittel 1 første avsnitt bestemmer at all toll mellom medlemslandene skal avskaffes.

Alle vet at den viktigste hensikt med å kreve toll av importerte varer er å beskytte våre nasjonale næringer, og da særlig hjemmemarkedsnæringene. På samme måte vil den tollbeskyttelse andre land gir sine hjemmenæringer være en hindring for vår eksport.

Noen sier da at en gjensidig opphevelse av tollmurene mellom Norge og Fellesmarkedet vil medføre like store fordeler som ulemper.

De sier også til oss: Se hvor gunstig Fellesmarkedet er for de og de land — hvorfor skal vi være så meget klokere enn dem og holde oss utenfor — står vi kanskje i en særstilling? Dette spørsmål kan vi besvare med et absolutt ja. Norge står i en særstilling når det gjelder medlemskap i Fellesmarkedet. Særlig når det gjelder fjernelse av tollmurene, må det sies at det vi vinner, er lite i forhold til hva vi taper.

Sammenligner vi oss med de nåværende medlemmer av Fellesmarkedet så er det ingen av dem som har så små fordeler og så store ulemper av medlemskapet som Norge ville få.

Alle vet at Norge har en meget dårlig handelsbalanse. Vi importerer jo så meget mer enn vi eksporterer, og dette ikke minst når det gjelder industrivarer. Men ikke alle vet at i forhold til Fellesmarkedet har ingen av de nåværende medlemslandene så dårlig handelsbalanse som

vi. Opphever vi all toll mellom Norge og Fellesmarkedet, vil tollbesparelsene på den nåværende handel bli meget større for Fellesmarkedet enn for Norge.

Det bildet vi får av tollbeskyttelsen ved å se på handelsbalansen er imidlertid ikke på langt nær fullstendig. Tollbeskyttelsen er vel så viktig der hvor den forebygger import av utenlandske varer. Det er faktisk den som gjør det mulig at mange av våre industrivarer nå kan produseres i Norge. Denne latente tollbeskyttelse har en ganske stor verdi. For vår hjemmeindustri er den verd mange hundre millioner kroner. En kilde oppgir 900 millioner kroner. Årsaken til at beløpet er så stort er at det dreier seg om ferdige varer i høy tollklasse.

På den annen side består vår industrieksport vesentlig av halvfabrikata som viderebearbeides i utlandet til ferdigvarer. Råvarer og halvfabrikata belastes oftest med lav toll. Vi taper derfor meget mer enn vi vinner.

Vi trenger både hjemmeindustri og eksportindustri, så det er uriktig å foreta noen mannjevning. Men vi skal ikke overvurdere eksportindustrien på hjemmeindustriens bekostning. Eksportindustrien beskjeftiger bare omkring en femtedel av alle dem der er sysselsatt i industrien. Og den har bare ca. 30 % av den samlede bearbeidelsesverdi.

Selvsagt er de kronene vi sparer ved selvforsyning like viktige som de vi tjener ved eksport. La oss tenke oss at vi øker vår eksport med 200 millioner på bekostning av at vår selvforsyning av absolutt livsviktige varer går tilbake med 300 millioner. Vi blir da nødt til å importere disse livsviktige varer først og fremst — og der blir 100 millioner mindre til annen import enn før, til tross for at vår eksport øket.

La oss tenke oss det omvendte tilfelle. La oss si at vår eksport går tilbake med 200 millioner, mens vi til gjengjeld klarer å øke vår selvforsyning med 300 millioner. Vår eksport ville være gått tilbake, men der ville allikevel være 100 millioner mer å kjøpe biler for.

Vi kan derfor like godt si at vår import betales av øket selvforsyning som av øket eksport.

Når vi nå tar for oss de sekundære virkninger av tollfriheten så kommer vi inn på det som er den bærende idé i Fellesmarkedstanken.

Opphevelse av all tollbeskyttelse og alle former for støttetiltak vil føre til at alle virksomheter som ikke er levedyktige i den hårde internasjonale konkurranse vil gå til grunne. Tilbake skal der da bare bli slike virksomheter hvor — som det heter — de naturlige betingelser ligger vel til rette. Dette skulle føre til en arbeidsdeling mellom

landene og muliggjøre en sterk spesialisering og rasjonalisering. Herved skulle produktiviteten øke, varene skulle bli billigere og levestandarden skulle stige.

Dette lyder vel og bra. Og vi kan ikke nekte at det er teoretisk riktig — særlig når man ser på Fellesmarkedet som et hele.

Men hvordan vil virkningene være for Norge?

Har vi de såkalte gode, naturlige betingelser for industri?

Har vi en sterk industri som kan tjene penger tross stor konkurranse og klare seg gjennom krisetider?

Hva slags bedrifter er konkurransedyktige? Jo, det er først og fremst bedrifter som kan fremstille produkter som andre bedrifter ikke klarer å lage — iallfall ikke like billig. Konkurransedyktige bedrifter er oftest bedrifter som fremstiller vanskelige produkter.

I motsetning hertil har vi de konvensjonelle industrier som for eksempel margarinfabrikker, papirfabrikker, tekstilfabrikker o.l. Felles for slike industrier er at hvem som helst som har kapital kan bestille en slik fabrikk og få den reist fiks ferdig til drift hvor han måtte ønske det. Alt utstyret er standardutstyr og det er rik tilgang på fagfolk som har spesialisert seg for slike industrier.

Slike bedrifter startes også først opp i utviklingsland. Kapasiteten vokser lett ut over behovet, slik som nå i papir, metaller, tekstil etc. Når Norge nå er så utsatt under konjunkturomslaget, er det fordi vi har satset på slike industrier.

Vi har ingen mekanisk industri som kan sammenlignes med f.eks. Svenske Kugellagerfabriken eller med den sveitsiske ur-industri. Innen den kjemiske industri har vi så vidt meg bekjent bare en eneste fabrikk av betydning som driver virkelig syntese av innviklede kjemiske spesialprodukter. I Mellom-Europa og England har man derimot en fremragende industri som lager spesialprodukter etter egne patenterte metoder.

La oss se i øynene: Norsk industri er lite original og har ennå liten slagkraft. Den er ingen idéindustri.

Kan vi til gjengjeld si at våre bedrifter er særlig rasjonelle? Dessverre nei. Det er vanskeligere å legge opp rasjonell drift i små bedrifter enn i store bedrifter.

Sammenligner man forholdene i Norge med forholdene i England og Tyskland, så ser vi at mens de har over 40 % av den totale industrisysseletting i storbedrifter på over 500 arbeidere så har Norge bare 14 %. Vi ser altså også her at Norge står i en særlig dårlig stilling når det gjelder Fellesmarked-problemene.

Noen kaller Fellesmarkedet storbedriftenes og kartellenes Fellesmarked.

Den norske hjemmeindustri med de små og spredte markeder trenger derfor støtte i konkurransen med storindustrien i utlandet. Den har hittil hatt en slik støtte i form av et tollvern. Dette betyr ikke at vi har valgt å gi norsk hjemmeindustri noen sovepute. Det valget sto om, var om vi ville ha en hjemmeindustri eller ikke. Tollbeskyttelsen har jo — ikke bare hos oss — men i nesten alle land — vært midlet til å skape en nasjonal industri. Uten tollbeskyttelse vil det være nær sagt umulig å starte i liten målestokk. Nyreising av industri ville da kreve rasjonelle enheter og så meget kapital at den hovedsakelig ville skje i form av utvidelse av igangværende bedrifter.

Nå sier noen at vi kan utvide og rasjonalisere vår hjemmeindustri når vi i Fellesmarkedet får adgang til Mellom-Europas store markeder. La oss forfølge denne tanke — og vi skal se at det dreier seg om en ønskedrøm.

For størsteparten av industrien spiller ikke ting som — billige tomter, godt industrivann og andre naturlige forhold så stor rolle som et stort kjøpedyktig marked rett utenfor stuedøren og et sterkt industrielt miljø. Derfor ser vi at de store tettbygde strøk i Europa trekker til seg virksomhet på utkantstrøkene bekostning.

I Tyskland vokser Nord-Rhein-Westfalen, altså Ruhrdistriktet på de andre landsdelers bekostning. I England er det de tettbygde strøk rundt London som vokser. Og i Norge suger næringsvirksomheten i Oslo-distriktet til seg befolkning fra andre landsdeler. I alle land øker nå befolkningskonsentrasjonen i de tettbygde strøk, og utkantstrøkene svekkes.

I Fellesmarkedet ville Norge bli et utkantstrøk.

Vi har naturligvis én industri som har gode naturlige betingelser — nemlig vannkraftindustrien. Men de fordeler som denne industri vil få ved toll-lettelsene kan bli illusoriske fordi Canada som vel er denne industris sterkeste konkurrent sannsynligvis også vil få de samme toll-lettelsene overfor Fellesmarkedet.

Treforedlingsindustrien vil neppe kunne utvide noe særlig. Den har jo allerede problemer med å skaffe tilstrekkelig råstoff til full utnyttelse av kapasiteten. En videre utvikling av f.eks. aluminiumsindustrien i retning av foredling er tvilsom. Jeg siterer A/S Norsk Aluminium Company i Teknisk Ukeblad av 10. januar 1963: «Det er vår ennå relativt rimelige vannkraft og våre isfri havner som har skapt grunn-

laget for norsk råaluminiumproduksjon, men Norge har ingen spesielle fortrinn m.h.t. halvfabrikata- og ferdigvarefremstilling.»

Vår industris fremtid i Fellesmarkedet bygget på eksportindustrien vil altså være at vi blir en skarve råstoffleverandør, mens de andre land skal ha foredlingen.

Dette forsøk på å analysere industriens forhold ved medlemskap i Fellesmarkedet viser tydelig at det vi vinner er ubetydelig i forhold til det vi taper. La oss da forsøke å danne oss et bilde av industriens utvikling hvis vi blir medlem av Fellesmarkedet.

Skal vi tro på medlemskapstilhengernes spådommer, vil medlemskapet føre til en kraftig utbygging av vår fossekraftindustri. Den vil bli utbygget hovedsakelig ved hjelp av utenlandsk kapital. Selve utbyggingen vil sysselsette mange flere folk enn de som senere vil bli sysselsatt i driften. Husk — der skal i denne industri bygges for mange hundre tusen for å sysselsette én mann.

Samtidig må vi regne med at vår hjemmeindustri går sterkt tilbake. Den inntektssvikt som avskaffelse av tollvernet vil medføre, vil føre til at svært mange, for ikke å si de fleste bedrifter blir ulønnsomme. Og en bedrift som blir ulønnsom må til syvende og sist stoppe. Noen form for offentlig støtte tillates jo ikke i Fellesmarkedet.

Fra en meget grundig redegjørelse angående tekstilindustrien og Fellesmarkedet i Norsk Tekstiltidende september 1962 kan jeg sitere følgende: «Lønnsomheten i dag er nemlig for hele industrien under ett antagelig betydelig under 10 % av bruttoproduksjonsverdien som tollvernet var beregnet til foran.»

Dette er tydelige ord for pengene fra en industrigren som sysselsetter ca. 5 % av vår industribefolkning.

Bli mange av våre større og mindre hjemmeindustrier nødt til å stoppe, så vil det ikke bare gå ut over de som er direkte ansatt, men over alle de små samfunn rundt i vårt land som er avhengig av slik virksomhet.

Det er mulig at de som således mister sitt arbeide kan absorberes av anleggsvirksomheten for eksportindustrien, men denne anleggsvirksomhet må jo engang ta slutt. Og la oss se i øynene — vi kan ikke bygge ut like mange arbeidsplasser som de vi mister i hjemmeindustrien.

Der finnes naturligvis en utvei for dem som blir arbeidsledige. Der er full adgang til å søke arbeid i de andre Fellesmarkedsland. Det er da også meget mulig at de vil kunne få arbeide der — kanskje på like gode vilkår som de hadde hjemme. Spørsmålet er bare — har de lyst

til å bosette seg i Ruhr-distriktet eller i Nederland hvor folk bor 30 ganger så tett som her.

Vi ser nå for oss Fellesmarkeds-tankens logiske konsekvens. Med Norges klima og med en beliggenhet som en provins i utkanten av Fellesmarkedet, så skulle der kanskje ikke bo mer enn — la oss si — en million mennesker her. Dette er ikke sagt hverken som spøk eller ironi. Jeg frykter avfolkning av våre utkantstrøk. Det kan faktisk godt tenkes at en liten befolkning kunne oppnå en høyere levestandard her enn 3,5 millioner har i dag.

Innen Fellesmarkedets regionalplanlegging ville sikkert Norge bli et rent råstoff- og halvfabrikat-land. For det er opplagt i strid med Fellesmarkedets prinsipper at vi har så mange forskjellige små industri-bedrifter som vi har i dag.

Det meste av det jeg har nevnt her er kjente ting, meget av det er sagt ved forskjellige debatter før. Allikevel sier medlemskap-tilhengerne: Dette er vel og bra, men hvordan skal vi klare oss utenfor?

Fellesmarkedet gir oss problemer enten vi står utenfor eller går inn. Men spørsmålet er snudd opp ned. Det burde hete: hvordan i all verden skal vi klare oss i Fellesmarkedet, for denne omstilling vil jo gi oss langt de største problemer.

Jeg nevnte tidligere at Norge har en dårlig handelsbalanse med Fellesmarkedet — at vi altså er en meget god kunde. Det burde derfor være mulighet for å forhandle seg til en handelsavtale i likhet med den vi tidligere har hatt.

Faremomentet er her at våre forhandlere lar seg lokke til å bli med på en eller annen form for overgangsordning eller assosiering, som mot ubetydelige innrømmelser for vår eksportindustri fører til svekkelse av vår hjemmeindustri. Enhver form for assosiering som gjør den minste innrømmelse overfor Fellesmarkeds-tankens prinsipp vil svekke vår motstandskraft ved senere forhandlinger. Det ville føre til at vi mistet det herredømme vi har over vårt eget næringsliv, slik at vi forsvarsløst ville gli over i det fulle medlemskap.

Til slutt: La oss få full utredning av de andre alternativer: Stå alene som før — eller — samarbeide i Norden.

Fagbevegelsen og EEC

Av klubbformann Thorbjørn Berntsen.

Det er ingen overdrivelse å si at det er meget lenge siden noen sak har opptatt de fagorganiserte så mye som dette med Fellesmarkedet.

Dette er helt rimelig og naturlig. En så avgjørende sak kan ikke være oss uvedkommende. Norsk medlemskap i Fellesmarkedet vil få de største virkninger for oss og våre organisasjoner.

Fullt medlemskap vil reise en rekke spørsmål for oss som fagorganiserte. Den tid jeg har til disposisjon, ville ikke rekke til for å kunne gi en uttømmende redegjørelse om alle.

Jeg tror ikke det vil være riktig av meg først og fremst å snakke om våre særproblemer. Det er ikke våre særproblemer som først og fremst opptar oss fagorganiserte. Det er Romatraktaten som totalitet, konsekvensene for vårt land og folk, som opptar oss, akkurat som de opptar andre EEC-motstandere i dette land.

Jeg leste i en avisartikkel forleden om et gods og et lite småbruk. Den lille plassen var underlagt godset. I mange slektledd hadde strevsomme mennesker på småbruket brøytet opp og dyrket jord. Etter hvert så de resultater av sitt slit, og de følte glede over dette, og de var endog stolte over dette lille stykke Norge som de hadde skapt.

Men så hendte det seg at det passet ikke lenger å ha denne lille plassen liggende der. Forvalteren av godset kommer en dag kjørende med en bulldoser og feier ned gjerdet om den lille plassen. Bruket skal bli en del av en større enhet. Den lille enheten er ikke rasjonell lenger, heter det.

Folkene på bruket er ikke enige i dette, men forvalteren er urokkelig og gjerdet må ned.

Denne lille historien treffer, synes jeg, noe vesentlig i den saken som vi er opptatt av i dag. Det som det er spørsmål om, er jo å innlemme landet vårt i en større enhet — i EEC.

Denne store enheten forlanger av oss at vi skal avgi meget vesentlige deler av vår selvbestemmelsesrett til organer som ligger utenfor vårt lands grenser og som beherskes av folk som vi sann uten videre ikke har noen særlig tillit til.

En annen side ved denne saken er at denne store enheten er traktatmessig bundet til å føre en politikk som jeg ikke kan godta. I mot-

setning til folkene på småbruket er heldigvis vi i den situasjon at vi kan si nei og vi kan la være å bli med om vi vil.

Det bærende prinsipp i det system Romatraktaten bygger på er det såkalte «kreftenes frie spill» (frie kapitalbevegelser, fri etableringsrett etc.).

Dette er et økonomisk system som arbeiderbevegelsen aldri har kunnet godta. Vi vil ha kapitalbevegelser under effektiv kontroll.

Dere husker kanskje at i fjor hadde vi en streik gående i 9 uker borte i Sauda. Fagforeningen, arbeiderne ved bedriften, streiket for retten til å opprette avtaler med bedriften. Mange mente at dette var en soleklar sak, at det ikke skulle være nødvendig å streike i 9 uker for det.

Denne bedriften er imidlertid underlagt et utenlandsk konsern som har forgreninger i mange land. De som egentlig rådde over bedriften befant seg ikke på norsk jord.

Her sto fagbevegelsen overfor det dilemma å skulle forhandle med den ene armen på en tiarmet blekksprut. Mange norske arbeidere ville sikkert komme i samme situasjon om vi skulle åpne våre bedrifter slik Fellesmarkedet forlanger.

Med vitende og vilje kan det da ikke være nødvendig eller klokt å kaste seg ut i slike tilstander. Arbeiderbevegelsen har aldri hatt illusjoner om storkapitalen, selv om det i dag ser ut til at noen lar seg blinde. Det er nå mer nødvendig enn noen gang at vi ikke lar oss fange inn av slike illusjoner.

Arbeiderbevegelsen har alltid strevet fram mot et rettferdig samfunn for alle. Et samfunn som står høyere enn det EEC og Romatraktaten stiller opp. Et sant demokrati, sosialt, økonomisk og kulturelt. At alle de verdier som vi i fellesskap frembringer skal komme alle til gode. Det er dette vi sikter på i arbeiderbevegelsen, når vi krever et rettferdig samfunn.

I Arbeiderbladet for i dag (26. januar 1963) står det et opprop som tar avstand fra denne konferanse. Det heter bl.a. i dette oppropet at arbeiderbevegelsen må finne sitt eget grunnlag å ta stilling til EEC på, når tiden er inne til det. I denne forbindelse kan det være av interesse å se litt på arbeiderbevegelsens grunnlag slik det er utformet i Arbeiderpartiets «Grunnsyn og Retningslinjer». Det heter her:

«Det norske Arbeiderparti vil at Norge skal bygges som et sosialistisk samfunn.

All samfunnsnyttig virksomhet må organiseres ut fra omsynet til de felles interesser og for å dekke de virkelige behov hos folket. Alle mennesker skal ha like muligheter til å ta del i utviklingen fram mot større velstand og et rikere liv.

Dette kan bare nåes i et samfunn hvor alle grener av samfunnslivet går inn i et organisert samarbeid som står under folkeflertallets vilje og kontroll.

Alle skal sikres det som er grunnleggende for et menneskes livslykke — arbeid, hvile, mat, bolig, familieliv, utdanning og åndelig utvikling. Ikke noe menneske og ikke noen gruppe av mennesker må ha rett til å fremme sine interesser til skade for fellesskapet.

Utviklingen fram mot et slikt samfunn skal skje i samsvar med tradisjonene i det norske folkestyret.

Vi skal utvide demokratiet til å omfatte hele samfunnslivet, fremfor alt den økonomiske virksomheten. Til dette trenger vi en planlegging under folkets kontroll. Ved et forpliktende fellesskap og en planmessig ledelse av samfunnet skal vi sikre den personlige frihet og skape trygghet for alle.»

Av dette som jeg her gjenga, skulle det gå klart fram at det er en helt annen målsetting vår arbeiderbevegelse går inn for enn hva som Romatraktaten stiller opp. Det er som to motpoler.

Norge er i dag et land som er kommet godt i vei mot et rettferdig samfunn. Velstanden øker for alle hvert år. Vi har grunn til å være fornøyde med vårt verk. For det er din og min og alle andre nordmenns innsats gjennom alle år som har lagt grunnlaget for de forhold vi har her i dag. Men det er mye som står igjen. Landet skal bringes videre framover, til beste for alle som lever her.

Det er de som mener at dette bare kan skje ved at vi går inn som fullt medlem i Fellesmarkedet. Disse glemmer imidlertid at framgangen først og fremst avhenger av oss selv. Slik har det alltid vært hittil, og slik vil det bli heretter også.

Derfor mener vi det er så vesentlig det som daværende statsråd Gunnar Bøe sier i sin dissens i Regjeringens framlegg for Stortinget, nemlig at den økonomiske utvikling i vårt land er først og fremst avhengig av vår egen evne til å nytte ut vårt lands muligheter.

Etter min oppfatning kan det derfor ikke bare være EEC som er alternativet for fortsatt vekst her i landet. Vi kan da ikke helt ha mistet troen på oss selv og på folket som har gjort det til det det er i dag.

Vil vi ha noen muligheter for framgang om vi ikke går inn som fullt

medlem i EEC? Mange svarer bekræftende på det. Jeg er ingen ekspert i dette spørsmål, men når flere av våre fremste eksperter sier ja, så må vi tillegge det vekt og jeg vil si at som alminnelig legmann kan jeg heller ikke skjønne annet enn at det må være slik.

Vi alminnelige arbeidere, som daglig står i bedriftene, ser at det er uutnyttede muligheter. Det er store reserver i vårt nærings- og arbeidsliv som ikke er mobilisert. Det er foretatt store investeringer i anlegg, maskiner og utstyr. Man kan ikke si at vår industri er som en bondesmie i forhold til de andre industriland.

Spørsmålet er om dette kapitalutstyret som vi har i vårt næringsliv, blir skikkelig utnyttet. Ressursene finnes, blir de nyttet? Har vi vært så effektive som vi kunne være? Det tror jeg ikke. Forholdene har ikke ligget til rette for det.

Arbeiderbevegelsen har nå reist som sak det industrielle demokrati eller medbestemmelsesretten. Dette er i samsvar med vår målsetting om at demokratiet skal gjøres gjeldende på alle områder av samfunnslivet.

Her ligger det en veldig mulighet til fortsatt vekst og framgang. Det å få være med å bestemme på sin arbeidsplass, det å vite at vi også skal få være med å dele ansvaret, det vil frigjøre skaperglede fullt ut hos oss som står i produksjonen. Skaperglede er en kilde som man kan øse mye av.

Medbestemmelsesrett som fastlegger at begge parter, lønnstakere og arbeidsgivere, begge har rettigheter og plikter, at ikke den ene parten har alt å si. Jeg tror at gjennomføring av medbestemmelsesretten vil virke som et forfriskende vårvær i vårt produksjonsliv. Det vil heve produktiviteten vesentlig.

Men disse forhold må vi legge til rette selv. Kommisjonen i Brussel kan ikke ordne dette for oss norske arbeidere.

Vi skal dessuten merke oss at når vi kjører fram industrielt demokrati, så har det en klar sammenheng med vår målsetting på alle andre områder i samfunnslivet.

Dersom vår rett til selv å bestemme på det politiske område blir avgitt til organer utenfor landet som vi har liten eller ingen innflytelse på, så vil ikke medbestemmelsesretten slik vi ser den, heller ha noen verdi. Et medlemskap i EEC vil derfor også av denne grunn bli trist for oss arbeidere. De hjemlige kapitalister vil legge nok hindringer i veien for en gjennomføring av medbestemmelsesretten. Men det er nok småting mot hva den internasjonale storkapital vil kunne kjøre opp med.

Det er ikke bare arbeidskraft og industrianlegg vi rår over. Vi har rike ressurser ellers. Vi har skoger, fossefall, fiskeforekomster o.l. Skal vi utnytte dette selv, eller skal vi slippe den internasjonale storkapital løs? Det er sikkert mange av de karene som venter på å komme til. Jeg er ikke det minste overrasket over at «Europa» vil ha oss med.

Kapitalen satser på de ting som kan kaste av seg penger, som oftest mye og fort. Det er i høyeste grad tvilsomt om disse herrer ville synes at f.eks. utbyggingen av Nord-Norge eller andre industrifattige strøk var noen oppgave for dem. Om det da ikke skulle være mulig å tjene penger i en bråfart. Det ville nok bli oss selv som måtte ta oss av dette, selv om det på kort sikt kanskje ikke kastet så mye av seg.

Det snakkes mye om at vi må finne vår plass i verden, vi kan ikke være utenfor. Vi har aldri hevdet at vi skal brenne alle broer overfor verden for øvrig. Vi mener ikke at vi skal være oss selv nok. Men vi tror at det bare er et selvstendig folk, et folk som vil noe i sitt eget land, som kan gi noe til omverdenen. Dette gjelder i spørsmålet om å legge grunnlaget for internasjonal fred og hjelp til de nasjoner som lider nød. Kanskje vi kan gi et bedre bidrag enn de nasjoner som er ansvarlig for at det er nød i store deler av verden. Vi må ikke glemme at arbeiderbevegelsen har et internasjonalt perspektiv. Men dette går lenger enn til våre kapitalistiske naboer i Vest-Europa.

Slik jeg ser det, er de politiske og økonomiske forhold i EEC-landene mindre bra, for å si det pent. Vi må regne med at vi ville bli alvorlig hemmet i vårt arbeid innad i vårt eget land og i vårt forhold til verden for øvrig, om vi lar oss oppsluke i dette Fellesskapet.

Husk også på at det vil ikke være mulig å komme fri igjen heller om vi først er kommet inn, selv om vi måtte ønske det aldri så sterkt.

Fellesmarkedet og alt hva det står for tiltaler oss ikke. Hadde det gjort det, hadde vi ikke behøvd å holde denne konferansen. Vi kan imidlertid ikke se alt det fine og gode ved dette «nye Europa» som tilhengerne synes å se. Kanskje er det vår feil, men all erfaring synes å være på vår side.

Kvinnen og EEC

Av Marchje Kullmann Kviberg.

Det er i år 150 år siden Camilla Collett ble født, og det er 50 år siden vi norske kvinner fikk stemmerett. For 70 år siden sto det slik til i landet : Jeg siterer fra Anna Caspari Agerholt's bok «Den norske kvinnebevegelses historie» hvor hun har hentet følgende fra Dagbladet 1889:

«Hustruen var umyndig og stod under sin manns vergemål. Han hadde rett til å bestemme hvordan barna skulle opdras og undervises, han kunne sende dem ut av huset, ja endog ut av landet uten morens vilje. Mannen avgjorde som familieforsørger hvor familien skulle bo; ville hustruen ikke følge med, gjorde hun seg skyldig til skilsmisse. Hustruens lydighetsplikt var først og fremst av moralsk natur og grunnet på den hellige skrift. Hustruen kunne ikke avslutte kontrakter og drive forretning i eget navn. Økonomisk var den gifte kvinne helt avhengig av sin ekteherre. Teoretisk eide ektefellene hver sin halvpart av fellesboet, men mannen hadde enerådighet over det. Hustruen var helt rettsløs, og verre stilt enn de umyndige.»

Hvorfor har jeg sitert dette? Av to grunner.

For det første vil jeg at vi skal være klar over hvordan det norske samfunn har utviklet seg i løpet av 70 år. Jeg holder meg til utviklingen for kvinnene.

Vi har oppnådd såvel moralsk som juridisk rett til å bestemme over vårt eget liv. Vi lever i et velferdsamfunn hvor vi med loven i ryggen kan kjempe videre på de felter hvor vi fremdeles ikke er likestilt, økonomisk og avansementsmessig. Vi *krever* ting, barnehager f.eks. — og vi synes det er statens jobb å løse det problemet for oss. Og staten synes ikke det er noe rart at vi krever. Den sier jada, jada, ikke mas. Det kommer alt sammen. Vi kvinner synes nemlig det er vår moralske rett å kreve, fordi vår norske demokratiske innstilling etter hvert har plasert oss kvinner der hvor vi som mennesker hører hjemme.

Det føres en familievennlig politikk her i landet, hvor mor og far *sammen* kan tilrettelegge framtida for barna sine, jenter og gutter, og gi dem et likt og rettferdig, sunt og godt startgrunnlag.

Jeg tenker nå på vårt helsestell, våre skoler og våre trygdeordninger.

Vi lever også i et samfunn hvor gruppen ensligstilte kvinner har

sin plass i lovgivningen — enker — fraskilte — og enslige mødre. Barn født utenfor ekteskapet er likestilt med andre barn — selvfølgelig.

Selvfølgelig, — sa jeg det? Slik er det hos oss. Slik har vi utviklet oss til demokrater med en menneskeverdig livsinnstilling, — det er en del av oss selv.

Og her kommer jeg til grunn to for sitatet. Ved å studere ILO-rapporter og artikler om emnet, har jeg funnet ut at stillingen for kvinnene i de fleste EEC-land er sørgelig lik hva den var her i landet for 70 år siden. Jeg ble forferdet og redd. Hvorfor redd? Jo, fordi den katolske kirke som dominerer disse landene har et helt annet syn på kvinnenes plass i familien og samfunnet enn vi har. Og den katolske kirke er sterk. Synet er patriarkalsk. Man *ønsker* ikke på grunn av sin livsanskuelse frihet for kvinnene. Kvinnenes plass er i hjemmet. Kvinnen har få rettigheter, selv om hun faktisk i noen land har dem etter loven, så har hun det ikke moralsk etter religionen. Som en følge av dette er barneforsorg for den aller største del ikke en statsaffære, men overlatt til religiøse, veldedige institusjoner. Og videre, også som en følge av dette er en gruppe kvinner, en gruppe som teller millioner, overhodet ikke tatt med i lovgivningen fordi de likesom ikke eksisterer. Nemlig gruppen fraskilte og ensligstilte mødre. Skilsmisse er ikke tillatt ifølge den katolske lære, og forlatte kvinner må klare seg som best de kan. Altså — i stedet for vårt kamphumør med loven i hånd, finner vi skyldfølelse, uten trygghet å støtte seg til.

Før jeg går over til opplysningene fra de enkelte land, vil jeg ta et raskt blick på oppbyggingen av EEC.

I kommisjonen — eller regjeringen, hvor det er 9 plasser, og ingen stat har lov til å ha mer enn to plasser, sitter det ingen kvinne. Sannsynligheten taler for at det heller ikke innen overskuelig fremtid vil velges noen kvinne inn i dette overstatlige organ.

Ministerrådet har 17 medlemmer, og heller ingen kvinne.

Så har vi forsamlingen på 141 representanter, 3 av disse er kvinner.

Jeg synes disse tallene taler for seg selv.

Av de 141 representantene i Forsamlingen er 108 katolikker.

Politisk sett har kvinnene i Vest-Europa likestilling, forsåvidt som de har stemmerett. Men kvinnerepresentasjonen i parlamentene er synkende.

I Italia fra 48 i 1948 til 25 i dag.

I Frankrike fra 59 i 1946 til 6 i dag.

Den nye franske grunnlov av 1948, sannsynligvis inspirert av kvinnenes innsats under krigen, innførte likelønn for likt arbeid. Derfor

møtte de franske forhandlere med dette krav til de andre § da EEC skulle etableres. Likelønnsprinsippet er nemlig en byrde for staten og Frankrike ønsket samme konkurransevilkår som de andre. § 119 i Romatraktaten forteller oss derfor at det skal være lik lønn for likt arbeid. Og dette skulle være gjennomført innen 1. januar 1963.

Harmoniseringen — utjevningen av lønningene — ser ut til å gå i et meget langsomt tempo.

I Frankrike ligger kvinnenes lønninger på 68 % av mennenes, i Vest-Tyskland på 62 %. Belgia og Nederland har heller ikke løst problemet. Og der hvor de prøver harmoniseringen, er den løst på geniale måter, f.eks. i Vest-Tyskland ved at det er opprettet 10–12 grupper i industrien, hvor kvinnene ganske enkelt er plasert i de laveste grupper sammen med krigsinvalider.

Det ser ut til at likelønnsprinsippet er kommet lenger i 1962 i land utenom EEC.

I Norge er vi klar over at samfunnet ikke tilfredsstillende vurderer bonde- og småbrukerkvinnenes innsats i produksjonslivet, og at det er et rimelig krav med separat skattelikning for disse. Innenfor det katolsk dominerte EEC hvor kvinnens innsats ikke blir verdsatt i det hele tatt, ville et slikt krav være helt urimelig.

Før jeg går over til kvinnens rettslige stilling i EEC-landene, vil jeg minne om følgende ting:

- 1) Katolisismen forbyr skilsmisse.
- 2) Katolisismen forbyr prevensjon.
- 3) Katolisismen forbyr abortus provocatus.
- 4) Katolisismen tillater offentlig prostitusjon.

I Italia er det en utpreget uvilje mot gifte kvinner i arbeidslivet. Det er vanlig at en ung kvinne når hun tar jobb undertegner en kontrakt om at hun «frivillig» sier opp plassen sin den dagen hun gifter seg.

I den katolske delen av Belgia blir kvinnen avskjediget når hun gifter seg. Samme firma avskjediger sine kvinner i den katolske delen når de gifter seg og beholder dem i den protestantiske.

I Nederland er det 4 år siden kvinnen for første gang fikk undertegne en sjekk.

I Luxembourg, Frankrike og Italia er det forbudt å etterlyse faren hvis en kvinne får barn utenfor ekteskapet. I Luxembourg, Frankrike og Italia kan en gift mann ikke dømmes til å betale barnebidrag eller utlegges som barnefar til barn født utenfor ekteskapet.

I Frankrike er en kvinne som er utro henfallen til fengselstraff. En

mann som er utro og har opptil flere elskerinner, kan ikke straffes uten at det kan bevises at han underholder en kvinne økonomisk.

I Frankrike blir det gitt stønad til familier med *en* lønnsinntaker når barna kommer, dessuten noe de kaller fødselspremie som stiger med antall barn født til verden. Dette har ført til rene barnefabrikker i de sosialt laveste lag, hvor kvinnene er føde-maskiner og mannen kan leve på en jobb nå og da + stønad. Når så barna er store nok og kvinnen ville kunne gå ut i arbeidslivet igjen, er hun utslitt og har en arbeidsky mann. Spebarnsdødeligheten har vært svært stor i slike familier.

Disse opplysninger som ikke er lagt fram fra norske myndigheter i Fellesmarked-debatten, og som har vært lite påaktet i den offentlige diskusjon, kommer som tillegg til de vurderinger som andre talere legger fram her på konferansen.

Det er derfor vi kvinner, som utgjør halvparten av den norske befolkningen, bør ha særlige grunner til ikke å ville se vår fremtid bestemt av Fellesmarkedets organer.

Vi kvinner setter vår lit til de mellomfolkelige organer og organisasjoner som har *freden* som mål for det internasjonale samarbeidet.

Det er ikke gjennom inneslutning i en snever europeisk blokk, men gjennom målbevisst arbeid i de virkelig internasjonale organisasjonene vi kan være til hjelp for kvinnene i de katolske EEC-landene og også i utviklingslandene.

Kyrkja og EEC

Av Arthur Berg.

Mange av dei innvendingar som eg tykkjer kyrkja bør gjera mot norsk medlemskap i Sammarknaden, skal eg her ikkje nemna. Ikkje vert det tid til det, og ikkje ville det falla naturleg her å dryfta dei profetiske og ekumeniske perspektiv på saki, som kyrkja bør granska.

Men *sumt* av den norske kristenarven er sams for *alle* nordmenn. Iallfall so langt at det ikkje treng verka som tungetaleri å bera det fram i denne forsamlinga.

Då lekmannshovdingen, Ludvig Hope, vart gravlagd frå Oslo Domkyrkje i 1954, var kista hans sveipt i eit norsk flagg. På flagget låg ein bibel. Dei to symboli var eit vitnemål so godt som noko, om hans kjærleik og hans kristensyn.

Men Ludvig Hope var ikkje åleine mellom Noregs kristenfolk om å sjå dei to symboli som ein einskap. *Hovding* vart han fordi det alltid har vore naturleg for norsk kristenfolk å lyda etter det språket som Bibelen og flagget talar — kvar for seg og saman.

Eit ord frå gamle dagar segjer at den norske bonden har to augnesteinar. Det er Bibelen og grunnlovi. Om norsk kristenfolk kan det same segjast med same rett og med same hevd. Difor trur eg det skal meir til enn litt pressehets og litt tingmannsarroganse, før det folket som eg (utan mandat) gjerne vil rekna meg som representant for, let seg riva laus frå desse to ankerfesti.

I denne forsamling tenkjer eg det sit mange som frå gamalt av ikkje har hatt store vanskane med å karakterisera dette folket. Det er trongsynte mørkemenner, trælesjeler, som friborne hovdingar på kulturparnasset har øvd sitt polemiske heltemod på so tidt. Det kan no likevel henda de tok i miss med den karakteristikken. Eg trur de gjorde det. Og den bardagen vi no står i, skal i so fall syna at eg har rett.

I staden for træleborne mørkemenner kan det henda de vil få sjå offerglade kvinner og menn som ikkje svik sine hugmål for ein rett linser. Medan dei friborne øvde sitt mod med å svinga pisen over pietistane, øvde *dei* sin truskap mot det som var heilag for dei. Ogso denne gongen tenkjer eg dei vågar ei trøye for sine hugmål.

Mangt er uklårt omkring Sammarknaden. Hadde visse ting vore klårare, skulle motstandet nok ha ovra seg sterkare mange gonger.

*

Sumt er likevel klårt. Det er t.d. klårt at det har vorte pirka ved *ein* av augnesteinane, ved grunnlovi. Spursmålet er no om norsk medlemskap i Sammarknaden vil bera i seg at det vert pirka ved den *andre* augnesteinen og. I so fall vert det i ringaste laget med synsevna. Men om nokon påstår det, då rasar dei nærmast, nyeuropearane våre. Eg har jamvel lese med mine eigne augo, at dei kallar det for blasfemi å slå på at dette spursmålet har noko som helst med vår tru å gjera.

Det som ein mann trur, segjer pressa no, det går han glad i døden for. Det er ingen og det er ingenting som kan rikka ein manns tru. Difor er det blasfemi å rekna med at Sammarknads-medlemskap gjer noko til eller frå for kyrkja sine kår i landet.

Eg skulle gjerne ha trudd pressa når ho skriv soleis, dersom eg ikkje hadde lese for mykje i henne. Men det har eg.

Pressa har i mange år vore oppteken med å venja kristenfolket av med å tru som dei kristne gjorde før. Det får vera grenser, meiner pressefolket. Det er gamaldags å tru soleis. Og når det er gamaldags, er det avlegs.

Difor skal kristenfolket og kyrkja berre vera glade til når det kjem menn som vil brigda litt på den gamle tru. Vil ikkje den einskilde kristne gjera det, so skal no i allfall kyrkja gjera det. For ho er ei folke-kyrkje. Og då lyt ho bøgja seg for folkefleirtalet.

Og soleis har pressa langt på veg fått det. Men *no* segjer dei brått at religiøs tru er heilag. Difor kjenner dei seg støde på at Adenauers og de Gaulles katolikkar ikkje kan brigda henne det grann. Men vi lever i eit samfunn som har *underkjent* tesen om den heilage, ubrigdelege tru. Trui er relativ, segjer vårt samfunn no. Ho er utviklingsfør.

Det finst folk i landet — det veit vi då alle — som ikkje har vore snøgge nok til å utvikla si tru i den leidi som folkefleirtalet ut i frå religiøs vankunne eller vantru har kravd. Men ingen ropa opp om blasfemi fordi deira samvit vart krenkt. Og so trur ein altso at dersom vi kjem inn i Sammarknaden, som vil skapa eit nytt miljø, der presse og fleirtalspress ogso vil få ein annan konfesjonell bakgrunn, vil det ikkje få det slag å seija for trui.

Retten får vi ei ny lov om trussamfunn. Der kjem det truleg til å stå at folk som ikkje trur luthersk, skal få det herlege privilegium å undervisa luthersk likevel. Det er toleranse, heiter det. Førabels er det

berre nokre få ikkje-lutherske samfunn som skal privilegerast på den måten. Men lovframlegget reknar uttrykkeleg med at det kan verta fleire med tidi. Folkemeiningi kan nemleg brigda seg — det har folke-meiningi som kjent lett for å gjera — og då kan det verta råd for fleire samfunn å få undervisningsprivilegier i skulen.

I dag er katolisismen berre ein liten minoritet i landet. Kjem vi inn i Sammarknaden, får vi eit nytt miljø der katolisismen ikkje er minoritet, men majoritet. At det skulle vera utan fylgjer for protestantismen, er det blåøygd å tru.

Borni i sokalla «blanda ekteskap» (der den eine ektefellen er katolikk og den andre protestant) skal oppsedast i katolsk tru. Det må begge ektefellene forplikta seg til. Det får litt å segja reint konfesjonelt det og.

Meir kunne eg ha nemnt om dette. Men det eg har nemnt, greider seg til å syna at det ikkje er blasfemisk å segja at vi også reint konfesjonelt kan få vanskar nok i Sammarknaden. Det er berre spursmål om ærleg logikk. Og det kan ikkje vera blasfemisk å tenkja logisk. Derimot kan det i lengdi vera fårleg å forby folk å gjera det.

Det må vera sterke grunnar som får folk til å illskrika og rasa mot folk som i grunnen ikkje segjer anna enn det som soleklåre premissar nøyder ærleg mann til å segja.

Sjølvsagt: Det eg no har sagt, tyder ikkje at vi *lyt* halda oss utanfor Sammarknaden for kyrkja si skuld. Kyrkja kan sanneleg leva om ho får ringare kår enn ho no har. Ho kan leva om ho so må gå i katakombane. Men det er ikkje blasfemisk, og kan sjølvsagt ikkje vera det, når folk som har kyrkja kjær, vil stri for at ho skal få betre kår enn ho har og ikkje ringare.

*

Den Herre Jesus Kristus, som vi trur på, sa at vi ikkje kan tena to herrar. Då meinte han at vi ikkje kan tena Gud, dersom vi tener Mammon. Og det er då vel det folk vil ha oss til, når dei segjer at vi *må* inn i Sammarknaden fordi vi ikkje har *råd* til å stå utanfor. Velstandet, segjer dei — og lenger er det visst ikkje råd å gå — vil auka noko snøggare om vi går inn i Sammarknaden enn om vi ikkje går inn. Likevel meiner dei altso at vi *lyt* inn. Det er mammons-trældom, for å bruka eit litt teologisk uttrykk.

Vil ein unngå teologisk uttrykk må ein visst like tilbake til saganorsken. Det er *drottinsvik* å gå inn i Sammarknaden berre fordi det løner seg økonomisk. For ein kan ikkje tena Gud, når ein vil tena Mammon.

Eg har tidlegare sagt at det finst noko av kristenarven som er sams for alle nordmenn, ogso for dei som elles ikkje har stort meir med kyrkja å gjera enn dei kronene av skatten som går til henne. Her er ein slik verdi.

Det var Evang som sa at vi reknar med verdiar som ikkje kan mælast opp i kroner. Men den «bestemor-teorien» har vårt folk visst ikkje skyna meir av enn genealogien. Kyrkja må no likevel segja det same. Ho må segja det mykje sterkare. Ho burde ha sagt det med mynde og fynd.

Elles måtte det vera berre fattigfolk som skal ta seg i vare for Mammon. So rikfolk kan ha han i fred. Men mammon er fårlegare for den velfødde. Det meinte Jesus. For han sa at det var vandare for ein rik å koma inn i himmelriket enn for ein kamel å gå gjennom eit nålauga.

På Eidsvoll snakka dei og om økonomi. Det var prestar på Eidsvoll. Ein av dei var Jonas Rein. Han reiste seg og heldt ein tale om det emnet, som vi alle kan utanboks eit hovudpunkt av. «Om eg kan betala det som krevst av meg, veit eg ikkje,» sa han. «Men at eg betalar til siste kvitten, det veit eg.» Eg skulle tru Jonas Rein har ein og annan ervingen i norsk kristenliv den dag i dag. Folk som rett og slett kan verta litt romantiske og segja med skalden:

Jag såg ett folk som frøs och svalt
och segrade tillika.

Jag såg ett folk som kunde alt
blott ej sin ära svika.

Slikt folk finst i kyrkja vår. Det skal vi snart få høyra og sjå.

Eg meiner ikkje at kyrkja skal rå oss frå å gå inn i Sammarknaden. Det hadde vel ikkje vore rett ein gong. Men ho bør absolutt segja at vi ikkje må avgjera eit so viktig val på økonomiske premissar.

*

Reformasjonen greip djupt inn i Europas liv. Det kan merkast den dag i dag. Frå den tid går det ei interessant grense gjennom Europa med kontinentet på den eine sida og Skandinavia og Storbritannia på den andre. Grovt sagt vart alle land på kontinentet heilt eller halvt katolske, medan alle dei andre vart protestantiske. Dette la grunnen til to mykje ulike kulturmønster. Og på den botnen har det grodd mykje anna som har med både kyrkje og politikk å gjera. På den eine sida av

grensa var det og er det enno ein mykje større trå i retning av det kollektive og autoritære. På den andre sida har demokratiet og det individuelle hatt mykje sterkare tak. Sjå t.d. på den skandinaviske filosofi-tradisjonen! (Nederland må likevel nemnast som eit heiderleg unntak frå hovudregelen på kontinentet. Der har samvetsfridom og demokrati alltid hatt eit sterkt ankerfeste.)

Dersom vi no slettar grensene ut soleis som Roma-traktaten vil vi skal gjera, vil ogso kulturmønstri måtta blandast. Dermed skapest eit nytt kulturelt og politisk klima. Men det vert eit nytt kyrkjeleg klima og. For der er samanheng mellom katolsk og protestantisk kyrkjetenkjing på den eine sida og kulturmønster og politisk tenkjing på den andre.

Politikarane trur (elles er det som regel ingi meining i det dei segjer) at skandinavane stort sett skal koma til Brussel og inn i Sammarknaden som kulturelle og politiske eksportørar. Vi skal læra både de Gaulle og andre korleis eit retteleg demokrati skal skipast.

Men alt no er det annleis.

Det er berre ti år sidan omlag alle politikarane våre nekta å vera med i Kol- og Stålunionen. For då må vi avstå suverenitet, sa dei. Og mest ingen ville det. Men no har dei vore so mykje i Brussel og «eksportert» so pass mykje at no meiner dei det berre er dovregubbar som ikkje vil avstå suverenitet.

Men dersom vi taper det sermerkte i vårt kulturgrunnlag, og det trur eg vi må tapa i Sammarknaden, vil vi ogso tapa grunnlaget for vår kyrkje. I allfall vil grunnlaget for *folkekyrkja* skiplast. Kyrkja vår kan vel berre leva vidare som ei lita sekt.

Om dette har kyrkja sagt for lite. Men det gjer ikkje so mykje. For det er ein av føremunane ved å vera ein protestantisk kristen, at kvar mann sjølv les sin Bibel og gjer seg opp si meining. Han treng ikkje spyrja anten pavar, bispar eller prestar.

*

Eg bør vel segja at eg ikkje står her som representant for nokon. Berre for dei som måtte ha same synet som eg. Kor mange dei er, veit eg ikkje. Men eg har vondt for å tru at mengdi av Noregs kristenfolk so brått har skift hug og hått. Kristen tru og nasjonal truskap, det er enno ein einskap for dette folket, so langt eg kjenner dei. Og det på den måten som eidsvollsbonden tenkte det då han bad Sverdrup minnast at Gud var attåt.

Ei styring av land og rike som spring til Brussel, Bonn og Paris etter

råd og hjelp har lite appell til dei. For dei trur på den Gud som styrer landsens lagnad.

Og kjem det dei som segjer at vi må inn i Sammarkanden elles tek russen oss, då veit dei visst ikkje stort anna å svara enn at «Vil Gud ikkje verja by og land, kan vaktmann oss ikkje tryggja.»

Eg har sagt at eg ikkje representerer nokon. Det er visst best å leggja til at eg ikkje representerer heil eller halv kommunisme heller. Den flokken av Noregs kristenfolk som er med i denne striden, står ikkje som leigetroppe under frammand kommando. Dei står der i truskap mot sin eigen kristelege og nasjonale arv. Der tenkjer eg de skal få sjå at dette folket er til å lita på i røynetak.

Eg ser meg omkring, og får auga på Evang i same fylkingen. Korleis kan du finna på slikt, spør folk meg. Serleg fordi gamle vener står i den andre fylkingen. Det eine kan då forvirra like mykje som det andre.

Men eg står rett plasert. Eg *må* stå der eg står. Eg kan ikkje anna, som Luther ein gong sa.

Og som tidlegare sagt. Eg trur mange av Noregs kristne kjenner det sameleis.

Dei kjenner det omlag som bøndene på jemtetinget ein gong. Dei hadde esla seg til å kjøpa seg fred med Arnljot Gelline med å la han få Ingegjerd til viv. Det var berre *ein* som ikkje ville det. Og det var far hennar, bonden Trand.

Han tok dotter si om livet, sette henne opp på aksla si so bøndene kunne sjå henne i skinet frå tingbålet. «Synes I jemter, at hun er stimanns brud?»

Då sansa dei seg, bøndene og svara:

«Ingegjerd verger vi alle mann.»

Under Noregs krossmerkte flagg brukar kristne nordmenn å tenkja sameleis. Flagget med krossen i, det er *arven*.

For pengar og velstand er han ikkje fal,

Vi vil verja han.

Vårt folkestyre og EEC

Av Helge Ytrehus.

Jeg vil understreke at mitt standpunkt mot Fellesmarkedet ikke er formet som en protest mot å avgi norsk suverenitet for enhver pris. I vår verden må vi være villige til å oppgi noe av, kanskje hele vår suverenitet — om det tjener fredens sak. Men tviler vi på at så er tilfelle, da melder vekten av hele vår historie, vår lange og seige strid for sjølstyre seg og sier *nei*.

*Det kosta tusund år
i kav frå vår til vår
i strid så tung og sår
fyrre me vart fri.*

Og det vi der har vunnet, gir vi ikke bort til hva som helst. Skal vi oppgi vår suverenitet, må det skje til et framtidsperspektiv som vi har full tillit til, og som vi vet hva innebærer. For meg tilfredsstillende ikke Fellesmarkedet de vilkåra.

Et viktig punkt, som i høy grad nærer mistilliten, er Fellesmarkedets udemokratiske karakter.

Intet annet avsnitt av Europas historie har interessert meg så sterkt som — naturlig nok — mellomkrigstida, med framveksten av det totalitære statsstyre i Italia og Tyskland. Og det som har slått meg ved studiet av denne tida, det er at de totalitære rørlene vinner fram — ikke brutalt og straks og plutselig, men steg for steg, litt etter hvert, ved at demokratiet svikter seg sjøl, ser gjennom fingrene på byråkratiske tendenser, fullmaktslover til regjeringer og statssjefer, infiltrering av pengemaktinteresser, tilsidesetting av demokratiets formelle kontrollsystemer til fordel for en altfor stor tillit til enkelte politiske ledere, og en svekkelse av en aktiv folkeopinion. Litt etter hvert, ved stadige små svikt, ble demokratiet ofret — uten at mange merket det før det falt mørkent i hop. Og farligst av alt var tanken hos de menneskene som opplevde dette, om at det måtte vel slik være, det måtte vel skje ut fra en historisk nødvendighet. Mellomkrigstidas historie har lært meg, tindrende klart og strengt, at intet av det som da skjedde med viktige demokratiers fall, var historisk nødvendig, dersom bare

demokratiet på ethvert punkt og overfor enhver motstand hadde oppretholdt sine spilleregler, sin kontroll og ikke minst — sitt livsmot. Også i dag er det norske politikere som går rundt og taler om den historiske nødvendighet, et begrep de har suget inn — via Marx — med den politiske morsmjølka fra Hegels tyske maktfilosofi. — La meg føye til etterkrigstidas tydelige eksempel på demokratisk sjøloppgiving. Det var mange aviser og mange politiske kretser i Norge som jublet da de Gaulle kom til makta i Frankrike, ved hjelp av franske fallskjermtropper i Algerie. Jeg hevdet dengang og jeg hevder det i dag: Demokratiet i Frankrike skulle aldri sloppet han til. Det skulle straks reist motstanden mot de fascistiske kreftene. Det blir langt vanskeligere å gjøre det overfor hans ettermenn. Det er de første og små svikt som i det lange løp kan felle et demokrati.

Romatraktaten er i mine øyne ikke en liten svikt, men et drygt steg vekk fra demokratiet.

*

På et tidlig tidspunkt i debatten pekte jeg på at ordet demokrati ikke finnes i hele Romatraktaten. Fra medlemskapstilhengere ble det svart at det ordet heller ikke finnes i den norske grunnlov. Men den store forskjellen de da overser, er at den norske Grunnloven med sitt innhold instituerer et demokratisk samfunn, mens Romatraktatens innhold instituerer et byråkrati i nesten rendyrket form. Det hadde vært betydningsfullt om Romatraktaten innledningsvis hadde nevnt demokratiet, for eksempel i en forsikring om at bare demokratiske stater kunne bli medlemmer av Fellesmarkedet. Men den gjør ikke det, og det er et faktum som det er verdt å understreke. Fra norske og britiske liberale kretser har det vært hevdet at kom diktaturland med eller ble land i Fellesmarkedet diktaturer, måtte England og Norge trekke seg ut igjen — hvordan nå enn det skulle skje i praksis. Dermed skulle nemlig forutsetningene for norsk medlemskap være brutt. Juridisk tror jeg ikke det holder, i og med at Norge da hadde undertegnet en traktat der dette forbeholdet ikke er nevnt.

For en underskrift binder, mer enn vi gjerne tror. Og den binder oss på to måter: Den binder oss til de ord og vedtekter som traktaten i dag inneholder, — ikke til traktaten slik vi kunne ha ønsket oss den, eller slik vi kan ønske å få den forandret —, og til de politiske kreftene i Fellesmarkedet som står bak traktaten slik den nå er. Men den binder også vår framtidige tenkning og handlemåte til de ord vi

underskriver. Det finnes sterke og gode liberale krefter både i England og Norge som stilltiende har tenkt seg medlemskap i Fellesmarkedet som et våpen til å forandre det og kanskje bryte det ned. Kunne de virkelig tro at Fellesmarkedets forsvarere ikke ville gjennomskue den taktikken?

*

Romatraktaten, slik vi eventuelt måtte underskrive den, gir åpen veg for byråkratismen, en av demokratiets farligste fiender i dag. Det kommer klart i dagen ved de institusjoner traktaten oppretter. Fellesskapets oppgaver, heter det i traktatens første del, artikkel 4, skal ivaretas av: En forsamling, et råd, en kommisjon og en domstol.

Forsamlingen er meget fåtallig. Den teller 36 medlemmer fra hvert av landene Tyskland, Frankrike og Italia. Belgia og Nederland har 14 hver og Luxembourg 6. Den skal bare sitte sammen i en kort årlig sesjon fra hver 3. tirsdag i oktober. Tenk dere hva vårt Storting ville makte å utrette og kontrollere ved en så kort sesjon, og her gjelder det den økonomiske politikken til seks stater. Forsamlingen kan uttale mistillit til Kommisjonen og felle den med to tredjedeler av de avgitte stemmer. Altså en såre ringe makt. *Rådet* er sammensatt av et medlem fra hvert regjeringsland. Det skal samordne den økonomiske politikken og har myndighet til å treffe vedtak. Men når det skjer etter forslag fra Kommisjonen, må de enten vedtas eller forkastes. Endringer i dem kan da bare skje ved enstemmighet i Rådet. Rådet er derfor i stor grad underlagt Kommisjonens innflytelse. Og Norges eventuelle ene mann i Rådet vil i realiteten ha en såre ringe makt. Her må vi og huske det psykologiske og maktpolitiske presset som han i en opposisjonell situasjon ville stå overfor. Sterke økonomiske kretser utenfor Norge ville vikle ham om lillefingeren. Vi kan bare som et nylig eksempel på de økonomiske krefters makt, tenke på den norske statsminister og partiførerene i Borregaardsaka. Der fikk det store konsernet lirket dem med på store skattelettelser ved kjøpet av Lilleborg. Statsministeren talte enda den gangen om den store nasjonale verdi ved at en utenlandsk bedrift i landet kom på norske hender. Tidene og argumentene skifter raskt i våre dager. Men i den saka hadde vi enda et økonomisk uavhengig Storting, der til og med Høyre-folk enda talte småbedrifters sak, og fadesen ble hindret. Like etterpå kjøpte Borregaard Lilleborg uten skattelettelser og klarer seg visst bra likevel. En enslig norsk minister i Kommisjonen og et Storting bundet til

Fellesmarkedets økonomiske politikk ville nok neppe makte å stå imot presset fra økonomiske krefter av langt større styrke.

Kommisjonen består ifølge Romatraktaten av ni medlemmer, valgt på grunnlag av deres alminnelige dyktighet og uomtvistelige uavhengighet. Det er ekspertorganet, utnevnt av regjeringene. Bare to medlemmer kan være fra én og samme stat. Det er her den utøvende makt ligger. Og her er kjernen i Brussel-byråkratiet. Kommisjonens rolle og makt i Fellesmarkedet svarer til innholdet i en gammel politisk tanke om et styresett der ekspertene «alene vide hvad der gavner folkets vel». Og det på et område, det økonomiske, som er blitt så utslagsgivende i moderne politikk. Det forundrer meg, det forundrer meg storlig, at norske politiske demokrater, som ofte på en beundringsverdig måte har påtalt byråkratiske utvekster i vårt eget statsstyre, her ikke ser hva de er med til. Skal demokratiet i Europa uten motstand og med gledens fane heist gå byråkratismen i vold?

Domstolen, endelig, skal ifølge Romatraktaten stå for fortolkningen av den og avgjøre tvistemål mellom medlemsland og mellom enkelte borgere og Fellesskapet. En norsk borger kan på denne måten bli underlagt en domsmakt utenfor vårt eget rettssystem, en domsmakt som godt kan dømme etter en annen rettsoppfatning enn vår.

Demokrati er ikke trivsel på arbeidsplassene, familieråd ved middagbordet eller elevstyre ved skolene. Slikt småviktig snakk kan få oss til å glemme hva som egentlig er i fare: Demokratiet som politisk maktinstitusjon, nemlig det styresett der hver enkelt kvinne og mann, der det jamne kvardagsmenneske i landet vårt er med og staker ut framtid og veg i vårt samfunn. Det er demokrati.

Og det er *ikke* velstandssøkning, det er *ikke* produksjonseffektivitet, det er *ikke* nye gode år vi vil forsvare. Men demokratiet. Vi har slitt så vidt hardt og ofret så vidt mye gjennom nød og vonde tider for å berge det før.

»

Den andre måten som vår underskrift av Romatraktaten vil binde oss på, har altfor få ofret oppmerksomhet, synes jeg. Vår underskrift vil binde vår framtidige tenkning og handlemåte til den organisasjon vi knytter oss til. Meningsdannelse og tenkning er for de fleste mennesker en sosiologisk prosess, det vil si, en tenker i takt med den gruppa eller det samfunn en knytter seg til. Så mange liberale mennesker i England og Norge har ment at de to land i lag med Danmark skulle

prege Fellesmarkedet med sine demokratiske idealer. Men de glemmer fullstendig det sosiologiske faktum at går Norge inn som ledd i Fellesmarkedets samfunn, vil den norske tenkemåten bli annerledes. Mange mennesker i England og Norge vil litt om senn finne styrke og tro i fullstendig det sosiologiske faktum at går Norge inn som ledd i Fellesmarked, ei patriotisk Fellesmarkedkjensle. Tendensene til det er der alt. I England er det gitt offentlig uttrykk for at Fellesmarkedet skal verne den hvite mann mot de nye primitive statene. I Norge har arbeiderpressa ført en ren McCarthyistisk agitasjon i samband med denne Nasjonalkonferansen, og ingen demokratiske aviser utenom Dagbladet og Orientering har så vidt jeg vet påtalt den. Det har fått meg til å forstå hvor lett McCarthyismen kunne vinne fram i Amerika. Litt om senn kan våre standpunkter når det f.eks. gjelder spørsmålet om atomvåpen, synet på kolonimakt, våpenhjelp til Sør-Afrika-Sambandet og andre avgjørende spørsmål, kanskje særlig synet på FN's virkelige internasjonale politikk, meies ned av Fellesmarkedets store Jante-lov: Alle må mene som flokken, og nåde den som opponerer. Det er mektige sosialpsykologiske krefter det her er tale om.

*

Mitt siste punkt går dypest og er av almen kulturell karakter. Det gjelder spørsmålet om å berge det demokratiske, sjølstendige menneske i den moderne industriprosessen. På dette punktet blir i dag makta til mennesket — den enkelte velger — truet på tre vis. Det gjelder for det første det makabre verdisyntet som setter produksjon som et gode i og for seg, uten hensyn til om produksjonsvarene er nødvendige eller verdifulle menneskelig sett. Alt er bra bare hjulene går. Det er ei utvikling som truer den verdiskapende evne i sjølve mennesket og herredømmet det har over sitt eget liv. Psykologisk kan det skape en underordning under industriprosessen som ikke er mindre enn stavnsbåndet og livegenskapen i mellomalderen. Men det er ikke bare i sitt blinde produksjonskrav at industrialismen setter maskinen over mennesket. Den trenger — og aler derfor fram — en særskilt mennesketype: forbrukeren med levestandardsmål. Mennesket må ikke spørre hva det trenger. Det må trenge det produksjonen lager, og trenge stadig mer. Gjennom reklamen må personligheten hjernevaskes for egne hugsmål. Det tredje ledd i denne utviklinga gjelder så industrialismens krav om at de tekniske ekspertene må styre samfunnet.

Fellesmarkedet gir grønt lys for alle disse tre utviklingslinjene. Nett-

opp som vi skulle til å spørre hvilke åndelige mål velferdsstaten skulle tjene, skal levestandardsmennesket få hissigere puls. De tekniske ekspertene i Brussel skal styre vårt økonomiske liv. Ei storkapitalistisk industrialisering skal male oss alle i si store kvern. For den står ikke demokrati over diktatur, De Forente Nasjoner framfor gruveindustri i Kongo. Den går bare sin gang.

Kanskje kampen mot Fellesmarkedet kan ha vakt oss til større mistenksomhet overfor fagre ord om velstand og framgang, til en dypere forståelse for de farene som truer det demokratiske og humanistiske menneskesynet.

EEC og verdensfreden

Av Finn Gustavsen.

«Det er en større verden som trenger vår ild», het det i Ordings prolog i dag.

Ja, i det ligger vårt alternativ. Vår ild: vår samarbeidsvilje og vår hjelp må rettes mot *hele* verden, mot en hel verden som innser sitt skjebnefellesskap i det knugende dilemma:

Å leve sammen i fred eller dø sammen i krig.

*

Halvparten av verdens 2,5 milliarder mennesker går sultne til sengs hver kveld. Hovedårsaken til dette er århundrers utbytting og utnyttig av disse folks naturressurser og arbeidskraft — foretatt av den lille tiendedel mennesker som lever på klodens solside, *overklassen* i verden, som vi tilhører, og som har organisert en pakt med det formål å konsolidere og utvide sine privilegier, en pakt rettet mot verdens millioner, som er i ferd med å kaste lenkene og kreve et menneskeverdig liv i frihet for nød og frykt.

Vi må gi et svar. Skal vi si JA til utbytterne eller de utbyttede? Svaret er enkelt: Vi vil etableringsrett for solidaritet over *hele* verden, med alle folk og særlig med de undertrykte.

*

Verden har to superstormakter. Enten vi liker den ene eller den andre — eller ingen av dem — så må vi erkjenne at konflikten mellom dem har holdt og holder vår verden konstant på randen av krig.

Men i øyeblikket er det en rift i skydekket — en aldri så liten flik som gir oss glimtet av blå himmel. Atomraketter er trukket tilbake fra Cuba og fra Tyrkia. Ingen stor militærstrategisk begivenhet, men likevel . . . Etter en uendelig grå kjede av stormaktsdrøftinger om nedrustning og stans i A-prøvene, heter det endelig gjennom diplomatiske kanaler såvel i Washington som i Moskva at det er godt håp om enighet mellom de to superstore.

Kennedy og Khrustsjov bærer verdens skjebne i sine hender — det

er lite ønskelig at det er slik, men slik ER det. Mye tyder på at de nå, sterkere enn noen gang, føler trykket av sitt ansvar.

Og så vil det kanskje allikevel ikke nytte om *de* to kommer til enighet. For nå kommer en tredje makt med de samme superstormaktsambisjoner og krever å få være med på «ansvaret» — med egne atom- og vannstoffvåpen — det vest-europeiske fellesskap, dominert av de Gaulle og Adenauer.

«De Gaulle—Adenauer vil dominere Europa.»

JA, det er alle EEC-motstanderes argument. Det er denne «ondsinnede demagogien» som har vært prestert i såkalte kommunistaviser som Friheten, Dagbladet, Nationen, Orientering og det meget kristelige «Dagen» i Bergen.

Men nå har Arbeiderbladet stjålet argumentet fra oss. Nå pranger den «ondsinnede demagogi» fra EEC-motstanderne mot oss i fete typer fra regjeringsorganets 1. side:

«De Gaulle—Adenauer vil dominere Europa.»

Samtidig anbefaler de oss å gå i fakkeltog til den franske ambassade. Jeg tror vi sparer bena våre til ganske andre demonstrasjoner — men de Gaulle er verd en aldri så liten blomst, fordi han fortalte sannheten om seg selv og sannheten om Fellesmarkedet.

De trengte å få vite denne sannheten — ikke vi, for vi kjente den.

Vi tok hardt i da vi karakteriserte de Gaulle og perspektivene for et NEUROPA dominert av ham og Adenauer. Men vi framstår i dag som de rene sinker i bruken av politiske skjellsord. «Hitler, Europas Tsjombe — og det syttende århundres største politiker», lød det fra dagspressens frafalne gaullister da de våknet opp av Europadrømmen dagen derpå og fremdeles befant seg utenfor den ytre tollmur.

Jeg sa, frafalne gaullister. Med det sikter jeg til at de har villet ha oss underlagt et Europa i de Gaulles ånd. Men egentlig er de *ennå* ikke frafalne. Det er det verste. Trass i inflasjonen i skjellsord, så konkluderer de jo alle med at *ennå* er det håp. De håper *ennå* på at de Gaulle skal bøye av aldri så lite — akkurat så mye som det skal til for at Storbritannia, Danmark og Norge skal kunne smyge seg inn. Eller de håper å oppnå sammenslutning med EEC ved fortsatt utbygging av EFTA.

*

Verdensfreden er avhengig av en løsning av atomvåpen-problemet og på konflikten mellom Øst og Vest. Den er i aller høyeste grad avhengig av at skillet mellom rike og fattige nasjoner blir brutt ned.

Kløften øker stadig. Like etter krigen tjente en amerikaner gjennomsnittlig 10 ganger mer enn en mann i et utviklingsland. I 1960 tjente han 17 ganger mer. Verdens matproduksjon har økt med 13 % siden krigen, men den har sunket med 2 % i Afrika. På grunn av fallet i råvareprisene i forhold til prisene for industrivarer taper utviklingslandene hvert eneste år langt mer enn de mottar i støtte. Størrelsen på tapet er av FAO angitt til 28 milliarder kroner i året.

Kan Fellesmarkedet bidra til å løse disse enorme problemene?

EEC kan gi kortsiktige økonomiske fordeler for de utviklingsland som blir assosiert, men har ingen løsning på lengre sikt. Utviklingslandenes løsning ligger i en *allsidig* utvikling av næringsgrunnlaget, først og fremst gjennom oppbygging av industri. Assosiering med Fellesmarkedet tar bare sikte på råvareproduksjon og låser dermed utviklingslandene fast i deres ugunstige stilling. Det hjelper ikke at den økonomiske avhengigheten blir overført fra *én kolonimakt til 6 eller 9*.

De frie utviklingslandene gjennomskuer Fellesmarkedets politikk. Ny-imperialisme, er deres karakteristikk. Dette er sagt av Nasser, Nkrumah, Mboya. Den indiske avis Indian Express skriver: «EEC, som det er i dag, er en provokasjon mot landene utenfor Europa. Den er en lukket butikk hvor fortjenesten blir hos medlemmene.»

Ved siden av dette bidrar EEC til å splitte Afrika og føre den kalde krigs skillelinjer inn på kontinentet. Mulighetene for gjensidig støtte og handel utviklingslandene imellom blir mindre, og de politiske spenningene økes. Mer enn loddrette bånd opp til Europa, trenger utviklingslandene vannrette bånd seg imellom.

Vi bør legge avgjørende vekt på hva utviklingslandenes folk selv ønsker. De har hatt nok av de hvite politiske misjonærer som mente de visste alt om hva som var til «de innfødtes beste». Det kom det ikke noe godt ut av.

«De små land har ikke utspilt sin rolle», heter det i forslaget til uttalelse fra dette møtet. Dette er ikke nasjonalisme. Det er sunn og aktuell internasjonalisme.

Romatraktaten representerer ingen sunn internasjonalisme. Det er ikke internasjonalisme når store land sluker de små — det er makt-politisk ekspansjon.

Utviklingen av Fellesmarkedets virksomhet på det utenrikspolitiske og militære område, lar seg ikke benekte. I forslaget til uttalelse fra møtet heter det at vår utenrikspolitikk — i alle avgjørende spørsmål — vil bli bestemt av myndigheter og krefter utenfor Norge.

Hvilke myndigheter og hvilke krefter — det vet vi. Og det er ikke

nødvendig for oss å fordømme dem. Vi kan lese fordømmelsen av dem i lederartikler Arbeiderbladet, Aftenposten og Verdens Gang skrev da de våknet dagen derpå.

*

Vi vil internasjonalt samarbeid — men ikke i form av underkastelse under stormakter. Mitt alternativ i dagens situasjon er Norden. Jeg vet at mange her er av samme oppfatning — de som ikke er det, bør overveie det.

Mange vil mene at det allerede i dag er så som så med selvstendigheten i vår utenriks- og militærpolitikk. Men vi har i alle fall *formelt* og teoretisk et veto og framfor alt retten til å gå ut, til tross for at det i realiteten er slik at vetoet bare gjelder så lenge vi er enige med de store.

Går vi inn i EEC, bryter vi alle broer. Da er vår handlefrihet også i utenriks- og militærpolitikken *definitivt* lagt i sterkere hender. Og dette i en tid da verden nettopp *ikke* trenger superstormakter og blokker, men oppløsning av blokkene, avspenning og nedrustning.

I 1957 var opplegget klart for et storstilt nordisk samarbeid i en tollunion. Det brast — Norge hadde hovedansvaret for det. Derfor er det Norge som i dagens situasjon har plikt på seg til å ta initiativet til nye forhandlinger.

Noen vil ønske et nordisk forsvarsforbund, andre et Norden med et militærforsvar, atter andre vil et samlet Norden med bibehold av de ulike lands nåværende militærpolitikk — jeg ønsker meg et avrustet Norden. Men om det får vi strides. Hovedsaken er samling om det vi kan samles om i Norden. Det må *ikke* bli et Norden etter Roma-traktatens og de vest-europeiske stormakters mønster, men et Norden, som vel føler samhold seg imellom, som vel bygger på intimt samarbeid, men som også må være et Norden som tar avstand fra all diskriminering av andre nasjoner og som åpner favnen for vidtrekkende kontakt og samarbeid med alle land og folk.

I dag er det ikke først og fremst spørsmål om hvor vi står i konflikten mellom øst og vest, mellom Sovjet, USA, Kina og den nye vest-europeiske superstormakt. Spørsmålet er: Står vi på menneskehetens side — eller gjør vi det ikke?

Vårt alternativ bør være et Norden i de Forente Nasjoners og verdensfredens tjeneste.

Økonomiske alternativer til fullt medlemskap

Av Ragnar Frisch.

Hvorfor er det nødvendig å tenke over økonomiske alternativer til fullt medlemskap? Det er fordi det fulle medlemskap vil medføre livsfarlige *politiske* konsekvenser som vi må verge oss mot. Disse politiske konsekvenser er livsfarlige av mange grunner og ikke minst fordi de inneholder *militærpolitiske* konsekvenser med *atomopprustning* og de uhyggelige perspektiver som dette åpner for Norge og for hele verden. Dette som er det aller viktigste ved hele problemet kan vi ta standpunkt til *straks* uten å avvente resultatet av Norges forhandlinger i Brussel. Det er bare taktisk lureri for å få folk til å sove, når medlemskapsaktivistene nå har satt i gang et voldsomt organisasjonsmessig press for å få folk til å vente med å ta standpunkt.

Vi som er motstandere av fullt medlemskap har alltid hevdet at disse livsfarlige militærpolitiske konsekvenser *må* bli følgen av fullt medlemskap. Medlemskapsaktivistene har forsøkt med den mest uskyldige mine av verden å si at når vi skal avgjøre om vi vil gå inn i fullt medlemskap, skal vi *bare* tenke på de økonomiske konsekvenser, ikke på noe så stygt som militærpolitisk oppladning og atomvåpen. Vi som er motstandere av fullt medlemskap, er blitt beskyldt for å drive skrekpropaganda når vi har forsøkt å forklare at Fellesmarkedet er et ledd i en militærpolitisk blokkdannelse som blant annet vil medføre atomopprustning. Nå i dag er det ikke lenger mulig å bruke lureriet om at et medlemskap i Fellesmarkedet ikke vil få militærpolitiske følger. Sist torsdag, 24. januar, lot nemlig president Kennedy forhenget falle.¹

Han sa klart og tydelig på en stor pressekonferanse at, når det var så *nødvendig* å få utvidet kretsen av medlemsland i Fellesmarkedet, er det fordi dette *vil styrke Vestens militære posisjon*. At da atomvåpen *må* komme inn i bildet, framgår klart av De forente staters tilbud om Polarisraketter til Storbritannia og andre land, og det framgår også

¹ Jfr. f.eks. Aftenposten 25/1-1963, avisens Washington-korrespondent Bjørn Heimar i korrespondanse datert 24/1. Jfr. også NTB-Reuter telegrammer datert 24/1 og 25/1 gjengitt f.eks. i Nationen 25/1 og 26/1. Ingen av disse NTB-Reuter telegrammene ble selvfølgelig gjengitt i Arbeiderbladet.

av at det sentrale Fellesmarkedsland Frankrike er i full fart med å utvikle sine atomvåpen. Sett i relasjon til våre bestrebelsler for å få det norske folk til å forstå *hva saken virkelig gjelder* er derfor Kennedy en viktigere «forbundsfelle» for De 143 enn de Gaulle som mange morer seg med å si er vår «forbundsfelle».

De små landene blir bare brikker i de stores spill. Som et sjakk-trekk mot Storbritannia har de Gaulle sagt at Danmark, som (iflg. offisielle danske talsmenn) er smørsalgspanikkredent og nakkebøyevillig, vil få tillatelse til å bli medlem selv om Storbritannia ikke kommer inn. Og Nederland og Belgia, som *allerede sitter i garnet*, spreller forgjeves. Deres kamp mot de Gaulles standpunkt er langt mer innbitt enn Tysklands og Italias. Fins det ennå noen i Norge som tror på myten om at lille Norge ville få «innflytelse» i EEC?

Det spørsmålet jeg har fått i oppdrag å behandle er hvilke økonomiske alternativer som foreligger til det at Norge kaster seg ut i et slikt livsfarlig politisk eventyr som medlemskap i Fellesmarkedet vil bli.

Først gjelder det da å bli klar over hvilke alternativer som foreligger i vårt forhold til Fellesmarkedet selv.

For det første er det den form for varebytte med fellesmarkedslandene som ikke bygger på noen spesiell ordning utover den vi nå har eller den vi måtte komme til å få gjennom utviklingen innenfor GATT eller De forente nasjoner eller liknende internasjonale organisasjoner som ikke har kampfront mot noe land eller noen gruppe av land. Med et stikkord kan denne form for økonomisk samkvem med Fellesmarkedet betegnes «ingen spesiell ordning».

For det annet kan det bli spørsmål om å søke en handelsavtale med Fellesmarkedet. En handelsavtale er et tidsbegrenset, eller i alle fall for hver av sidene oppsigbart, tilsagn fra en stat til en annen — og omvendt — om visse ting i forbindelse med varebyttet mellom de to land. Innholdet i avtalen kan være av forskjellig slag. Det kan f.eks. gjelde binding av tollsatser og avgifter eller av generelle regler for import og eksport mellom de to land. Avtalen kan også angi omfanget av et varebytte mellom partene. De respektive stater kan som juridiske personer forplikte seg til å selge og/eller kjøpe bestemte varekvanta, eller de kan forplikte seg til å stimulere importører og eksportører i eget land til å foreta slike kjøp og salg. Slike tilsagn har virkning så langt som vedkommende stats jurisdiksjon over landets egne borgere og deres disposisjoner gjelder. Avtalene inneholder også ofte generelle bestemmelser om at staten skal gjennomføre tiltak som kan lette — eller iallfall ikke hindre — handelssamkvemmet med

den annen part. En eller annen form for samkvem av denne type med Fellesmarkedet kan passende karakteriseres ved stikkordet «handelsavtale».

En tredje form for samkvem med Fellesmarkedet er den som kan karakteriseres ved stikkordet «assosiering». Denne form må i tilfelle etableres i henhold til Romatraktatens artikkel 238. Denne artikkelen er ganske kort og gir ingen nærmere definisjon av hva en assosiering er. Rent formelt sett kan derfor en assosiering i henhold til artikkel 238 være nær sagt hva som helst, like fra en oppsigbar ordning som ikke går stort lenger enn til en handelsavtale, og til mer vidtgående ordninger som f.eks. en fullstendig tollunion eller enda mer vidtgående ordninger som i sitt vesen blir nesten det samme som fullt medlemskap. Det vil derfor være riktigere å snakke om assosierings*graden*, eller iallfall å presisere uttrykket assosiering ved å snakke om svak eller sterk assosiering. En ren handelsavtale kan neppe betegnes som «assosiering» da begrepene «tollforhandlinger» og «handelsavtale» er brukt i andre artikler i traktaten. Muligheten for et land til å oppnå en bestemt form for assosiering i henhold til artikkel 238 vil selvsagt avhenge av hvorledes Fellesmarkedets organer stiller seg på det tidspunkt da forhandlinger om assosiering foregår.

De fleste her hjemme som har tatt det standpunkt at Norge bør undersøke mulighetene for en assosiering, har vel regnet med at det i tilfelle måtte være en assosieringsavtale som klart var formulert slik at den var oppsigelig fra Norges side. Dette at avtalen i tilfelle måtte være oppsigelig fra norsk side er et meget viktig punkt. Fullt medlemskap er som bekjent *uoppsigelig* fra norsk side. Det er ikke minst denne uoppsigeligheten som gjør at det ville bli et livsfarlig eventyr Norge ville komme til å kaste seg ut i hvis det gikk inn som fullt medlem.

Det fundamentale skille i standpunktene i Norge i dag er derfor mellom på den ene side det fulle medlemskap og på den annen side de forskjellige andre former for samkvem med fellesmarkedslandene. Hvis et land først har fått avverget det fulle medlemskap, da har det beholdt sin handlefrihet, og dets borgere kan på demokratisk vis drøfte hvilke av de andre former for samkvem med fellesmarkedslandene det vil søke å etablere.

Mitt personlige standpunkt er, og har alltid vært, at Norge ikke bør gå lenger enn til å slutte en handelsavtale med Fellesmarkedet. Men det forhindrer ikke at jeg i det norske Arbeidsutvalget for Aksjonen mot medlemskap i Fellesmarkedet — De 143 — arbeider meget

intimt sammen med en annen norsk økonom, min gode venn Haakon Bingen, som betegner seg selv som assosieringsmann. Hans standpunkt er at Norge kanskje kunne strekke seg så langt som til å gå med på en tollunion, men han pointerer at han tar avstand fra praktisk talt alt det *øvrige* innhold i Romatraktaten, og det er det vesentlige. Et intimt samarbeid mellom Bingen og meg er derfor helt naturlig fordi nå gjelder det kampen mot det fulle medlemskap.

Slik er situasjonen i dag og slik har den vært uforandret like fra det øyeblikk da aksjonen ble startet i desember 1961. Allerede aksjonens navn betegner dette klart og tydelig: Aksjonen *mot medlemskap* i Fellesmarkedet.²

For meg står dette som så enkelt og så klinkende klart at jeg har vanskelig for å forstå all den forvirring (eller kanskje bevisste fordreining) som er oppstått omkring dette spørsmålet. Noen sier ennogså at De 143 — eller jeg personlig — har forandret standpunkt. Ikke noe steds kan det finnes uttalelser som viser at et skifte i standpunkt har funnet sted.

Et annet spørsmål som må drøftes når vi snakker om alternativer, er hvilke alternativer som foreligger *utenom* Fellesmarkedet. Dette spørsmålet er enda viktigere fordi det er verdenssamarbeidet vi først og fremst må tenke på, ikke samarbeidet med en større eller mindre vest-europeisk blokk.

Stillingen til alternativene i verdensperspektiv vil bli Norges problem uansett om det skulle lykkes De Forente Stater og de britiske konservative i forening å presse Storbritannia inn i Fellesmarkedet eller ikke. Hvis denne innpressingen *ikke* lykkes, er det opplagt at alternativene i verdensperspektiv blir aktuelle. Og selv om det *skulle* lykkes å presse Storbritannia inn, vil også alternativene med verdensperspektiv bli aktuelle. Fordi selv om Storbritannia kommer med, *må* ikke Norge la seg ta med i dragsuget inn i det livsfarlige fulle medlemskap.

Saken er derfor ikke så enkel at hvis det skulle bli brudd i Storbritannias forhandlinger, kan vi legge oss til å sove. Hvis det *blir* brudd, er det tvert imot en ekstra grunn for oss til å øke våre anstrengelser for å opplyse det norske folk.

Det er mange som har reist spørsmålet om alternativene utenom Fellesmarkedet ved å si at hvis vi nå ikke kommer inn som medlem i Fellesmarkedet, hvilken annen blokkpolitisk konstellasjon skal vi da

² Når Trygve Lie-utvalget sier at det vil arbeide for «tilslutning» uten å presisere forskjellen mellom fullt medlemskap og assosiering, må det skyldes enten en fullstendig mangel på dømmekraft om sakens realitet, eller et bevisst lureri.

ta sikte på. Skal vi lage en Nordisk blokk? Skal vi bygge ut EFTA, altså «de ytre sju», til en mer effektiv blokk? Skal vi gå lenger og utvide blokken til å omfatte ikke bare EFTA, men også de britiske samveldeland? Eller skal vi gå enda lenger og utvide blokken til å omfatte også USA slik at vi får en atlantisk blokk? Hele denne problemstillingen med å skape et alternativ utenom Fellesmarkedet ved å lage en større eller mindre annen blokk, er etter mitt skjønn helt forfeilet. Det vi må ta sikte på er ikke å lage noen annen blokk i det hele tatt, men å gjøre noe som i selve sitt grunnopplegg tar sikte på *hele* verden.

Dette noe må selvfølgelig bygges opp skritt for skritt. Men disse skrittene må ikke bestå i at vi først lager en liten blokk og deretter forsøker å utvide den til en litt større blokk og så denne igjen til en enda større blokk, slik som noen av de mest naive medlemskapsaktivistene argumenterer med. Skrittene må bestå i at vi etter hvert, ledd for ledd, forsøker å få etablert stadig mer og mer omfattende *rent økonomiske* ordninger som i prinsippet skal være åpne for hvem som helst i hele verden, ikke minst for alle utviklingslandene. Og som er slik at de som vil slutte seg til, må kunne gjøre det ved en nokså enkel operasjon uten noen slike høyspente *politiske* forhandlinger som vi har vært vitne til i de siste dagene.

I denne slags skritt-for-skritt prosess er det klart at vi må begynne med å få sammen slike land som vi av erfaring vet kan samarbeide på en naturlig måte, altså først og fremst de nordiske landene, dernest EFTA osv. Men alltid må det være slik at de spesielle slags økonomiske ordninger som det er tale om, de skal være åpne for hvem som helst.

Det er mange forskjellige slags økonomisk samarbeid det kan bli tale om å gjennomføre i denne skritt-for-skritt prosessen.

Vi må ikke bare tenke på slike ting som nedsettelse av tollsats. Diskusjonen har i altfor høy grad vært konsentrert om dette med tollsatsene. Det er bare en nasjonaløkonomisk og verdensøkonomisk altfor naiv tenkemåte som har fått folk til å være så opptatt av dette med tollsatsene. Det er i virkeligheten *ikke* dette som verdensøkonomisk er det viktigste.

Ved siden av tollsatsene må vi tenke på noe annet, som er minst like viktig, nemlig det *multilaterale balanseringsproblemet*. Jeg kan ikke gå i detalj om hva dette problemet innebærer, men jeg kan illustrere det nokså godt ved å be dere tenke på historien om skredderen og skomakeren som sto overfor hverandre og så på hverandre med sørgmodige miner. Sorgen skrev seg fra at skredderen ikke *turde* kjøpe seg

de nye skoene han trengte fordi han ikke var sikker på at han kunne få solgt noen dress til skomakeren, mens skomakeren på sin side ikke *turde* kjøpe den dressen han trengte fordi han ikke var sikker på at han kunne få solgt noen sko til skredderen.

Løsningen av dette paradokset ligger i at man må ta sikte på å organisere en internasjonal clearingsorganisasjon for multilaterale varebytteavtaler. Personlig tror jeg at dette er den mest løfterike vei vi kan slå inn på. Ja, jeg vil gå så langt som til å si det er den eneste veien som er mulig hvis vi skal klare på en virkelig radikal måte å løse skredderens og skomakerens paradoks.

Folkeavrøysting om fellesmarknaden

Av Lars Ramndal.

Nett med det same at valkampen starta i 1961 kom meldinga om at Storbritannia søkte om fullt medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap. Det verka som eit sjokk på alle. Få eller ingen var førebudd på ei slik utvikling. Valprogramma sa ikkje noko om kva stoda ein politkar burde eller måtte ta til eit så stort og lagnadskapande spørsmål. Stemningen var mykje labil. Det var då heilt rimeleg, at det frå fleire hald vart sagt eller meint noko nær slik: Me får avvikla valkampen utan å ha tatt stoda til EEC, og sidan ingen er programforpliktta til eit spørsmål som ikkje var framme og i alle høve lite tenkjeleg før Storbritannia utan offisielt varsel braut ut av EFTA-ringen, så lyt politkarane ta stoda til saka om/eller når det vert aktuelt, og så leggja saka fram for folket i folkeavrøysting. Mange greip dette så ein må vel med rette seia, at folkeavrøystingsideen låg som ein meir eller mindre latent føresetnad under heile valkampen.

Etter at Stortinget som saman hausten 1961 har saka tatt ei vending som kanskje dei færraste hadde tenkt seg under valkampen. Ein kjende til, at sterke krefter serleg innan Høyre sto villig til å søkja om fullt medlemskap, men at det mellom dei andre partia var mykje uvisse. At så denne uvissa skulle kome til eit resultat, slik som i Stortinget 28. april ifjor, var det nok ikkje så mange som hadde trudd. Eg meiner derfor, at det er grunn til å tru at ikkje så få av dei som røysta for å *søkja* om fullt medlemskap ikkje dermed har tatt avgjort stoda til medlemskapet, avdi dei legg hovudvekta på ordet «*søkje*». Det er berre «*søknad*», så kan ein sidan ta stoda til sjølve den endelege realiteten.

Dette har gjort mykje til at utanriks- og konstitusjonskomiteen i Stortinget samrøysta har gått inn for tanken om folkeavrøysting, når saka endeleg vart avgjort ved tingingane i Brussel, om enn dei to fraksjonane har noko ulike premissar. Det er ein samrøysta føresetnad både i komiteen og i Stortinget, at saka må leggjast fram for folket i rådgjevande referendum.

Det er grunn til å ta for seg nokre få juridiske og praktiske spørsmål kring folkeavrøystingsordninga.

I forfatningsretten kjenner ein til tre former for referendum — folkeavrøysting.

1. *Obligatorisk referendum* heiter det, når eit lands grunnlov seier eller gjev høve til å seia i lov, at spørsmål av eit visst slag eller område skal leggjast fram for folket til *endeleg* avgjerd. Det har t.d. Danmark, når det gjeld grunnlovsendingar.

2. *Fakultativt referendum* er når det i eit lands konstitusjon er høve både for ein i lov fastsett gruppe veljarar og for nasjonalforsamlinga til å krevja rådgjevande eller endeleg folkeavrøysting. Reglane kan ymse noko i dei land som har slik form.

3. *Konsultativt referendum* er det når nasjonalforsamlinga etter vedtak for kvar sak bed om å få høyra veljarane si meining om saka utan dermed å vera bunden av utfallet.

I motsetnad til mange andre land har ikkje Noreg innført referendum i sin konstitusjon. Det har vore mykje arbeid for å få det slik, men det har ikkje ført fram. Statsrettslærde i vårt land meiner at det ikkje er i samsvar med Grunnlova no å ta obligatorisk eller fakultativt referendum. Det avgjerande i saker utanom snever kommunal rekkevidd må takast av Stortinget. Det åleine er vald til å representera folket ved avgjerd av samfunnsspørsmål, berre med utsetjande vetorett for Kongen i lovsaker.

Men dette synet har ikkje hindra at Noreg i fire høve har brukt konsultativt referendum. Det er ikkje i konflikt med vår konstitusjon.

Det første galdt unionsoppløysinga i 1905. Neste var hausten 1905 og galdt prins Carl av Danmark's kandidatur som norsk konge. Den tredje, halden i 1919, galdt brennevins- og heitvinsforbodet, og den fjerde i 1926, same spørsmålet. Ved dei to folkeavrøystingane i 1905 var det statsrettslege grunnlaget vanleg plenumsvedtak i Stortinget, mens det både i 1919 og 1926 var vedtatt serlov i samsvar med Grunnloven § 76.

Etter dette er det klart, at det ikkje skulle vera noko slag konstitusjonelt til hinder for folkeavrøysting. Men avdi der ikkje er grunnlovsheimel for serrettar for mindretal eller folkeinitiativ krevst det eit fleirtal i Stortinget eller i Odelsting og Lagting om ordninga skal fastleggjast i lov. Det krevst likevel ikkje anna enn vanleg fleirtal, det vil seia minimum halvparten (presidenten inklusive) av det grunnlovsfastlagde frammøte, minst halvparten av medlemene i det respektive tinget.

I St. innst. nr. 165-1961-62 om fellesmarknaden frå den utvida utanriks- og konstitusjonskomiteen går heile komiteen inn for folkeavrøysting på grunnlag av lov, slik som det vart gjort i 1919 og i 1926. Eg meiner, at det er rett. Det er det mest formelle.

Det vart ikkje i Stortinget frå noko hald tatt opp spørsmålet om folkeavrøysting før handsaminga av søknaden. Ute i folket var det ein god del stemning for det. Når det ikkje vann noko øyra i Stortinget, var det sikkert avdi det var mange uklåre spørsmål. Det var ikkje greitt å ta folkeavrøysting før alt låg på bordet. I Stortinget sitt arbeid med saka var det snart klårt korleis stemninga der låg an. Eg trur også reint personleg, at det hadde vore lite vunne ved ei folkeavrøysting før saka verkeleg var ein realitet. Kjennskapen til saka mellom folket var heller ikkje så stor på den tid, at ein kunne fått eit fullnøygjande resultat.

Det som har hendt sidan, har klårlagt mykje for og i det norske folket. Sjølve stortingshandsaminga gjorde mykje. Spørsmålet kom til ålmen diskusjon. Det var ikkje ei overrumpling i den grad som t.d. i Storbritannia, der søknaden vart avgjort på regjeringsplan. Men det som har hendt sidan og no sist då de Gaulle gav eit tryeslag til britisk tinging og dermed synte ope for all verda at Roma-traktaten ikkje var det som blåøygde «idealistar» heldt hån. Intensjonen var egosentrisk isolasjonspolitik og ikkje ein fredsfaktor i Europa. Det har opna augo hos mange fellesmarknadstilbedarar både i Storbritannia og i Noreg.

No er det slett ikkje sikkert at det vert høve til medlemskap i fellesmarknaden korkje for oss eller andre av dei som har søkt sidan sommaren 1961. Og då fell heile spørsmålet om folkeavrøysting bort. Eventuelle oppseielege toll- og handelsavtaler med EEC enten ein kallar det eit fritt samarbeid eller ein brukar ordet assosiering, krev ikkje slikt eit apparat som ei ålmen folkeavrøysting.

Men enno er ikkje alle jomsvikingar daude. Søknadene er ikkje tatt tilbake. Om vona på ordning med fullt medlemskap ikkje er serleg stor, så er det enno noko som ligg på lur bakom. T.d. kan de Gaulle «pigga av», så . . .

Me får derfor tala om folkeavrøysting under den føresetnad at det skulle verta bruk for han til meiningsmåling om det norske folket vil gå inn i eit alltidvarande fullt medlemskap i EEC eller det vil søkja former for samarbeid på fritt grunnlag.

I den utvida utanriks- og konstitusjonskomiteen var det to fraksjonar, når det galdt folkeavrøystinga. Fleirtalet, representantar frå Arbeiderpartiet, Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, 18 representantar seier slik i tilrådinga:

«Dersom forhandlingene fører fram til forslag om fullt medlemskap i EEC, vil det melde seg et behov for å få rede på hvordan det norske folk stiller seg til de problemer som et slikt medlemskap vil føre med seg. Det er viktig at det vedtak Stortinget skal gjøre, har tilslutning i folket.

Disse medlemmer mener at det best kan bringes på det rene ved en rådgivende folkeavstemning.

Snarest mulig etter at forhandlingene er avsluttet, bør Stortinget ved en lov, som også omfatter voteringstemaet, gi adgang til rådgivende folkeavstemning om forhandlingsresultatet.»

Mindretalet, representantar for Høyre, 5 representantar seier slik:

«— mener at det er av vesentlig betydning for Stortinget ved den endelige avgjørelse av spørsmålet om norsk medlemskap i Det europeiske økonomiske fellesskap å ha best mulig kjennskap til hvordan det norske folk ser på saken. Meget taler for at dette konstateres ved en rådgivende folkeavstemning. Disse medlemmer vil i forbindelse med dette peke på at tiden for en slik folkeavstemning, den måte den skal gjennomføres på og det konsise voteringstema som skal forelegges folket, må vedtas i lovs form, og at dette ikke kan gjøres før forhandlingsresultatet foreligger.

Disse medlemmer vil fremholde at det er det endelige forhandlingsresultat som det skal stemmes over og at velgerne har krav på å få seg forelagt dette med Regjeringens og Stortingets vurdering.»

Ved ei rask gjennomlesing av dette kan det sjå ut til at der ikkje er så stor skil mellom synet i dei to fraksjonane. Men det er der! Fleirtalet er meir avgjort i sitt syn på at det må folkeavrøysting til. Men det seier mindre. Noko meir har det å seia, at fleirtalet talar om «fullt medlemskap», mindretalet har ikkje med ordet «fullt». Deira formulering treng ikkje tydo noko anna, men ein kan ikkje vera heilt trygg. Den største skilen ved utformingane er at mindretalet går inn for vurdering i Regjering og Storting, før saka går til folkeavrøysting, medan fleirtalet må tolkast dit at saka skal gå til folkeavrøysting når tingingsresultatet ligg føre utan vurdering eller avgjerd i Stortinget.

Me skal då sjå noko på dei problem som melder seg i samband med dette:

Først er det avrøystingstemaet. I stortingsordskiftet om søknaden den 27. og 28. april i fjor var det frå fleire av medlemskaptalarane søkt å tåkeleggja spørsmålet ved å halda fram at skiljelina ikkje gjekk mellom dei som var for «fullt medlemskap» og annan tilslutning, men mellom tilslutning og slike som var imot noko slag form for tilslutning.

Dette hadde vel helst til føremål å skilja ut dei to mindre partia, som er med i kampen mot fullt medlemskap, og å dekkja over kløft innan sitt eige parti. I ordskiftet tok eg fram dette spørsmålet slik:

«Det har undra meg noko i dag at det har vorte så sterkt presisert frå mange at skiljet i det norske folket ikkje går mellom medlemskap og andre ordningar, men det går mellom dei som inga ordning vil ha, og dei andre. Det er ikkje tilfellet. Då dei skreiv denne tilrådinga i utanriks- og konstitusjonsnemnda, sette dei skilje mellom dei som vil gå inn for fullt medlemskap i EEC, og dei som vil ha andre ordningar. Ute i folket er *det* også det avgjerande skiljet. No kan ein prøva å sletta over det her, men der er *eit* skilje både i den ansvarlege nemnda som har lagt dette fram, og i folket ute. Det er ikkje noko ansvarleg menneske utan at han vil ha ei eller anna ordning med EEC. Til og med hr. Gustavsen, som har lagt fram framlegget sitt her, vil ha det. Det er ingen som går inn for å vera, får eg seia, kjemisk fri for EEC. Det er berre graden det gjeld. Og der er visse nyansar. Men det er eit avgjort skilje når det gjeld dei som går inn for medlemskap, som går inn for å godta Roma-traktaten.» (St.tidende side 2896 — 1962.)

Det kan nok i den avgjerande fasen verta strid om dette. Men dersom den stortingsnemnda som har førebudd søknaden om medlemskap i EEC også skulle få med førebuinga av folkeavrøystinga, så kan eg ikkje tru, at medlemene i fleirtalet der går ifrå det som dei klårt sa i tilrådinga den 12. april 1962. Ei slik framferd skulle nærast vera utenkjemleg, men eg kjenner til at det innan krinsar spøkjer noko i den lei. Derfor må me vera på vakt.

Ved folkeavrøystingane i 1905 og 1919 var det vedtatt at røystesetlane skulle lyda på «Ja» og «Nei». Det var også framlegg frå Regjeringa i 1926, men då endra Stortinget det til «For brennevinsforbud» — «Mot brennevinsforbud». Det var klårare. Det vil sikkert vera det beste også denne gongen å vedta tekstane «Mot fullt medlemskap i EEC» — «For fullt medlemskap i EEC».

Det neste spørsmålet er *når* avrøystinga skal vera, før eller etter at Stortinget har sagt si meining. Der må ikkje finnast tvil. Skal folket spørjast, så må det skje *før* stortingsvedtak. Hadde me havt obligatorisk referendum slik som Danmark i grunnlovssaker, så kunne det gått an, men ikkje i vårt land der me berre har eit heilt vilkårleg konsultativt referendum.

Storingsrepresentantane kan engasjera seg meir eller mindre avgjort i avrøystingskampen som einskildpersonar, men dei må ikkje føreåt binda seg ved ei avgjerd i Stortinget. Det ville vera noko av ei for-

nærming mot veljarane å servera dei ferdigtoggen mat på denne måten.

Det tredje spørsmålet er om kva vekt det skal leggjast på røystinga. Etter vår konstitusjon er ikkje folkeavrøystinga bindande. Det har vore nemnd at t.d. eit lite frammøte kan få noko å seia her. Spørsmålet var framme i eit replikkordskifte den 25. april i fjor. Representanten Undheim spurde då Røiseland: «Dersom ei folkeavrøysting viser fleirtal imot fullt medlemskap, vil då hr. Røiseland og Venstre bøya seg for resultatet?»

Til dette svara Røiseland: «Til det vil eg for det første seia at folkeavrøystinga er rådgjevande, og det må koma an på frammøtet korleis ein skal døma om resultatet. Dersom det blir skikkeleg frammøte og det så er fleirtal imot, kan eg ikkje skjønna at det er forsvarleg å vedta medlemskap. Men dersom berre 30—40 prosent av folket møter fram og røyster, er det ei anna sak.» (St. tidende side 2726 — 1962.)

Denne tanken er ikkje framand, at det kan verta så lite frammøte, at folkeavrøystinga ikkje vert representativ nok. Korleis kan det skje? Jo, det vert brukt i kommunar av og til ved røysting over kommunale spørsmål, at eine parten saboterer røystinga. Sett no — for å ta det ut frå våre interesser her — at medlemskapsfolket gjekk til sabotasje og med si sterke presse agiterte mot frammøte. Saman med dei 20—30 prosent som rimeleg vil sitja heime i alle høve kan dei då hindra fleirtal av folket. Dei kan såmen greia å få frammøtet ned i 40 prosent som Røiseland nemnde. Ved dei førre folkeavrøystingane var frammøtet slik: 13. august 1905 — 85,4 % 12. og 13. november 1905 — 75,3 % 5. oktober 1919 66,5 % og 18. oktober 1926 — 64,8 %.

Teoretisk er det mogeleg å greia ei sabotering så langt at ei folkeavrøysting kan øydeleggjast. Om det ville vera klok politikk, ja, sjå det vil berre utfallet og «historiens dom» kunne uttala seg om.

Det som det derfor gjeld om i tilfelle det vert aktuelt med folkeavrøysting er å arbeida for det best mogelege frammøtet, og om sabotasje-agitasjon skulle koma inn i biletet, karakterisera den etter fortенesta.

Men så er det også ein del av dei som er mot fellesmarknaden som seier: «Det nyttar ikkje!» — Har de høyrte slikt snakk! Jau, visst nyttar det å arbeida, visst nyttar det å møta opp og gi si røyst! Om mange av politikarane tykkjes å gå med på alt, så veit eg at det er ikkje den stemming ute i folket. Ei folkeavrøysting kan likså vel skapa fleirtal mot medlemskap i fellesmarknaden som for.

Ein annan ting skal me også vera merksam på. Så uvisse mange av politikarane er i saka, og så taktisk som mange av dei tenkjer, så kan

eit sterkt mindretal også vera avgjerande i kampen mot medlemskap. Eg vil sjå dei som etter ei sterk og god mønstring ved folkeavrøystinga vil gå til det drastiske steget å tvinga eit mindretal, som berre ligg nokre få prosent under jamnstelling, inn i ein union av den karakter som fellesmarknaden er på Roma-traktatens grunn og premissar.

Det er vår oppgåve å gå inn for å få den størst mogelege og mest representative mønstring som kan skaffast.

Arbeidet fremover

Av Haakon Bingen.

Gjennom de foredrag som ble holdt her i går, ble det gjort helt klart, hva vi *står for*, hva vi *kjemper for*.

Vi er som det ble slått fast, kommet her fordi vi er *imot medlemskap i EEC. Hvorfor vi* er det skal ikke jeg gå inn på. Det ble klarlagt av de andre talerne.

Etter min oppfatning var det et meget sterkt grunnlag for vår sak, som de forangående talere her la opp — for så vidt er det jo dette grunnlag vi har stått på hele tiden og *det må vi ikke glemme*. Dette grunnlag er ikke bare nei til noe, det er det minste, *det er et positivt alternativ*.

Dette vårt alternativ vil vi fortsatt, med all vår kraft og evne, arbeide for at det blir kjent av flest mulig av våre landsmenn og at de vil slutte opp om vårt syn, slik at det blir et flertall, ja et overveldende flertall, som på folkeavstemningsdagen, vil si et klart nei til Norges innlemmelse i Roma-unionen.

Det er dette som også i tiden som kommer, vil være vår oppgave. Det er *denne jobben som skal gjøres*.

*

Før jeg går nærmere inn på dette, vil jeg gjerne fortelle en gammel myte. *Den er meget gammel*. Den går tilbake til den dunkle oldtid. Vi har fått den overlevert gjennom Platon, som for ca. 2400 år siden jengir den i et av sine skrifter.

Grunnen til at jeg vil oppta tiden med å gjenfortelle denne myten, er at den har en *merkelig aktualitet også idag*. Denne myten forteller oss noe, som vi *særlig skal gi akt på i dagens Norge*.

Da gudene hadde skapt menneskene og alle levende vesener, forteller Platon, ble det overlatt de to brødrene, Prometheus — den som tenker før han gjør noe — og Epimetheus — den som tenker etterpå — å fordele alle de forhåndenværende evner og egenskaper mellom de skapte vesener.

Epimetheus — den som tenker etterpå — tok på seg oppgaven alene,

men han gjorde det så dårlig at da det til sist ble menneskenes tur, hadde han ingen ting å gi dem.

Da måtte Prometheus til, og for å hjelpe menneskene stjal han ilden fra gudene, og han stjal den visdom som består i evnen til å utføre håndverk.

På denne måte hjalp han menneskene til å opprettholde livet, og beskytte seg mot de farer som lurte i naturen.

Ifølge myten var det imidlertid et viktig spørsmål som ennå ikke var løst. Hvordan skulle menneskene bære seg ad med å skape et ordnet samfunn, hvor de kunne leve i fellesskap, uten å ødelegge hverandre?

Denne evne til samfunnsdannelse, kunne ikke Prometheus stjele fra gudene, for den var hos den øverste av alle guder — Zeus. Zeus forbarmet seg da over menneskene. Han sendte Hermes med to vesentlige gaver til menneskene: rettssans — evnen til å skille mellom rett og galt — og hensynsfullhet — evnen til å vise hensyn overfor andre, og Hermes hadde ordre om at disse gaver skulle gis til alle mennesker.

Mens alle andre gaver var blitt fordelt ulikt — en hadde fått evne til å spille på fløyte, en annen evnen til å forstå seg på legekunst eller kunsten å bli professor i sosialøkonomi osv., skulle disse evner, rettssans og hensynsfullhet, fordeles likt og gis til alle. For hvis ikke alle fikk del i disse evner, kunne det ikke skapes ordnede samfunnsforhold.

Platon slutter gjengivelsen av denne myten med å fortelle at Hermes gjorde som Zeus hadde befalt og han tilføyer at dette er grunnen til, at når det gjelder bygningskunst eller et annet håndverk, mener atenerne og alle andre folk, at bare noen få skal ta del i avgjørelsen, nemlig de som har forstand på hva saken gjelder, men når det er tale om saker hvor det kreves innsikt i samfunnets alminnelige velferd, hvor det gjelder rettssans og hensynsfullhet, er det naturlig at man lytter til alle som har noe på hjertet, fordi alle må ha del i denne innsikt, hvis ordnede samfunnsforhold skal kunne bestå.

*

Jeg vil gjerne understreke dette. Evnene rettssans og hensynsfullhet er gudenes gave til oss mennesker. Uten denne gave vil det menneskelige samfunn gå i oppløsning — i hvert fall i sin frie form.

Jeg er fristet til å si, kanskje er det en livslov som har nedfelt seg i denne gamle myten, som Platon nedtegnet for 2400 år siden.

Det er i pakt med denne livsloven, når vi alminnelige mennesker, fra alle yrker og deler av landet, har satt hverandre stevne her i Oslo for å gi uttrykk for vårt syn i et for nasjonen og folket livsviktig

spørsmål. Det er i strid med gudenes syn på et ordnet samfunn, ikke å vise hensynsfullhet overfor en slik sammenkomst og lytte til hva vi har på hjertet.

*

Som alle her har merket, har debatten om Fellesmarkedet hittil vært meget intens. Mange har vært sterkt engasjert — fornuftsmessig og følelsesmessig — og det har ikke vært til å unngå kanskje, at «gavene» rettssans og hensynsfullhet er blitt glemt eller bevisst satt til side.

Det er liten grunn til å tro at dette vil bli annerledes i den tid som kommer fram til folkeavstemningen.

Da jeg er enig med Platon i at dette er en fare for våre ordnede samfunnsforhold, i hvert fall i sin frie form, vil jeg si litt om dette. Skulle det bidra til å bringe mer hensynsfullhet inn i kampen, vil ikke bare jeg, men mange andre bli glade. Meg, og sikkert mange med meg, har det bedrøvet meget at dette engasjement fra folket i Fellesmarkeds-saken er blitt møtt med en så kald skulder og det som verre er.

Det er sikkert mange grunner til dette. Jeg vil peke på ett forhold, som kanskje har hatt betydning. Får vi oppklart denne misforståelse, vil klimaet kanskje bli bedre.

Det er mulig at det på enkelte hold har oppstått frykt for at denne brede folkebevegelse skulle gå videre, utvikle seg til en ny politisk bevegelse. Det er kanskje en frykt for at vi skulle ville forfølge suksessen over på andre felter.

La meg slå fast, så klart jeg bare kan, at det er denne ene, riktignok meget store politiske sak, vi som bevegelse har engasjert oss i.

Politisk virksomhet er de mange saker. Vi, med forskjellig politisk oppfatning og bakgrunn, har funnet det nødvendig å forene oss i kampen om denne ene saken, men i de fleste andre spørsmål har vi sikkert sterkt delte meninger.

Vi har ingen felles politiske mål utover Fellesmarkedssaken. Når vi har brakt denne saken vel i havn, skal vi gå hver til vårt igjen.

Vi holder oss til denne saken. Det er ikke vi som prøver å gjøre krigen total, men våre motstandere. Vi tar ikke imot denne utfordring.

*

Når det gjelder medlemskap i EEC, og det arbeid som alle vi motstandere har utført, er det ikke ubeskjedent å si at vårt syn har vunnet terreng hele tiden.

Til å begynne med var vårt standpunkt mot det sannsynlige. Nå er det, det mest sannsynlige.

Vi har hele tiden hatt fornuften og følelsene på vår side. Nærsagt alle de argumenter som medlemsskapstilhengerne har kjørt opp med er blitt grundig tilbakevist som uriktige, mens det vi hevdet og hevder, blir mer og mer klart for hver dag som går. Dette skjønner de fleste. Men det er dessverre mange som nekter å godta fakta, de forskanser seg med sine illusjoner. Selv ikke de siste to ukers hendelser har kunnet rokke deres dypfryste standpunkter.

Objektivt sett står vi således meget sterkt og vil fortsatt stå sterkt i så måte. Ser vi på den stadig økende oppslutning om selvstendighetslinjen, må vi også si det ser lyst ut. Den utrolige oppslutning i antall, distriktsmessig, yrkesmessig osv. om denne nasjonalkonferansen er jo en klar bekreftelse på det. Og det er enda mer gledelig og positivt: Nye gruppeorganiseringer gror stadig opp. Vi har nylig fått enda en landsomfattende organisasjon mot medlemskap, ledet av tidligere stortingsmann og tidligere formann i Norges Bondelag, Arne Rostad.

Dette er en overordentlig gledelig utvikling. Jo flere vi blir, desto sterkere blir vi, og jo lenger ut og dypere ned i folket vil vi nå. Vi som allerede er kommet i gang ser gjerne at det kommer flere, mange flere slike initiativ.

Enkelte vil kanskje mene at det må være mer orden, mer klar ledelse i et så viktig arbeid. Det er en stor misforståelse. En folkebevegelse, en folkereising om en sak kan ikke ene og alene stampes frem av en sentral generalstab. Det er de mange initiativ, de spontane tiltak som skaper bredden og tyngden. En annen sak er at en viss samkjøring sentralt sett, er nødvendig for å skape størst mulig innsats når det gjelder informasjonsstoff o.l.

*

Selv om vi står meget sterkt saklig sett, og oppslutningen om vårt syn er god, er ikke dermed seieren vår.

Vi må vinne de som enda ikke har bestemt seg, og vi må søke å redde flest mulig av dem, som i tankeløshet har forvillet seg over på den gale siden.

Det ligger en stor arbeidsoppgave foran oss her. Vi kan ikke lite på at disse mennesker vil slutte opp om vårt syn helt av seg selv. Vi må dessuten være klar over at medlemskapsfolkene ligger ikke i ro. De har sin landsomfattende organisasjon, de har det meste av pressen og andre viktige meddelelsesmidler til sin rådighet, og de har romslig med penger, meget romslig ser det ut for.

Det vi må gjøre er å øke og atter øke vår organisasjons- og informa-

sjonsvirksomhet. Dette er imidlertid lettere sagt enn gjort. Det er ikke så lett å nå ut.

Våre motstandere behersker som jeg sa, storparten av pressen og de vanlige informasjonsmidler ellers. Disse og andre midler bruker de til å forholde folk saken, til å fordreie ting, og jeg vil dessuten si, til å grumse til mulighetene for oss som vil gjøre folk kjent med hva saken gjelder.

Denne tilgrunsningsmetoden, som har vært så flittig brukt og som vi vel ikke har sett toppen av enda, er det av alt som har bedrøvet mest i hele saken. Det gledelige, om man i det hele tatt kan mobilisere den følelse i denne sammenheng, er at dette middel i mange tilfelle har vist seg å være et tveegget sverd. Det norske folk lar seg ikke by hva som helst.

*

Særlig etter de siste dagers storpolitiske begivenheter, er det enkelte som har gitt uttrykk for at vi kan legge inn årene nå, stoppe hele vår virksomhet. Det blir jo ikke noe av hele saken.

Til det er kort og godt å si at regjeringens søknad ligger fortsatt i Brussel. Det er ikke fra ansvarlig hold gjort eller sagt noe, som tyder på at den vil bli trukket tilbake. Tvertimot, av enkelte ytringer får man inntrykk av at det nå mer enn noensinne, er maktpåliggende å få kastet Norge inn i denne sydende smeltedigelen.

Mer enn noensinne blir det nødvendig å stå vakt om folkets selvstendighet. Mer enn noen gang kan det bli behov for oss. Vi ville svikte i selve avgjørelsens time, om vi la ned nå. Det kan være skjebnesvangert nå å ville vente og se.

Det er ikke grunn til for meg å gå i detalj, verken om hvorledes den kommende opplysnings- eller organisasjonsmessige virksomhet, bør legges opp. Det kan vel eventuelt bli anledning til å gå mer i detaljer senere i debatten.

I sin åpningstale i går redegjorde Karl Evang bl.a. for hva dette merkelige «De 143» er for noe, hvorledes det ble skapt, hvorledes dette arbeidsutvalget på 9 medlemmer kom i stand, det som i sitt over ett-årige levetid ikke har hatt noen valgt formann.

Evang gjorde også rede for hvor improvisert og på mange måter lite tilfredsstillende dette har vært.

Nå er altså den dagen kommet, som vi har arbeidet mot så lenge, da vi skal få noe fastere, man kan gjerne si mer regulære former.

Vi 9 i arbeidsutvalget har drøftet og vi har søkt råd hos utenfor-

stående meningsfeller, hvorledes denne nyorganisering burde skje, hvilke organer denne bevegelse bør ha.

Vi er kommet til at det bør oppnevnes et landsråd, hvor de distriktsmessige hensyn må komme sterkt inn. Vi mener at hvert fylke, hvor vi har kontakter, må bli representert i landsrådet. Hvor mange representanter de enkelte fylker skal ha og hvor mange medlemmer landsrådet samlet bør ha, er et skjønnsspørsmål. Personlig mener jeg at man ikke skal være redd for å la hvert fylke få gjennomsnittlig 3—4 medlemmer.

Min deltagelse i det nåværende arbeidsutvalg sier i hvert fall meg, at det er ikke mulig å la dette landsrådet bli et utøvende organ. Ofte vil det være vanskelige spørsmål som må løses, og løses fort.

Man må derfor ha et mindre organ bestående av folk som kan samles på kort varsel, til å stå for det daglige.

Allerede i den invitasjon som ble sendt ut i fjor høst, gjorde vi kjent at vi tok sikte på å få valgt to nye organer, et landsråd og et arbeidsutvalg til å føre denne kampanjen videre. Dette kommer da også som egen sak på dagsordenen senere.

Jeg skal ikke gå nærmere inn på alle de spørsmål som kan reises i sammenheng med dette nå. Jeg vil bare si, at dere som alle er erfarne organisasjonsfolk, savner kanskje en viktig ting, nemlig vedtekter for disse organer?

Vi har med hensikt ikke latt utarbeide noe forslag til vedtekter, som f.eks. skulle trekke opp kompetanseforholdet mellom landsrådet og arbeidsutvalget. Vi mener at dette får i tilfelle den nye ledelse ta opp. Den bør stå fritt i dette. La meg i en parentes bemerke at jeg ikke tror det er så nødvendig med omfattende vedtekter. Det har også den side, at dersom man lager omstendelige vedtekter, får det hele mer preg av permanens. Det er ingen interessert i å gi denne skapningen.

Når det gjelder det videre organisasjonsarbeid vil jeg gjerne understreke betydningen av at det spontane får utfolde seg. Det er overmåte viktig at alle, at hver eneste en som brenner — mye eller lite — for saken, følger opp med et initiativ utad. Man må ikke slå seg til ro med at det er noen der inne i Oslo som passer på, at professor Frisch nok vil vite å si fra om det skjer noe.

Det må tas initiativ i hver by og bygd, ja på hver arbeidsplass — stor eller liten — og i alle organisasjoner — politiske eller upolitiske.

La meg også minne om en annen avgjørende ting — penger. Skal det kunne drives opplysningsvirksomhet, må man ha penger. Uten folk og penger kommer man ingen vei.

Det er umulig å finne ord for den glede det har vært å se hvor mange — ofte meget opptatte mennesker — som har kastet jakka, uten tanke på betaling — ja det har bare påført dem utgifter — har kastet seg inn i kampen for denne saken.

Det vil sikkert ikke stå på folk som vil ta et tak i fremtiden heller. Nå som hittil, vil sikkert finansene bli en vanskeligere sak. Det går opp i tusener av kroner så fort man skal trykke en sak og sette frimerker på til utsending.

Vi har tidligere rettet en henvendelse til Stortinget om at statsmaktene har et historisk ansvar for at hele folket blir grundig informert og at det må bevilges statsmidler til en omfattende informasjons-tjeneste. Vi har dessverre ikke fått noe svar på denne henvendelse.

Det kan kanskje være grunn til å rette en ny bønn til våre folkevalgte. Men det er vel mest realistisk å regne med at vi må betale dette selv. Det er de frivillige bidrag som vil avgjøre om dette arbeid skal kunne fortsette.

Etter hvert som alvoret i denne saken går opp for flere og flere, vil nok også den økonomiske side rette seg. Hjertet er stort, når man brenner for noe. Mange har vært enestående hittil, både med penger og med annen støtte og særlig gratisarbeid — vi kjenner ikke ordningen med honorar og møtegodtgjørelse.

*

Selv om de som nå skal overta det videre arbeid, ikke kan se fram til bare gleder, så vil dere liksom vi, oppleve mye som vil berike. Det mest givende for meg, og jeg vil tro for alle de andre i det nåværende arbeidsutvalg, har vært møte med så mange fine mennesker, gode mennesker i ordets rette forstand. Kanskje er det slik at omstendighetene fremelsker det gode i menneskene, men i alle fall, vi har fått uforglemmelige minner.

*

La meg til slutt få minne dere igjen om den gamle myten som jeg gjenga innledningsvis. Jeg nevnte denne, ifølge Platon gudenes gave til menneskene — rettssans og hensynsfullhet — uten hvilke et ordnet samfunn, et fritt samfunn blir en umulighet.

Det greske ord Aidos, som vanligvis oversettes med hensynsfullhet, har imidlertid en langt videre betydning. Det har relasjon til selvrespekt og ærbødighet for det liv vi har i oss selv, men også og i like stor grad respekt for det liv vi møter i andre mennesker.

Vi må innerlig håpe at dette Aidos blir en mer levende realitet blant nordmenn.

Walter Lippman — en kjent amerikansk politisk kommentator — sier i en av sine siste bøker — Folkestyrets pris, en analyse av de vestlige demokratier — at den festning vi skal forsvare er tom. Det eksisterer ingen politisk moral lenger.

Han sier videre i samme bok at det største problem er ikke at de vestlige demokratier trues av de totalitære stater, men at de trues innenfra av mangel på politisk moral.

Vi håper, og sikkert mange med oss, at det i den videre debatt om Fellesmarkedet, blir utvist mer Aidos. Hvis ikke, vil det ikke bli hyggelige tider vi går i møte.

*

I debatten deltok:

Carl Bonnevie, Arne Kristiansen, Harald Ryel, Johs. Olsen, Johanne Åmlid, Per Verner, Erland Mikkelsen, Oskar Lindberget, Kristian Ellingsen, Kåre Kittelsen, Asbjørn Hansen, Olav Versto, Kjell Grude Kviberg, Hans Dahl, Lars Sulheim, Herbert Boretti, Henry Nyquist, Hallvard Bergwitz og Karl Evang.

Uttalelser fra Nasjonalkonferansen

ERKLÆRING

Kvinner og menn fra hele landet, med ulike syn og meninger både i innen- og utenrikspolitiske saker, er kommet sammen i Oslo i dagene 26. og 27. januar 1963, forenet i en felles vilje til med all sin kraft og evne å samle seg om den viktigste oppgaven for nordmenn i dag:

Å verne og bygge ut vårt folkestyre, vår nasjonale selvstendighet og vår handlefrihet overfor hele verden.

Vi er enige om følgende:

I sin lange historie har det norske folket måttet kjempe mot en karrig og gjenstridig natur. Mange slektledd har også kjent fremmedherredømme.

Livsvilkårene og historien har lært oss at arbeid og frihet hører sammen. Bare gjennom kamp og offer har vi kunnet vinne vårt demokratiske styresett og vår nasjonale handlefrihet.

I pakt med denne tradisjon har folket vist evne til å møte motgang og kriser og møte utviklingens krav.

Det norske folk har gjennom tidene vært utadvendt. Det har tatt opp i seg kulturelle strømninger fra andre folk og gjort dem til del av egen livsform, og det har gitt kulturverdier til andre.

De gode levekårene i Norge i dag har vi nådd fordi det norske folk har kjempet fram retten til å være herre i eget hus og retten til gjennom fri meningsbrytning selv å stake opp veien fremover. Nå som alltid tidligere vil det bero på oss selv om fremgangen skal fortsette.

Det er først og fremst vårt eget arbeid og måten vi stiller oss på som vil bestemme levekårene i fremtidens Norge.

Ved de store avgjørelser i landets historie i 1814, 1905 og under okkupasjonen sto et samlet folk bak avgjørelsene. Folket viste da at ingen andre enn det norske folk selv skal lede landet vårt. Vi vil fortsatt selv bære ansvaret for den økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling i landet og selv utforme og sette i verk våre bidrag til freden og utviklingen i verden for øvrig.

I dag står folket enda en gang foran en livsviktig avgjørelse som blir bestemmende for kommende slekter. Vi skal i nær fremtid avgjøre vårt forhold til Fellesmarkedet.

Sterke krefter innenfor og utenfor vårt land vil lede oss inn i noe som for overskuelig fremtid vil frata oss vår husbondsrett.

Vi ønsker fortsatt å ha økonomisk, politisk og kulturelt samarbeid med andre land og folk, og for å kunne gå videre på denne vei må vi ha frihet til samkvem med alle verdens land. Vår rett til som folk selv å bestemme må derfor bevares. Vi må ikke stenges inne i en blokk som splitter Norden, Europa og Verden.

De forhandlinger som Norge nå har innledet kan ikke endre det grunnlag og det mål som Fellesmarkedet bygger på. Medlemskap i Fellesmarkedet vil legge Norge inn under de vest-europeiske stormakter.

Romatraktaten gir i utstrakt grad den utenlandske storkapital frie hender til å legge under seg norske bedrifter, jord, skog, fiskefelter og andre naturherligheter.

Fellesmarkedets ledende organer er i sin oppbygning udemokratiske og derfor i strid med vårt folks tradisjoner. Blir Norge medlem av Fellesmarkedet, vil norsk næringspolitikk, sysselsettings- og sosialpolitikk m.v., og i det videre forløp utenrikspolitikken, i alle avgjørende spørsmål bli bestemt av myndigheter og krefter utenfor Norge.

For et lite land som Norge vil dette ikke være samarbeid, men underkastelse under store land med andre tradisjoner og et annet syn på økonomiske, sosiale og kulturelle forhold.

Internasjonalt samarbeid kan ikke bygge på et slikt grunnlag. Det må bygge på gjensidig tillit og like rett.

De små land har ikke utspilt sin rolle. De kan fortsatt yte store bidrag til den fredelige utvikling i verden ved sitt økonomiske og politiske eksempel og ved sin holdning overfor de fattige land.

Vi vender oss til det norske folk med en appell om å gi et utvetydig svar ved den kommende folkeavstemning, et svar som avviser fullt

medlemskap i Fellesmarkedet. På eget grunnlag skal vi også i fremtiden ordne vårt samkvem med landene i Fellesmarkedet og med resten av verden.

Oslo, 27. januar 1963

<i>Gunnar Bøe</i>	<i>Leif Johansen</i>	<i>Hans Borgen</i>
<i>Klaus Sunnanå</i>	<i>Karsten Berner</i>	<i>Thorbjørn Berntsen</i>
<i>Marchje Kviberg</i>	<i>Arthur Berg</i>	<i>Helge Ytrehus</i>
<i>Finn Gustavsen</i>	<i>Ragnar Frisch</i>	<i>Lars Ramndal</i>

Vedtatt av Nasjonalkonferansen mot medlemskap i Fellesmarkedet i Det Norske Teatret 27. januar 1963.

Uttalelse til Kringkastingssjefen

Kringkastingssjefen,
Norsk Rikskringkasting,
Oslo.

Nasjonalkonferansen mot medlemskap i Fellesmarkedet har merket seg de programmer Norsk Rikskringkasting har hatt om Fellesmarkedet. Foran en folkeavstemning om medlemskap i EEC, og vel vitende om den store innflytelse N.R.K. utøver, ber vi om at alle oppfatninger i dette viktige spørsmål må få komme til orde gjennom radio og fjernsyn, slik som i sakens første fase.

Vi beklager den ensidighet som i det siste har gjort seg gjeldende i kringkastingen, og håper at programledelsen vil rette på dette.

Oslo, 27. januar 1963

<i>Gunnar Bøe</i>	<i>Leif Johansen</i>	<i>Hans Borgen</i>
<i>Klaus Sunnanå</i>	<i>Karsten Berner</i>	<i>Thorbjørn Berntsen</i>
<i>Marchje Kviberg</i>	<i>Arthur Berg</i>	<i>Helge Ytrehus</i>
<i>Finn Gustavsen</i>	<i>Ragnar Frisch</i>	<i>Lars Ramndal</i>

Vedtatt av Nasjonalkonferansen mot medlemskap i Fellesmarkedet i Det Norske Teatret 27. januar 1963.

Valg

På Nasjonalkonferansen mot medlemskap i Fellesmarkedet ble det valgt et landsråd på 93 medlemmer fra alle landets fylker, fra forskjellige yrker og fra *alle* politiske partier. Gunnar Bøe ble valgt til landsrådets formann.

1. Østfold:

Odd Spydevold
John Hagard
Jens Oddvar Hersund
Per Wiberg

2. Akershus:

Arne Fjeld
Kåre Karterud
E. P. Langkaas
Sigmund Borgan
Paul Bjørlo
Karl Richardsen
Leif K. Hammerstad
Haavard Langseth

3. Oslo:

Hans Heiberg
Ragnar Kalheim
Kjell Grude Kviberg
Charles Jensen
Finn Kollerud
Eilert Lorentzen
Marchje Kviberg
Svenn Gunnerud

4. Hedmark:

Oskar Lindberget
Elling Tjønneland
Lars Oftedal
Ola Gjerstad
P. M. Kjelland

5. Oppland:

Leif Røsåsberget
Olav Moen
Ole Bråten
Ingvar Ødegård

6. Buskerud:

Hans Johansen
Asbjørn Hansen
Gerd Bolstad
Rolf B. Hansen

7. Vestfold:

Jonny Stensnes
Lars Sørum
Leif Hunsård
Tor Olav Lindahl
Reidar Skaugtvedt

8. Telemark:

Aslak Versto
Marie Mørkholt
Helge Høgberg
Kjell Bohlin
Svein Sperrud
John Oland

9. Aust-Agder:

Fred. H. Meyer
Peter Tvedt

10. Vest-Agder:

Osvald Olsen
Egil Fronth
Einar Nilsen

11. Rogaland:

Arnt Bækholt
I. K. Hognestad
Lars Ramndal
Elsa Andersen
Anders Ørvar Bærheim

<i>12. Bergen og Hordaland:</i>	<i>15. Sør-Trøndelag:</i>	Arne Stensen
Arild Haaland	Gunnar Bøe	Erling Svanberg
Knut Mykland	Reidar Moen	
Anton Christian Meyer	Per Schjetne	<i>18. Troms:</i>
K. Sunnanå	Øistein Pettersen	Karoline Mathisen
Kristian Meyer	Olav Fillingsnes	Arvid Larssen
Pål Juel		Arne Hoen Hansen
Finn Erstad	<i>16. Nord-Trøndelag:</i>	Arvid Rognmo
Lars Sætrevik	O. E. Noem	Einar Ravnbo
	Jacob Wibe	Kjell G. Jacobsen
<i>13. Sogn og Fjordane:</i>	Johan Kvarving	Peder Jacobsen
Magne Bøtun	Sigurd Skålvold	
Magne Fagerheim	Brynjar Holm	<i>19. Fimmark:</i>
<i>14. Møre og Romsdal:</i>		Valter Gabrielsen
Johan P. Sandøy	<i>17. Nordland:</i>	Aksel Samuelsen
Bjarne Flem	Kristian Ellingsen	Aldrik Seppelæ
Ola Skjåk Bræk	Hans Møllersen	Trygve Olsen

Det ble videre valgt et arbeidsutvalg på 16 medlemmer. Det er:

1. Thorbjørn Berntsen, Oslo	9. Tord Kvitrud, Oppland
2. Haakon Bingen, Oslo	10. Erland Mikkelsen, Oslo
3. Harald Baann, Akershus	11. Leif Nordberg, Oslo
4. Reidar Eker, Oslo	12. Lina Olsen, Oppland
5. Karl Evang, Oslo	13. Emil Reiersen, Oslo
6. Ragnar Frisch, Oslo	14. Torild Skard, Oslo
7. Leif Johansen, Oslo	15. Harald Strømnes, Østfold
8. Otto Karstensen, Oslo	16. Liv Tjåland, Akershus
- Det er:

Avslutning

Jeg vil på arrangørenes vegne få lov til å avslutte konferansen, og takke alle dem som er kommet hit og har gjort denne konferansen til — det kan vi trygt si uten å ta munnen for full — det nest etter Stortinget selv mest allsidige og representative uttrykk for det norske folk som har diskutert dette spørsmålet siden det kom opp i vårt land.

Jeg takker organisasjonskomiteen med *Kviberg* som formann for det svære arbeid som er nedlagt for å få konferansen til å gå, jeg takker vår sekretær *Landmark* og alle de talløse hjelpere i det praktiske arbeidet. Jeg takker de hundre fagorganiserte og alle som står bak dem for den støtte de har gitt. Jeg takker dirigentene for helt fremragende, saklig og objektiv innsats. Jeg takker både redaksjonskomiteen og valgkomiteen for fremragende innsats. Og ikke minst vil jeg rette en takk til Det norske teatret og dets sjef, Tormod Skagestad, både fordi vi fikk låne dette fremragende lokale og fordi vi fikk se forestillingen i går.

Vi reiser nå hver til vårt. Vi er midt oppe i den sterkeste dramatik omkring denne saken, og ingen kan si hvilke arbeidsoppgaver vi enkeltvis og sammen med våre meningsfeller vil få i de kommende dagene. Meddelelsene i avisene i dag om at de Gaulle har annonsert at Danmark er hjertelig velkommen som fullt medlem av Fellesmarkedet selv om England ikke blir med, har igjen stillet spillet, maktspillet, sjakkspillet med de små nasjonene, helt grelt foran oss. Vi må ha lov til å regne med at i dag faller skjell fra manges øyne. Det er vår oppgave å sørge for at de ikke vender tilbake igjen. Glem ikke at vi står for saklig opplysning og at vi sammen med Rostad-utvalget er de eneste som hittil har fulgt denne linjen i praksis. Forlang derfor alltid på hvert eneste sted hvor denne sak skal drøftes, at drøftelsene føres i saklige former også på den måte at så vidt mulig likeverdige representanter for de to syn får anledning til å legge sine synsmåter frem i åpen drøftelse mellom nordmenn. Det er et krav så sterkt at den som i lengden setter seg ut over det, graver en grav for seg selv.

Så vil jeg bare til slutt, når dere reiser hjem, si dette: vær frimodige. Det er ingen grunn til defaitisme, ingen grunn til martyrstemning som enkelte har lett for å falle inn i, ingen grunn til masochistisk navlebeskuelse. Det er et privilegium vi har fått, fordi de sakene vi står for i dag, det er de sakene som fremskrittet alltid har stått for over hele verden, og som de fattige folkene står for i dag. Vi mener å vite — ja, jeg kan for mitt personlige vedkommende gå så langt som å si: jeg vet — at vi har flertallet av det norske folk solid bak vårt standpunkt, hvis vi bare er i stand til å bringe saklig kunnskap frem. Det er vår oppgave.

Karl Evang.

Da jeg skulle ha ordet her i går, var jeg litt i tvil om hvordan jeg skulle hilse denne forsamlingen, og jeg begynte med å si «ærede tilhørere». Så tok jeg meg i det, og så sa jeg «kjære venner». Nå er jeg ikke i tvil. Etter disse to dager er det «kjære venner». — Klokka er gått langt frem nå, men litt synes jeg jeg får si, bortsett fra å takke for den tillit som er vist meg.

Det jeg vil si er at i gammel tid kom folk sammen og diskuterte de store tingene som angikk deres samfunn, på det gamle tinget og alltinget. I nyere tid, selv i vår tid så å si, husker vi at det var folkemøter der det ble ikke bare agitert, men der det ble diskutert og snakket politikk. De store begivenheter i vår politiske historie fester seg til slike begreper som Skarnes-talen til Konow og andre slike ting.

I vår tid klages det over møtetretthet. Det klages over at det er for liten interesse. Og jeg tror det er noe i tidens utvikling med teknikk, det behøver ikke bare å være deilige Bislett-stevner og andre slike ting og TV-apparater som frister folk andre steder hen. Jeg tror det også har vært noe i den politiske utvikling, noe så å si i selve stemningen som har skapt en slags dødhet, inaktivitet. Jeg synes dette møte er et godt bevis på at det ikke behøver å være slik. Det er ikke så at vi er uvitende om og uinteressert i de forhold som rører seg i vårt eget land eller i verden omkring oss. Og uansett hvordan det går med den sak som så å si var løftestangen, katalysatoren som brakte denne aktiviteten frem, er det mitt håp og min tro at den interesse for de store livsviktige verdiene i vårt eget land og ute i verden, som har opptatt oss, som vi har arbeidet for etter vår beste tro og evne, skal leve videre og føres videre til gagn for hele folket.

Gunnar Bøe.

**Uttalelse fra Arbeidsutvalget
mot norsk medlemskap
i Fellesmarkedet**

*Den 8. februar 1963 vedtok
Arbeidsutvalget mot norsk med-
lemskap i Fellesmarkedet denne
uttalelse:*

Arbeidsutvalget mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet, som ble valgt på Nasjonalkonferansen i Oslo 26. og 27. januar 1963, ser de siste begivenheter omkring forhandlingene mellom England og EEC som en bekreftelse på at EEC's politikk domineres av stormaktsinteresser. De små land som blir medlemmer av Fellesmarkedet, oppgir ikke bare sin egen suverenitet, men blir også uten reell innflytelse på den politikk som EEC fører.

Utvalget har merket seg uttalelsen fra Walter Hallstein, presidenten i EEC's kommisjon, om at de land som har søkt om medlemskap nå hver for seg må avgjøre om de vil trekke sine søknader tilbake. Den norske regjering har ennå ikke trukket sin søknad tilbake, og det foreligger uttalelser fra fremstående politikere som viser at medlemskaps-tilhengerne i Norge vil fortsette sitt arbeid for å gjøre Norge til medlem av Fellesmarkedet.

Under disse omstendigheter må Arbeidsutvalget fortsette sitt arbeid og oppfordrer bevegelsens landsråd, fylkesutvalg og lokale utvalg til å gjøre det samme.

Den avholdte Nasjonalkonferansen, som samlet over 400 utsendinger fra hele landet med ulike syn og meninger i innen- og utenrikspolitikken, viste klart den sterke bevegelse i det norske folk som er mot medlemskap i Fellesmarkedet.

Vi kan ikke se spørsmålet om søknaden skal trekkes tilbake eller ikke som et formelt spørsmål uten reell betydning. Så lenge søknaden står ved makt, vil forhandlingene når som helst kunne gjenopptas uten ny stortingsbeslutning og eventuelt fullføres i løpet av kort tid på det grunnlag som allerede er lagt. Denne situasjon vil virke retningsgivende for mange bedrifter slik at de fortsetter sin utbygging med det sikte at Norge skal bli medlem av EEC. Dette vil øke vår økonomiske av-

hengighet av Fellesmarkedet og stille oss mindre fritt hvis forhandlingene om medlemskap skulle bli ført fram til en situasjon hvor det blir folkeavstemning.

På denne bakgrunn oppfordrer Arbeidsutvalget regjeringen til å trekke tilbake Norges søknad om medlemskap i EEC.

Den situasjon som er oppstått, understreker nødvendigheten av at Norge i samarbeid med de andre nordiske land nå forsøker å utvikle sin handel på en slik måte at det blir mindre sårbart overfor omskiftninger i de økonomiske blokkdannelsene. Norge bør derfor nå:

1. Treffe forberedelser og bruke sin innflytelse for å gjøre FN's vedtatte handelskonferanse til en vellykket konferanse med praktiske resultater som minsker de handelsmessige vanskeligheter for utviklingslandene og de små land i Europa og andre steder.
2. Understøtte forhandlinger med sikte på å redusere tollsrankene i verdenshandelen.
3. Gå energisk inn for å utvikle sin handel med land som venter handelsmessig diskriminering fra EEC's side, og derfor ønsker å opprette eller utvide kontakter utenfor EEC.
4. På vanlig måte ta opp kontakt med EEC for i størst mulig grad å sikre en uforstyrret utvikling av vår handel med EEC's medlemsland.

En utvikling etter disse retningslinjer vil være i overensstemmelse med den uttalelse som ble vedtatt på Nasjonalkonferansen i januar 1963 mot medlemskap i Fellesmarkedet, for et uavhengig og folkestyrt Norge i samarbeid med hele verden.

Oslo, 8. februar 1963

*Thorbjørn Berntsen
Haakon Bingen
Harald Baann
Reidar Eker
Karl Evang
Ragnar Frisch*

*Leif Johansen
Otto Karstensen
Tord Kviterud
Erland Mikkelsen
Leif Nordberg*

*Lina Olsen
Emil Reiersen
Torild Skard
Harald Strømnes
Liv Tjåland*

